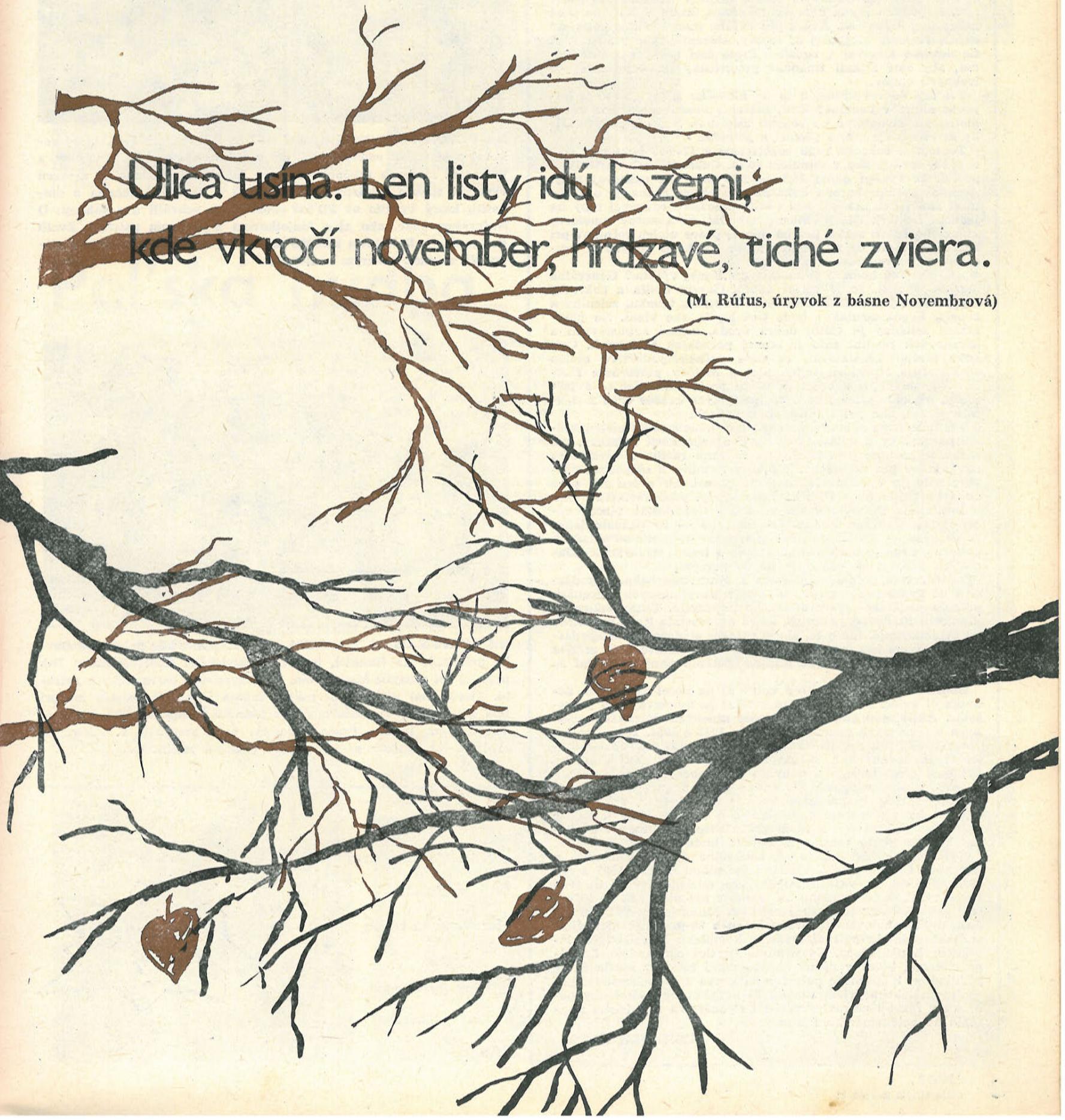

ŽIVOT

KULTÚRNO SPOLOČENSKÝ ČASOPIS • NOVEMBER • LISTOPAD 1984 (ČÍSLO 318) CENA 8 ZŁ

Ulica usína. Len listy idú k zemi,
kde v kročí november, hrdzavé, tiché zviera.

(M. Rúfus, úryvok z básne Novembrová)

DOBRÁ ÚRODA TEŠÍ...

Práce na poli sa už skoro skončili; všetci rolníci ľahko pracovali, ale majú dôvody k spokojnosti — tento rok úroda obilia, ale nie len obilia, bola mimoriadne dobrá. Roľnícka práca prináša stále lepšie výsledky, čo má kladný vplyv na nás potravinársky trh.

Začíname od sena, keďže je to veľmi dôležité krmivo pre dobytok a ovce. Ti, ktorí sa ponáhali s prvým kosením, nestratili, ale bolo hodne takých, čo sa oneskorili a... mälo zožbierali. Naštastie počasie to vynahradilo a získali viacéj sena počas druhej a dokonca tretej kosby.

Úroda obilia bola tento rok dobrá. Odhaduje sa, že dosiahne priemerne 30 q/ha hektára. A to tak isto oziminy, ako aj jariny. Treba zdôrazniť, že na slabších pôdach rolníci dosiahli najvyššiu úrodu nového druhu obilia, akým je triticale čiže pšenčno-žitnica. Napríklad repka dala veľmi dobrú úrodu a stačí na plné pokrytie požiadaviek. Avšak pre výrobu margarínu je potrebný nie len repkový olej, alej aj sójový, slnečníkový a palmový. A tie musíme kupovať v cudzine. Preto časť repky musíme predať, aby sme získali finančné prostriedky na kupovanie potrebných olejov.

Pri tak dobrej úrodke, a to už niekoľko rokov, musíme kúpať obilie v cudzine? Žiaľ, môžeme značne obmedziť dovoz obilia, ale nemôžeme ho celkom zanechať. Najväčšie nedostatky sa ešte prejavujú v pšenici a jačmeni.

Tento rok cukrovú repu zozbierame z 474 000 hektárov, čiže o 12 000 menej, ako v minulom roku. Cukrovárenský priemysel počíta, že vykúpi okolo 15,3 — 15,6 mil ton cukrovej repy. Analýza obsahu koreňa dokázala, že obsah cukru je o niečo nižší ako vlni, ale teší nás väčšie množstvo cukrovej repy na jednom hektári. Ale nesmieme zabúdať, že konečné množstvo získaného cukru závisí tiež od dobrej práce nielen rolníkov pri zbere repy, ale aj od dobrej práce všetkých služieb a pracovníkov cukrovarov.

Ako sa teda hodnoti situácia v rastlinnej výrobe? Generálne možno povedať, že je veľmi dobrá. Okrem obilia a cukrovej repy, dobrá je úroda krmovinových rastlín, tabaku, zeleniny a ovocia. Úroda zemiakov bude tiež lepšia ako vlni. Na plantážach zeleniny je veľmi dobrá úroda, najmä kapustových a koreňových rastlín: zato je menej paradajok a uhoriek. Celkovo možno konštatovať, že naše poľnohospodárstvo nielen zdokonaluje štruktúru sejby, ale aj metódy pestovania rastlín. Napríklad pri novej technológii pestovania pšenice a jačmeňa, dosiahli priemerne o 10 metrických centov zrna z hektára viacéj, ako pri tradičných metodach.

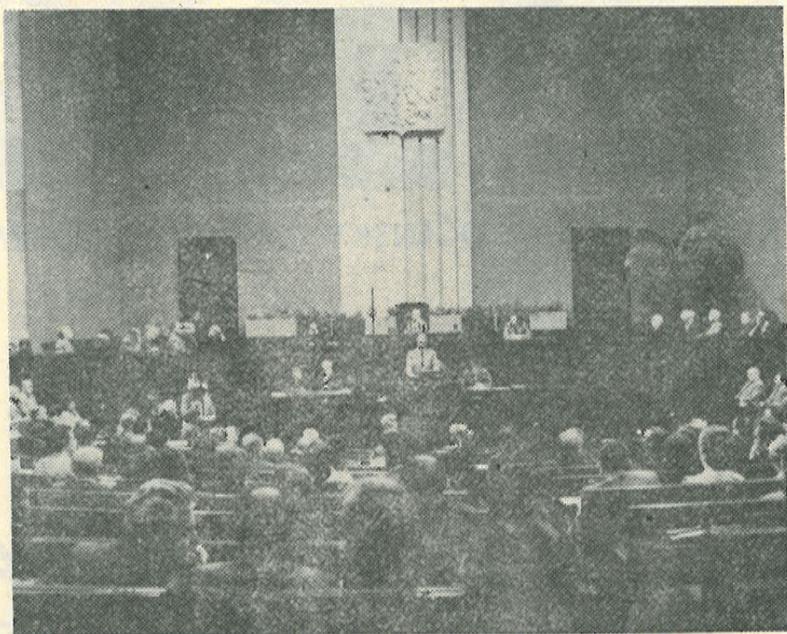
Ale nesmieme zabúdať, že nové technológie to sú nielen vyššie požiadavky z oblasti vedomostí a schopností rolníkov, ale zároveň moderné prostriedky na ochranu rastlín a zariadenia nevyhnutné pre uskutočnenie prác v termíne. S súčasnosťou práve tohto je v roľníctve najväčší nedostatok a len ich plné dodávky rozhodnú o ďalšom raste úrody, predovšetkým obilia a zemiakov. Poľnohospodárstvo musí tiež dostať viacéj výpenno-magnézových hnojiv. Okrem toho — čo ukázala tohorečná prax — aby úroda nevyšla nazmar potrebné sú sklady a sušiarne. Zrno je náročnou surovinou a terajší nedostatok skladových kapacít sa odhaduje na 25 percent.

Ministerstvo poľnohospodárstva a potravinárskeho hospodárstva už vypracovalo správu o stave a nevyhnutných potrebách poľnohospodársko-spracovateľského priemyslu. Tento dokument predložili Plánovacej komisií, ktorá ho odoslala Rade ministrov na prerokovanie. Ide o to, aby v procese spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny potravinárske hospodárstvo bolo zrejmým partnerom a našlo vhodné miesto, ktorému patria aj pokiaľ sa týka jeho potrieb.

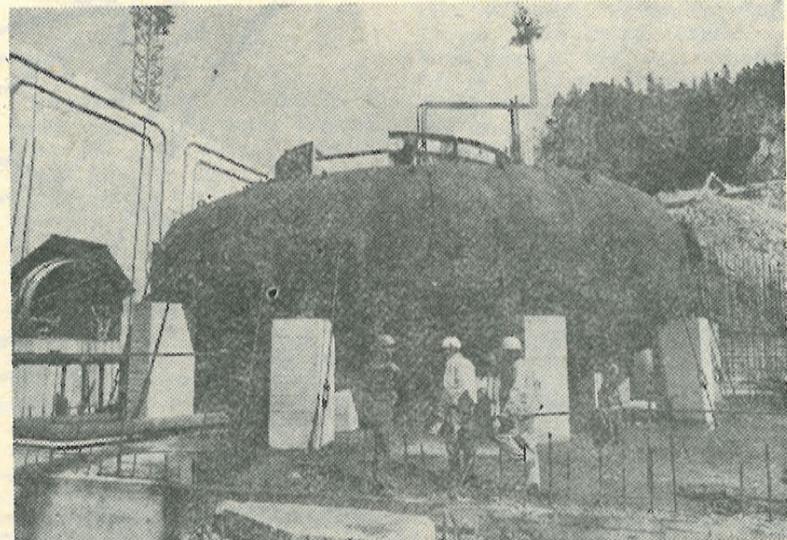
Dobrá úroda má priaznivý vplyv aj na počet ošípaných, dobytka či oviec. Ale rast počtu zvierat je dlhotrvajúcim procesom... Aktivizáciu slúžilo schválenie mnohých dôležitých vládnych a rezortných rozhodnutí v roku 1983 a 1984. Týkali sa o.i. rastu výrobných prostriedkov a hlavne krmovinových koncentrátov predávaných rolníkom za znížené ceny. Zvýšili sa aj výkupné ceny jatočného dobytka a výrobcom zaistili mnohostrannú pomoc v chove. Súčasný stav a prognózy rozvoja živočíšnej výroby sú predmetom stálej starostlivosti, vyvíjajú sa totiž snahy o zlepšenie kontraktácie a výkupu zvierat. Lepšie výsledky vyplývajúce z rastu počtu ošípaných možno očakávať koncom tohto roku a začiatkom budúceho.

Najbližšia budúcnosť, to sú konkrétné úlohy obsiahnuté v návrhoch Centrálneho hospodárskeho plánu na rok 1985 a rok 1986 až 1990. Prevažujú mienky, že ctižiadostivé a zároveň ľahké výrobné úlohy plánu sú reálne z podmienok dôslednej realizácie poľnohospodárskej politiky. Mimoriadny význam má dosiahnutie plánovaného predpokladu o 30-percentnom podielie poľnohospodársko-potravinárskeho komplexu v celkových investičných nákladoch. Nevyhnutné sú tiež ekonomicko-finančné riešenia, ktoré v rámci hospodárskej reformy musia sŕsie prihliadnúť k špecifiké poľnohospodárstva a poľnohospodársko-potravinárskeho priemyslu. Sú to nevyhnutné podmienky pokroku v rozvoji potravinárskeho hospodárstva a ďalšieho zlepšenia na potravinárskom trhu.

ZBIGNIEW RUTA

NA PRVOM JESENOM ZASADANÍ sa zišiel Sejm PER, ktorý rokoval o hlavných smeroch politiky v oblasti remeselnickej výroby a vytvoreni realnych predpokladov pre jej rozvoj. Poslanci si zároveň vypočuli správu ministra spravodlivosti o realizácii zákona o amnestii, ktorý využilo už 321 829 osôb. Snem schválil dva zákony: O Najvyššom súde, ako aj o Majetkovom a osobnom poistení. Zvalil tiež poslanca Boleslava Stružka do funkcií námestníka predsedu vlády. Na snímke: záber zo zasadania.

NA UPĀTI ZÁMKU V NEDECI pri Czorsztyne, kde pokračuje stavba priehrady na Dunajci, brigády katovického Energomontážu Juh pracujú pri montáži časti turbín, odkalovacích a energetických potrubí, ktoré pred niekoľkymi rokmi dodala ČSSR. Pomáhajú im pri tom odborníci z Československa, z podniku Škoda Blansko, ktorý je dodavateľom turbín. Práca vyžaduje veľa presnosti a odborných znalostí. Na snímke: zo stavebnej práce na priehrade.

V ČÍSLE:

Stredoslovenský kraj 6—7

Česi v Polsku 10

Moravané za řekou

Psinou 11

Učarilo jej javisko 12

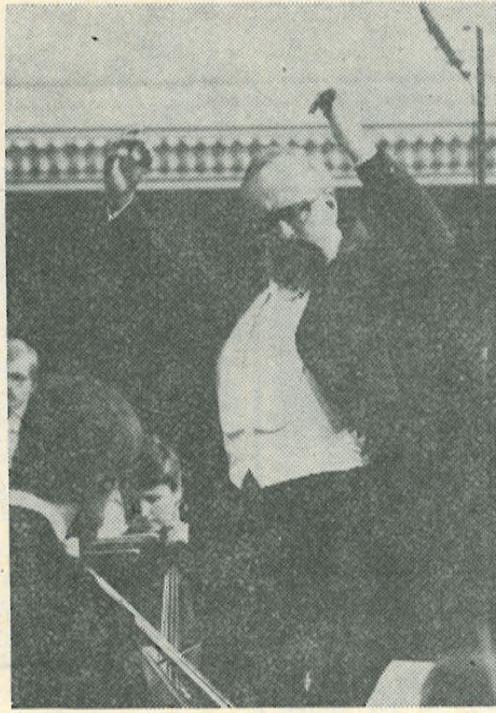
Využiť príležitosť 13

SAS '84 21

Hudobný skladateľ Witold Lutosławski.

Hudobný skladateľ Krzysztof Penderecki.

Dirigent Jerzy Maksymiuk a jeho orchester

Huslista Konstanty Andrzej Kulka.

Pol'ská hudba

Po vojnoveom zničení, rekonštrukcia hudobného života v Poľsku nasledovala veľmi rýchle. Vedenie štátu vytvorilo veľké možnosti pre rozvoj tejto kultúrnej oblasti. Ulohou umelcov a organizátorov bola nielen rekonštrukcia, ale predovšetkým snaha o čo najširšie zovšeobecnenie hudby v spoločnosti, vyrovnania úrovne hudobného života medzi mestom a dedinou. V oslobodenom Poľsku vznikla hustá sieť hudobných inštitúcií zahrnujúca odborné školy, opery, štátne symfonické orchestre, vydavateľstvá, výmenu s cudzinou, hudobné časopisy atď. K značnej aktivizácii tvorby a interpretácie prispievajú mnohé festivaly a súťaže medzinárodného charakteru — chopinovská súťaž, súťaž Wieniawského, festival modernej hudby Varšavská jeseň. Dávnu poľskú hudbu a folklór popularizujú rôzne súbory o.i. Mazowsze a Śląsk.

Hned' po vojne pôsobia významní hudobní skladatelia: K. Sikorski, T. Szeligowski, B.

Wojtowicz, P. Perkowski, A. Malawski, G. Bacewiczová, W. Lutosławski, T. Baird. Za nimi prichádzajú mladší: W. Kotoński, A. Bloch, W. Kilar, K. Penderecki, M.H. Górecki. O úrovni poľskej modernej hudby a poľských interpretov svedčia mnohé ceny, aké dostávajú na medzinárodných súťažiach. Dnes asi nejestvuje krajina a hlavné mesto na svete, kde by nehostovali poľskí hudobníci ako interpreti alebo pedagógovia. Učia dirigovanie v Argentíne a Venezuela (S. Wisłocki), klavír v Mexiku (R. Smendzianka). V najväčších operách na svete vystupujú speváci W. Ochman, Teresa Żylis-Garowá, Z. Donatová, U. Kosztutová. A na svetových scénach účinkujú najlepšie poľské orchestre — Poľský komorný orchester Jerzyho Maksymiuka, Národná filharmonia, spevácky zbor S. Stuligrosza buď J. Kurczewského, konajú sa inscenácie poľskej národnej opery, ako naposlasy premiéra Halky v Novosibirske v režii Marie Foltynovej a pod.

Klaviristi Halina Czerny-Stefańska s manželom.

Huslistka Kaja Danczowska.

Spevák Bernard Ładysz — bas.

Klavirista Krystian Zimmerman.

KRONIKA V OBRAZECH

V New Yorku probíhá XXXIX. zasedání Valného shromáždění OSN. Program zasedání je velmi bohatý, obsahuje až 141 témat. Dne 28. září promluvil v generální debatě mj. člen politického byra UV KSSS, první náměstek předsedy vlády a ministr zahraničí SSSR Andrej Gromyko. Ve svém projevu zaujal postoj k nejdůležitějším mezinárodním problémům, mj. roli OSN, rostoucímu napětí vyvolanému závody ve zbrojení a negativnímu stanovisku USA a států NATO k jednání o odzbrojení. Jak konstatoval šéf sovětské diplomacie, základní význam by mělo dledržování určitých norem ve vztazích mezi jadernými mocnostmi. Za zvlášť aktuální problém je třeba uznat nedopuštění k jadernému a jinému zbrojení v kosmickém prostoru. Druhým vážným problémem, který ministr Gromyko předložil Valnému shromáždění, je nepřipustnost politiky státního terorismu a jakýchkoliv akcí uskutečňovaných států za účelem rozvrácení společensko-politického zřízení jiných svrchovaných států. Andrej Gromyko opakoval sovětský návrh na adresu USA v otázce společného jednání o nejdůležitějších problémech aktuální mezinárodní situace.

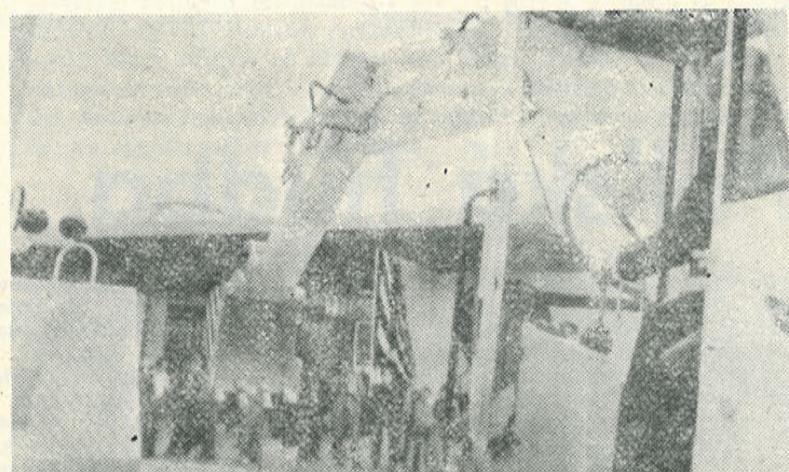
Téhož dne se ministr Gromyko setkal v Bílém domu s prezidentem Reagánem. Bylo to první setkání na tak vysoké úrovni po 44 měsících prezidentství Ronalda Reagana. Na základě rozhovoru, v němž obě strany představily zásady své politiky, není bohužel možné konstatovat kladný obrat v zahraniční politice USA. Ministr Gromyko vyjádřil ochotu Sovětského svazu normalizovat a všeobecně rozvíjet styky s USA na základě rozvoje, vzájemné úcty a nevměšování. SSSR však bude nadále hodnotit skutečné záměry americké strany podle jejich činů. Budoucnost ukáže, zda Washington zamýšlí změnit směr své politiky.

Foto: CAF, UPI, TASS, AP

MOSKVA. Už iba niekoľko kilometrov rozdeľuje dve proti sebe napredujúce stavebné brigády na Bajkalsko-Amurskej magistrále. Stretnú sa na stanici Balchuta v obvode Cita, kde položia posledný úsek koľajnic tejto 3,5 tis km dlhej „železničnej dráhy cez tajgu“, ktorú budovali desať rokov.

NEMECKÁ DEMOKRATICKÁ REPUBLIKA oslavuje tento rok 35. výročie svojho vzniku Nemeckej demokratickej republiky. Základ pre vytvorenie prvého socialistického nemeckého štátu v dejinách dalo víťazstvo Červenej armády nad hitlerovským fašizmom. NDR sa za 35 rokov svojej existencie uprevnilo a stalo sa v Európe a vo svete nenarušiteľným mierovým pilierom na hranici Labe a Vere, ktorá delí socialistické spoločenstvo, od štátov NATO. Na snímke: Cecilienghof — miesto, kde v r. 1945 Veľká trojka vytvorila základ pre mierové usporiadanie v Európe.

PREDNEDÁVOM SA SKONČIL XXVI. Medzinárodný strojársky veľtrh „Brno '84“, na ktorom sa zúčastnili obchodníci a podnikatelia z 31 štátov. Poľská expozícia rozložená na ploche 4400 m² vzbudila veľký záujem. Dva výrobky získali v silnej konkurencii dve zlaté medaily. Celkový obrat poľských obchodných centrá dosiahol rekordnú hodnotu 406 mil. rublov, t.j. o 20 mil viac ako v min. r. Na snímke: Výstava poľských stavebných strojov na veľtrhu v Brne.

NICARAGUA. Za päť rokov, ktoré uplynuli od víťazstva sandinovskej revolúcie, uviedli do života rad reform o pozemkovú reformu, na základe ktorej rozdelili medzi rolníkov vyše 1,2 mil. hektárov pôdy. Na snímke: rolníci z obce San Benito predstavujú dokument o získaní pôdy z pozemkovej reformy.

STÍT 84. Na území Československa se uskutočnilo spojenecké cvičení Stít 84, jehož se zúčastnily štáby a vojska armád šesti členských států Varšavské smlouvy. Manevry řídil ministr obrany ČSSR Martin Dzur. Přítomen byl hlavní velitel Spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy maršál Sovětského svazu Viktor Kulikov. Generální tajemník ÚV KSC, prezident Gustáv Husák a člen předsednictva ÚV KSC, předseda vlády Lubomír Strougal předali hlavnímu veliteli Spojených ozbrojených sil členských států Varšavské smlouvy, velitelům vojenských delegací a dalším vojenským činitelům pamětní medaile k 40. výročí vyvrcholení národně osvobozenecného boje československého lidu a osvobození Československa Sovětskou armádou a k 40. výročí Slovenského národního povstání.

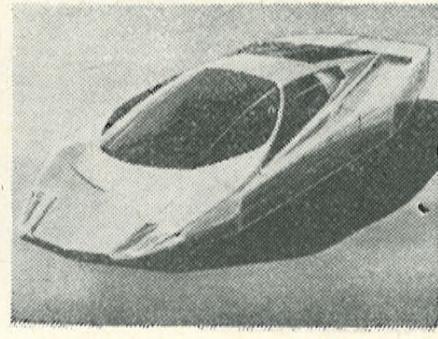

VESLOVAL CEZ ATLANTICKÝ OCEÁN.

Brazilčan Amýr Klink ako prvý človek sám na veslovej lodi preplával Atlantický oceán. Cesta trvala 101 dní a skončila 18. septembra t.r. v brazílskom prístave Salvador. Na snímke Amýr Klink po skončení plavby.

AUTA PRO ROK 2000.

Každý rok na autosalónoch automobilky vystavují „vozy budoucnosti“. Letos automobiloví návrháři připravili už návrhy aut, v jakých budeme jezdit na přelomu tisíciletí. Na snímku nový model Mercedesa, který připravila firma Daimler-Benz.

VERDUN. Konala sa tu slávnosť, ktorá mala symbolizovať „francúzsko-západonemecké zmierenie“, teda na mieste, kde v I. svetovej vojne zahynulo skoro milión vojakov z obidvoch krajín. Zúčastnili sa jej prezident Francois Mitterrand a kancelár Helmut Kohl. V súvislosti s tým si treba položiť otazku, na čo mysleli obaja štátenci hovoriac „o spoločnej budúcnosti“. Snaď nie na to, žeby západonemeckí revanšísti našli pechopenie vo Francúzsku alebo na spoločné vojenské plány a výstavbu bojových vrtulníkov a tankov novej generácie. K stretnutiu došlo na záver francúzsko-západonemeckých vojenských cvičení v oblasti Verdun. Poznamenajme, že jednotky Bundeswehru sa druhýkrát v povojnovom období zúčastnili cvičení na území Francúzska. Na snímke: F. Mitterrand a H. Kohl na cintoríne pri Verdune.

V PEKINGU podpísali návrh dohody týkajúcej sa odovzdania Hongkongu Čine v r. 1997. Týmto spôsobom sa skončila 142 ročná kolonizačná éra britskej nadvlády v tomto meste. Návrh podpísal britský veľvyslanec v Hongkongu R. Evans s námestníkom ministerského predsedu ČER Zhon Nana (na snímke).

I AUSTRALIÍ

KLOKANI mívají podobné problémy jako lidé. „Miláčku, neodvrhuj mne.“ zdá se prosit paní klokanová.

SIEDMA ZASTÁVKA

STREDOSLOVENSKÝ KRAJ

Rozlohou 17 983 km² zaberá táto oblasť absolútne prvé miesto v Československu.

Počtom obyvateľov je kraj v rámci Slovenska druhý (aj s hlavným mestom SSR), v Československej socialistickej republike mu patrí tretie miesto (výštece Prahy a Bratislav). Celkom tu žije 1 525 802 ľudí.

Administratívnym strediskom je BANSKÁ BYSTRICA, kde v roku 1980 bývalo 59 330 obyvateľov.

Organizačne sa kraj delí na 13 menších správnych jednotiek — okresov: Banskú Bystricu, Čadecu, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Lučenec, Martin, Považskú Bystricu, Prievidzu, Rimavskú Sobotu, Veľký Krtíš, Zvolen, Žiar nad Hronom a Žilinu. Najmenšiu rozlohu má Veľký Krtíš (874 km²), najväčšiu Banská Bystrica (2077 km²); najviac ľudí žije v Žilinskom okrese — 171 435, najmenej vo veľkokrtišskom — iba 45 995 obyvateľov.

Priemerná hustota na 1 km² je 85 ľudí; tým sa kraj zaraďuje na posledné miesto na Slovensku a tretie miesto od konca v ČSSR. Najlepšie je na tom Žilina so 156 obyvateľmi a najhoršie Veľký Krtíš s 53 obyvateľmi na 1 km².

TROCHU ZO ZEMEPISU A EKONOMIKY

Stredoslovenský kraj možno charakterizovať ako prevažne hornatú oblasť s mnohými

pohoriami. Od západu na juh sem patria Slovenské Beskydy, Javorníky, Malá Fatra, Nízke Tatry a Slovenské Rudohorie, na sever čiastočne zasahujú aj Vysoké Tatry. A medzi horskými masívmi sa tiahnu rozsiahle kotliny: Liptovská, Turčianska, Žilinská, Hornonitrianska a Rimavská. Celé územie odvodňujú rieky Váh, Hron, Ipeľ a Slaná. Pochopiteľne tu majú aj chránené krajinné oblasti, najmä Malú a Veľkú Fatru, Slovenské Beskydy, Javorníky, ako aj prírodnú rezerváciu Tatranský národný park.

Ekonomický môžeme stredné a severné Slovensko zaradiť medzi priemyselné vyspelé oblasti. Trochu odlišný charakter, vzhládom na vyšie polohy krajiny a drsniejsie podnebie, má poľnohospodárstvo: pestujú sa obilníky a zemiaky, vysoký podiel lúk a pastviny umožňuje vo veľkom extenzívny a vysoko užitočný chov baranov a oviec.

Z nerastných surovín sa v okolí Handlovej a Modrého taží kameňa hnede uhlie, pri meste Nováky lignít a v pásme Slovenského rudohoria farebné kovy; bohaté lesné porasty umožňujú aj produktívnu tažbu dreva a tým aj mohutný rozvoj drevospracujúceho priemyslu, hlavne drevokombinátov a nábytkárstva. Z ostatných odvetví dominuje strojárenstvo, hutníctvo a textilný a konfekčný priemysel, zastúpený je aj chemický, farmaceutický a gumárenský priemysel, v miestnom meradle aj výroba stavebných hmôt. K najdôležitejším priemyselným strediskám patrí Žilina, Považská Bystrica, Martin, Dubnica

nad Váhom, Banská Bystrica, Zvolen, Ružomberok, Liptovský Mikuláš, Nováky, Podbrezová...

MALÝ POHEĽ DO DEJÍN

O Stredoslovenskom kraji sa v minulosti vždy hovorilo, že je srdcom Slovenska. V tom najčistšom a najrýdzejšom slova zmysle. Tu totiž bolo skutočne centrum „slovenskosti“, mimo vplyvov susedných krajín, tam sa formoval aj moderný slovenský národ...

Ale nepredbichajme. Archeológovia nám potvrdzujú výskyt človeka už 4000 rokov pred našim letopočtom; dokladajú aj počiatky slovenského osídlenia a kontakty s Veľkomoravskou ríšou. Prvá písomná správa pochádza z roku 1074, keď uhorský kráľ Gejza I. založil v Hronskom Beňadiku benediktínske opátstvo; neskôr v jeho okolí vzniklo stredisko banského podnikania s Banskou Štiavnicou, Banskou Bystricou a Kremnicou — najstaršími mestami celej oblasti. A ďalej Žilina (1312), Ružomberok (1318), Rimavská Sobota (1335), Martin (1340)...

Veľký význam mala polovica 15. storočia, keď vo Zvolene býval vtedajší husitský hajtman Jan Jiskra z Brandýsa; v roku 1451 porazil pri Lučenci uhorské vojská Jána Hunyadyho, o čom si môžeme prečítať aj v historickej trilógii Bratstvo od Aloisa Jiráška. A nesmieme zabudnúť ani na rozsiahle banské vzbury z rokov 1525—1526, povstanie vedené Gašparom Pikom na Orave v roku 1672 ani na Jánosika a jeho hôrnych chlapcov pôsobiacich v Liptovskej stolici v rokoch 1711—1713.

To je však už doznievajúci stredovek. V nasledujúcim období sa toto územie postupne stáva centrom slovenského národného uvedomenia. Napríklad v rokoch 1785 až 1786 tu vychádzajú Staré noviny literárneho umenia. Zatiaľ ešte česky, pretože slovenčina sa iba tvorila zo stredoslovenského nárečia. Svetlo sveta uzrela vďaka Eudovítovi Štúrovi až v roku 1843. Rok nato vzniká v Liptovskom Mikuláši „jednota milovníkov národa a života slovenského“, spolok Tatín a

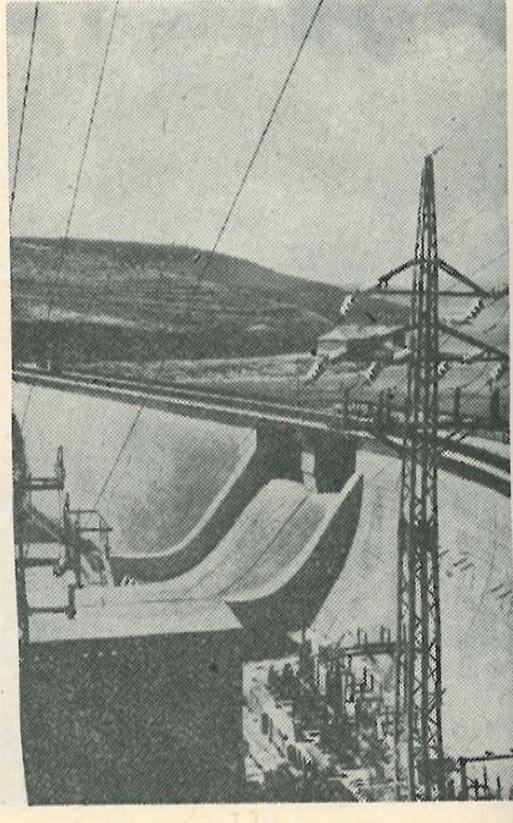
Západné Tatry z Osobitej

Demänovské kvapľové jaskyne

Oravská priehrada

hned potom v Banskej Bystrici Pohronský spolok a ... 4. marca 1863 v Martine slávna Matica slovenská.

Dôležitých medzníkov v dejinách krajiny máme ovšem viac. Trebárs 30. október 1918, keď sa v Martine ustanovila Slovenská národná rada a bola prijatá deklarácia o začlenení krajiny do rodiaceho sa Československa. Alebo 29. august 1944, deň výbuchu Slovenského národného povstania; a je príznačné, že signál k nemu vyšiel z Banskej Bystrice a najťažšie boje prebiehali práve tu...

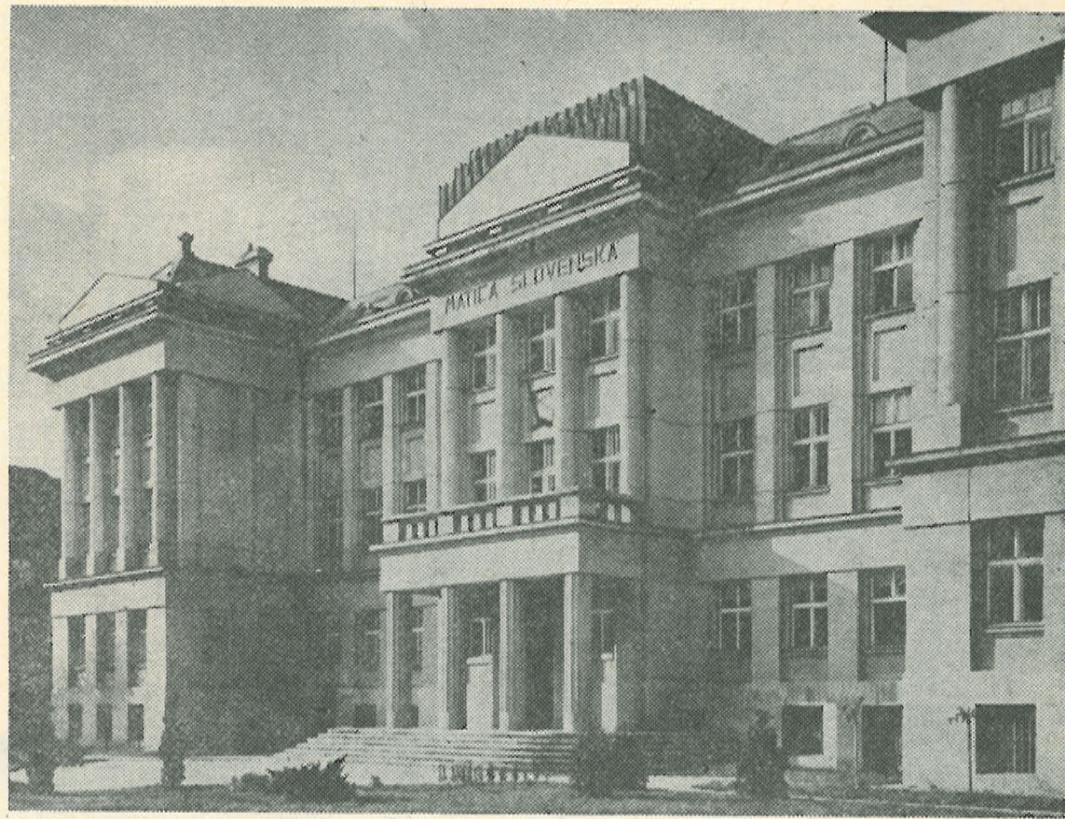
UMELECKÉ PAMIATKY

Ich ctitelia určite zamerajú svoju pozornosť na Banskú Štiavnicu, Banskú Bystricu a Martin. Nielen pre gotické, renesančné a barokové architektonické skvosty. Slovenské banské múzeum v Banskej Štiavnici, kremnické historické zbierky mincí a medailí, pamätník Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici a Slovenské národné múzeum v Martine sa totiž k návštěve priamo ponúkajú. Ostatne, literárno-historické a náradopisné expozície nájdeme aj v Liptovskom Mikuláši, Dolnom Kubíne a Rimavskej Sobote. A hrady a zámky? Aj tých je tu dosť. Napríklad národná kultúrna pamiatka — Oravský hrad, renesančný zámok v Liptovskom Hrádku, barokovo klasicistická biskupská rezidencia v Rožňave, renesančný zámok a obrazáreň v Krásnej Hôrke, zrúcanina hradu Strečno s pamätníkmi francúzskych partizánov zo Slovenského národného povstania a 1. československého armadného zboru na okoli... Toto všetko je Stredné Slovensko. A keď k tomu ešte pridáme nádherné podhorské ľudové chalupy, pestrofarebné národné kroje z Oravy či Kysúc alebo Gemera... Čo môžeme chcieť viac? Snád už len obdivovať Tatry.

EJ, HORE HÁJOM CHODNÍK...

spieval kedysi Juro Jánošík, keď so svojimi hôrnymi chlapcami sedával pri ohni na Kráľovej holi. To bolo na začiatku 18. storočia. Dnes už píseme rok 1984.

Ovšem ešte po skončení druhej svetovej vojny nemali tu nič iné, len biedu. Nebolo práce pre chlapov, výživa pre rodiny. Chý-

Martin — Matica slovenská

bal priemysel, školy, nemocnice. Jednoducho všetko, čo patrí k vyspelej civilizácii. Ako chlapec, mal som tak asi osem rokov, pamätam si drotárov. Pochádzali z Oravy a Kysúc a po moravských dedinách opravovali hrnce a brúsil nože. Vďační za každú zaobrenú korunu. Moja babička hovorievala, že takto chodia už od nepamäti, niektorých poznala aj štyridsať rokov.

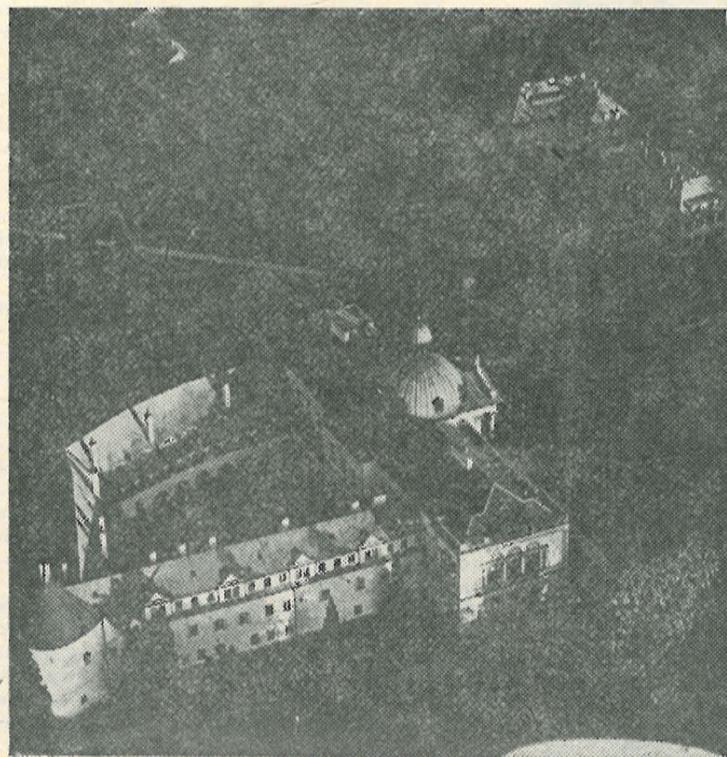
Lenže to je už dnes minulosť a odvtedy sa veľa zmenilo. Prvýkrat som bol na Kysuciach ako trinásťročný. Na školskom výlete. Naposledy asi pred dvomi rokmi. A bol som tou obrovskou premenou priam uchvátený. Nejde len o životné a sociálne istoty a dynamiku priemyselného rozvoja. Skôr o iné

myslenie ľudí. Človeku je tak nejako hrejivo na srdeci, keď vám s hrdosťou a pýchou ukazujú, čo všetko už majú a ešte plánujú využívať. Tesla Orava s výrobou televíznych prístrojov, strojárne v Martine, populárne ľahké motorové bicykle z Považskej Bystrice, jedna z najstarších priehrad na Orave...

Áno, toto všetko už tu majú. A tiež nádherné, vznešené a prekrásne hory. S rozsiahlymi rekreačnými zariadeniami, zimnými športovými strediskami, stáťasími turistov ročne. Nechybuje ani najvyššia hora Nízkych Tatier — Chopok. Pohľad z neho je skutočne úchvatný...

JIŘÍ F. PILOUS

Topoľčianky, kaštieľ z 19. st.

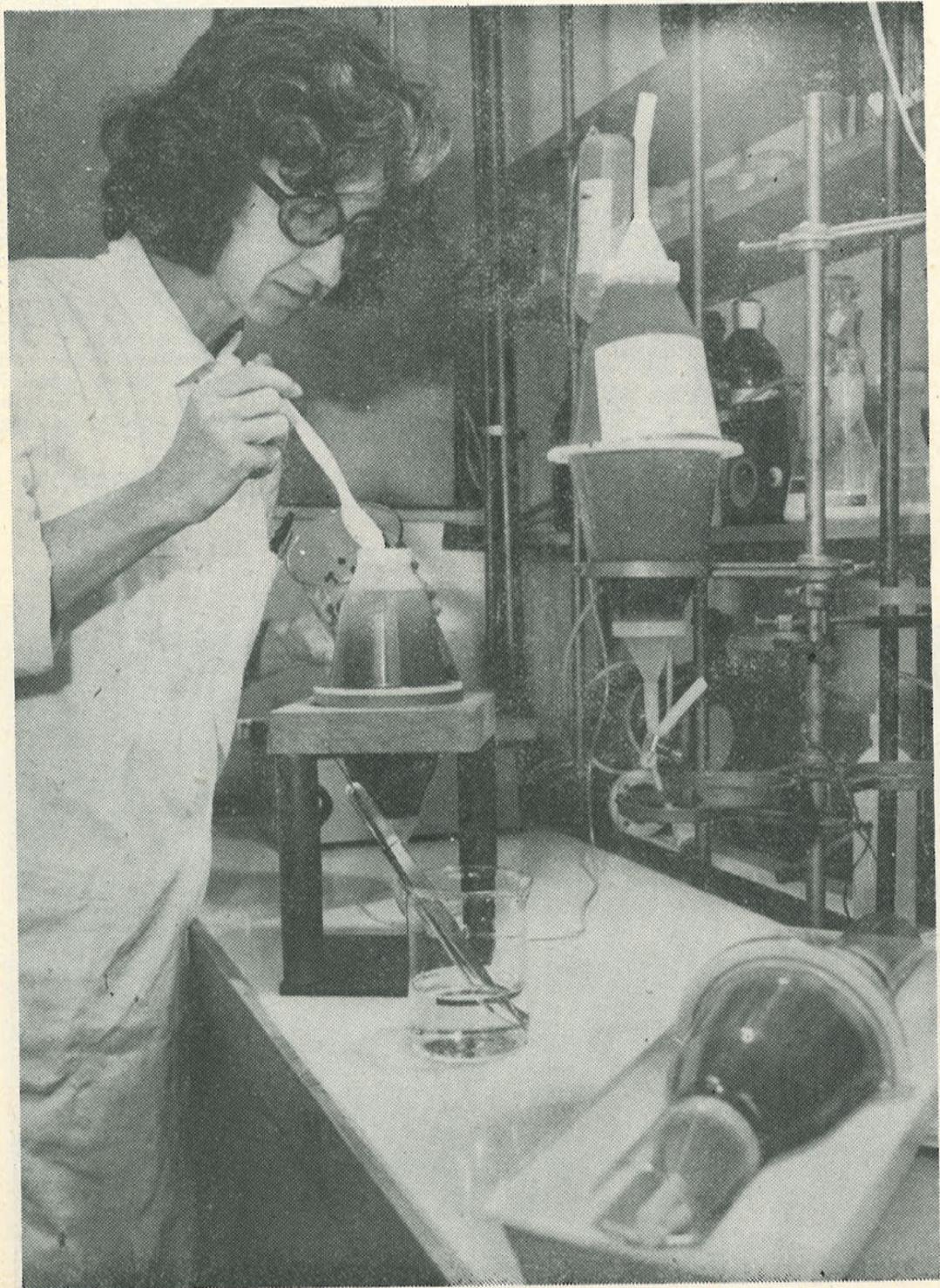
Banská Bystrica — mesto Povstania

Foto: archív

Most k návratu do života

Dr. M. Tlustáková: Foto: ČTK

Kdosi klepe na dveře. Konečně, pomyslí si žena v bílém plášti a spěchá otevřít. Návštěvník jí na prahu podá dvě lahve. Zádná tekutina, bílý prášek jako v přesýpacích hodinách. Další várka pokusného sorbentu. Dá už konečně uspokojivou odpověď?

Na třetí vnitřní oddělení Ústřední vojenské nemocnice v Praze přivezla záchranka starší paní. V sebevražedném pokusu spolykala smrtelnou dávku prášků. Lékaři použili metodu hemoperfúze. Po třiatřiceti hodinách procitla z bezvědomí. Byla zachráněna.

Hemoperfúze je metoda očišťování krve od jedovatých látek. Nejde však jen o otravy barbituráty či hubami nebo plynem. Stane se, že selžou játra, porouchá se tvorba a tok žluče. Ta pak přestane odvádět nežádoucí látky do tlustého střeva a je zle. Podobně při nedostatečné funkci ledvin. Není třeba připomínat, co může následovat...

* * *

Místnost od podlahy ke stropu přecpaná skleničkami a všechny přístroji. Asi jako když doma čekáte malíře a všechno snesete na jednu hromadu. A nad tím jedna lampa.

Tady se zrodila první československá hemoperfúzní kapsle. Žena, která jim pomáhá na svět, se jmenuje Marie Tlustáková.

„Zbytek sjedete na velkém reaktoru?“

Muž na prahu přikývne a doplní jakési údaje. Nezasvěcenému stejně nic neřeknou, a tak zabloudim pohledem na sadu kónických láhví z umělé hmoty. Vyrovnáne v kovových stojanech na dlouhém stole, jedny s tmavou náplní a druhé s bílou. Uhlí a pisek, napadne vás. Ve skutečnosti jsou to rozdrobené skořápky kokosových ořechů upravené na aktívni uhlí, a ty světlé zase obsahují syntetickou pryskyřici. Tedy dvě rozdílné látky, obě však mají shodnou vlastnost — vázat na sebe jed v krví a přitom ji nepoškodit.

Docela jednoduché. Sorbent (skořápky nebo pryskyřici) nasypete do láhve onoho kónického tvaru se dvěma otvory. Ty pak zazátkujete a čepičky protáhnete hadičkami na koncích opatřenými jehlami. Potom už stačí jenom napíchnout dvě hlavní žily lidského organismu... Jenomže, aby krev kapsli proudila, potřebuje čerpadlo o výkonu 150 až 200 mililitrů za minutu. Není těžké spočítat, za jak dlouho krev kapsli prožene. Celá procedura trvá čtyři až osm hodin, to znamená, že krev pročišťujeme desetkrát až dvacetkrát.

Československo nakupovalo kapsle za devizy. Nic levného. Když výrobu zvládli v zahraničí...

Doktorka Marie Tlustáková se do experimentu pustila. Její první kapsle s aktivním uhlím vyzkoušeli lékaři v IKEMU na psech. A vyšlo to. V Ústřední vojenské nemocnici ji potom ověřoval podplukovník MUDr. Václav Mohart, CSc. Ten byl zároveň řešitelem tohoto výzkumného úkolu v resortu ministerstva národní obrany. Potvrdil, že účinky i manipulace jsou srovnatelné s dováženou kapslí. Dokonce v některých směrech je práce a provoz s ní lepší a snadnější. Zbývalo rozjet výrobu. Nějaký čas trvalo, než Ústav makromolekulární chemie ČSAV našel vhodný provoz. Okresní podnik služeb v Zásmukách souhlasil. Po roce úmorných příprav pod vedením Marie Tlustákové tam začali kapsle plnit. Pro ni však práce neskončila. Stále jsme ještě závislí na dovozu suroviny. Proč k nám doprovádat kokosové skořápky, když by je mohla nahradit syntetická pryskyřice? Zatím se v ústavu podařilo připravit několik druhů umělého sorbentu. Ale pořád to není ono.

U některých druhů otrav lze s úspěchem použít umělou ledvinu, ovšem proti hemoperfúzi má jen omezené očišťovací schopnosti, protože neodstraní z krve látky s velkou molekulovou hmotností.

Jestliže se Marii Tlustákové podařilo obnovit způsob povlékání aktivního uhlí — samotné skořápky by krvi neprosplýaly, každá částečka musí být povlečena zvláštním materiálem, který působí jako filtr a krev se s ním snáší — tak jistě jednou povlékne i pravou látku, syntetickou pryskyřici československé výroby.

„Kdy přinesete další vzorky?“ netrpělivě se zeptá muže mezi dveřmi. Termín je pro ni důležitý. Vždyť jenom příprava na pokus trvá celý den. A čas nečeká, konkurence v zahraničí také nespí. Nejde přece jen o úsporu deviz, ale především o zdraví pacientů.

JIRÍ BULAN

MOTTO

Odevzdal jsem svůj lístek ve znamení revoluce
neboť jsem ten jenž cítí osudnou nutnost štěstí!
Proti všem kdož necitelnými mozky hromadí více
nežli je možno vyčerpati jedním životem
Vyvlastnit jejich moc
a přinutiti vojska aby byla ve středu
nad každým kdo chec shromažďovati
Neboť jsem ten jenž cítí osudnou potřebu štěstí
a poznav prostý smysl života
chci mít právo jej prožít
Proto jsem odevzdal svůj lístek
ve znamení revoluce.
Mám právo jej prožít.

(Ze sbírky Menší růžová zahrada)

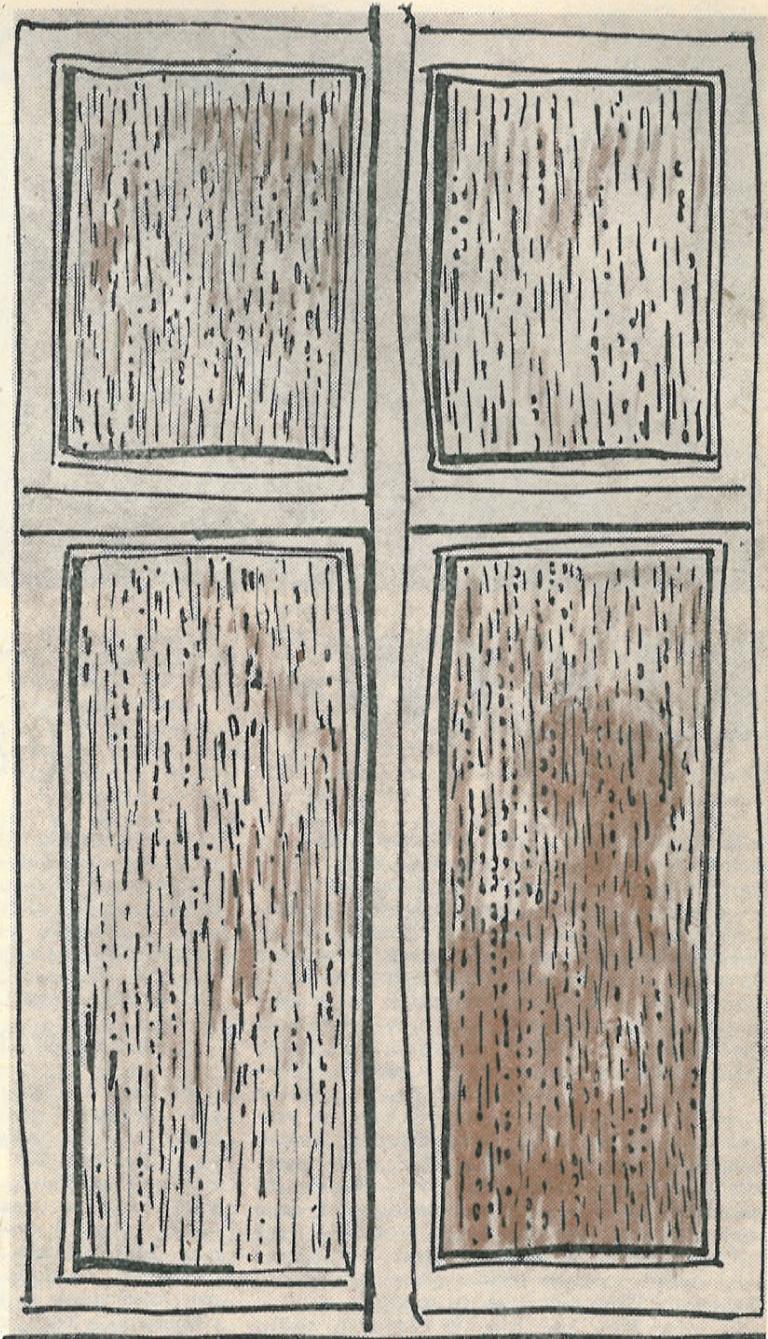
IVAN KRASKO

Chladný dáždík...

Chladný dáždík prší, prší.
Po doline, po návrší
zziabla jeseň žltost znáša,
rozsieva ju z pôl rubáša.

Mojim lícom slza padá —
srdece východ bôlu hľadá;
znášala ho, hej, tá ruka,
preplnila, srdce puká...

Kresba: Areta Fedaková

SLOVNÍK ŽIVOTA (II7)

K zovšeobecneným menám a menám označujúcim príslušníka národa patria predovšetkým slová označujúce zvieratá, predmety, výrobky atď., ktoré priamo alebo nepriamo súvisia s istým zemepisne vymedzeným miestom (ide o kontinent, krajinu, oblasť, mesto a pod.), napr. arab, angličan (druh koní), švajciarka (plemeno kráv), španiel (druh psa), japonka (dvojkolesový vozík), nitran (druh salámy), parížan (čokoládová torta), indiánka (druh zákuska), turek (turecká káva), mongol (hodvábna tkanina), francúz (francúzsky kľuč).

Druhú skupinu tvoria také názvy, ktoré vychádzajú z fiktívnych alebo reálne existujúcich typických vlastností prisudzovaných nejakému národu či etnickému celku a bývajú rôzne expresívne ladené:

Ďalšia skupina je veľmi rôznorodá: mohli by sme sem zaradiť názvy ako čínam (skok v krasokorčuľovaní), poliak (studený vietor z poľskej strany, severák), španielka (druh epidemickej chrípky) a iné.

POLSKY

lebioda
lec, legnací
leciuchny
leciwy
lecznicza

SLOVENSKY

loboda
lahnút
lahučký
postarší, dlhoročný
liečebná

ČESKY

lebeda
lehnot
lehoučký
letitý, starý
léčebna

leczniczwo	zdravotníctvo	zdravotníctví
leczniczy	liečebný	léčebný
leczyć	liečiť	léčit
ledwie	ledva, sotva	sotva
legalny	legálny	legální
legia	légia	legie
legionista	legionár	legionář
legislatywa	legislativa	legislativa
legitymacja	legitimácia	legitimace
legowisko	pelech, brloh	pelech, brloch
legumina	múčnik	moučník
lejce	opraty, liace	opratě
lek	liek	lék
lekár, lekarka	lekár, lekárka	lékař, lékařka
lekarski	lekársky	lékařský
lekarstwo	liek	lék
lekce	lahko	lehko
lekceważący	pohádavý	pohádavý
lekcia	úloha, hodina (učebná)	úloha, hodina (učební)
lekki	lahký	lehký
lekkoatleta	lahký atlét	lehký atlet
lekkoatletyka	lahká atletika	lehká atletika
lekkoduch	lahkomyselný človek	lehkomyslný člověk
lekkomyślny	lahkomyselný	lehkomyslný
lekkosc	lahkost	lehkost
lekoznawstwo	náuka o liekoch	nauka o lécích
lektura	čítanie	četba
lektyka	nosidla	nosítka

KUCOV- minulost a dnešek (1818-1984)

Kucov, vesnice v obci Kleszczów, leží na okraji belchatowského hnědouhelného dolu. Založili ji v roce 1818 Češi, kteří se vystěhovali z Čech před náboženským pronásledováním v 18. století a přes střediska české náboženské emigrace v Ziębicích, Husinci u Strzelina a Velkém Táboře u Kępna přišli Kucova. K přestěhování hlouběji do Polska je přinutila materiální situace. V původních obcích, kde se usadili, přibývalo lidí, půda se rozdělila na malé kousky, a tak se někteří hospodáři z Velkého Táboru a Cermína rozhodli koupit půdu v Zelově, kam se přestěhovali v roce 1802. Další skupina, kterou Zelované přemluvili, zakoupila část půdy kleszczowského velkostatku, tzv. Kucov, 28 kilometrů od Zelova. Kupní smlouvu v roce 1818 podepsali tři hospodáři: Pospišil, Arnt a Petrozelín. V různých místech na zakoupené půdě vyrůstly české vesnice: Kucov, Žlobnice, Aleksandrov a Folvark.

V roce 1847 zde žilo 29 českých rodin (120 osob), v roce 1952 36 rodin (131 osob), a v roce 1896 441 osob. V rodinách přibývalo děti, přistěhovali se další Češi z okolí Velkého Táboru. V Kucově už pro všechny nestačila půda. Češi začali kupovat okolní hospodářství nebo pracovat mimo zemědělství. Rozptýlili se po celém okolí. V roce 1847 v nedalekém Kleszczowě bydlelo 9 českých rodin (34 osob), v Nowych Talarach 5 rodin (17 osob), v Karolowě 2 rodiny (7 osob) a v Bogumiłowě 1 rodina (2 osoby).

Ceši byli evangelického reformovaného vyznání, ale bohoslužby se konaly v evangelicko-augsburském sboru v Kleszczowě, a to německy. Češi byli nespokojeni. V roce 1852 se odtrhli od kleszczowského sboru a založili vlastní evangelickou reformovanou farnost v Kucově. Pronajali dům na bohoslužby a byt pro varhaníka. Hřbitov rozdělili na luteránský a reformovaný. Později postavili pro svůj sbor dům, kde se konaly bohoslužby. Lidí však přibývalo a zanedlouhu starý sbor nestačil. Kucované se rozhodly postavit kostel, jehož stavba byla ukončena v roce 1896. Duchovní dojízděli z farnosti ve Varšavě a Zelově.

Při farnosti byla základní škola, do které v roce 1837 chodilo 105 dětí. Úředními vyučovacími jazyky byly ruština a čeština, ale tajně se místo ruštiny učilo polštině. Dalšími učebními předměty byly zeměpis, matematika, katechismus a zdravotvoda.

V roce 1900 bylo v Kucově 150 osob, v Aleksandrově 92, v Žlobnici 112, a ve Folvarku 37. V letech 1820–1890 se narodilo 78 dětí a zemřely 43 osoby, v letech 1891–1900 se narodilo 231 a zemřelo 129, v letech 1901–

1915 se narodilo 321 dětí a zemřelo 198 osob. Obyvatel pravidelně přibývalo.

Emigranti byli převážně rolníky, ale nebyla to jejich jediná práce. Mnozí z nich znali tkalcovské řemeslo, které bylo zdrojem dodatečného výdělku. Vyskytovala se i jiná povolání. Nejčastějšími jmény byly Kratochvíl, Matys, Mundil a Němeček.

MEZIVÁLEČNÉ OBDOBÍ 1918–1939

Koncem 19. století žilo v Kucově 440 Čechů, po první světové válce 529. Do roku 1939 se počet českého obyvatelstva zmenšíl na 318 osob. 240 Čechů se vystěhovalo z Kucova na Volyn, do Lodže a zejména do Žyrardowa za práci. Nízké ceny zemědělských výrobků nepřály rozvoji rolnictví. Rolníci, kteří zůstali v Kucově, si museli převydělávat u tkalcovských stavů. Pracovali pro továrníky z Belchatowa, Kurnosa a Grzeszyna, kteří dodávali osnovu, za niž tkalci platili vyrobenými látkami. Mzdy byly nízké, nižší než dostávali tkalci z Lodže a Zelova.

Kulturní život se na venkovské podmínky rozvíjel dobře. V Kucově byla zahájena stavba fary, ukončená v roce 1937. Kromě bytu pro varhaníka tam byly kulturní místnosti, kde pracovaly dva kroužky: literárně dramatický, připravující program na večery ve sboru a společenský, pořádající mj. výlety a zábavy. Farnost měla též vlastní sbor, pořádaly se přednášky, předčítání knih, poskytovaly se právní porady, psaly žádosti a stížnosti.

Kucovská farnost, druhá čistě česká po Zelově, měla v roce 1924 505 členů a v roce 1930 529 členů. Kostel, zničený za první světové války, byl v roce 1919 obnoven. První varhany, věnované zelovskou farností, byly rovněž zničeny. Nové varhany, vyrobené ve Włocławku, dostala kucovská farnost v roce 1921.

V letech 1919–1939 bylo v Kucově vydáno 313 křestních listů a oddáno 100 dvojic.

Kucovský varhaník byl členem obecního výboru pro oslavy národních svátků a sbor farnosti zpíval na státních slavnostech.

HITLEROVSKÁ OKUPACE

Hitlerovým dekretem z 8.X.1939 byla západní část Lodžského vojvodství připojena přímo k říši. Český Kucov se tak ocitl v tzv. Warthegau.

Podle sčítání lidu z prosince 1939 zde žilo 337 Čechů. Zůstali ve svých hospodářstvích a nebyli přesídleni, ale úřady ani místní ně-

mecké obyvatelstvo jim nebyly nakloněny. Vyplývalo to částečně z minulosti, kdy se Češi v 19. století odtrhli od luteránské farnosti, převážně německé. Rovněž dobré styky Čechů s meziválečnými obecními úřady a s místními Poláky se okolním Němcům nelíbily.

V roce 1942 před kostelem v Kucově, kde se na bohoslužbách shromáždili kucovští Češi, přijela auta s německými četníky, kteří měli vzít mladé lidi na práci do říše. Mládež utekla z kostela zadním východem přes zahrada a hlavními dveřmi vyšla jen starší. Později však bylo mnoho Kucovanů vyvezeno do říše, někteří na nucené práce do tábora. Faru obsadil německý komisař. Mnoho kucovských Čechů vyzvala válka. V roce 1939 padl podporučík Miroslav Nevečeřal, střelec Emil Nevečeřal je od roku 1939 nezvěstný a poručík Eugeniusz Nevečeřal padl u Dukly v roce 1944.

V LIDOVÉM POLSKU

Válka rozvala kucovské Čechy po světě. Sčítání lidu z roku 1949 uvádí v obci Kleszczów 196 Čechů, z toho v Kucově 78, ve Žlobnici 71, ve Folvarku 36 a v Kleszczowie 12.

První léta po osvobození nebyla klidná. I v okolí Kleszczowa působilo reakční podzemí a lupičské bandy. 14. února 1948 se Češi Teofil Semerád a Teofil Bureš, rolníci z Kucova, a Polák Ryszard Stępień, řemenář z Kleszczowa, vracejí domů z Poznaně, kde svědčili před soudem v procesu proti členové bandy. Nedaleko Kurnosa (u Belchatowa) je chytla a zabila banda Danielaka. Češi byli pohřbeni v Kucově a Polák v Kleszczowě. Na místě jejich smrti stojí pomník tem, kterí padli za lidové Polsko. Část kucovských Čechů se obávala reakčního podzemí; odstěhovali se do Československa. Těžké poválečné podmínky života a práce na neúrodné půdě přiměly mnoho mladých lidí, aby hledali práci v textilních závodech v Belchatowě, Pabianicích a Lodži. Dostali tam práci a byt a do Kucova se už nevrátili. Českých osadníků v Kucově ubývalo, ale osadnické středisko v Kucově přetrvalo a žije dodnes.

Situaci českých hospodářství v Kucově v prvních poválečných letech nejlépe ilustrují údaje o struktuře půdy a chovu (údaje z archívů obecního úřadu v Kleszczowě). Nejpočetnější (38,9 proc.) byla hospodářství do 3 hektarů, která vzhledem ke slabé půdě nedávala možnost obživy. Pouze střední a velká hospodářství přes 5 hektarů (32 proc.) mohla užít rodinu. Luk, lesu a pastvin nebylo v celkové rozloze mnoho. Ve Žlobnici na 667,61 ha půdy bylo 539,14 ha orné půdy, 30,27 ha luk, 1,65 ha pastvin a 20,05 ha lesů, v Kucově na 439,76 ha 265,95 ha orné půdy, 38,92 ha luk, 11,38 ha pastvin a 65,45 ha lesů. Podobná situace byla ve vesnici Folvark, kde na 359,40 ha připadalo 126,15 ha orné půdy, 30,50 ha luk, 46,97 ha pastvin a 52,63 ha lesů. Ve všech těchto vesnicích celkem bylo v roce 1950 oséto pšenici 8,20 ha, žitem 419 ha, 5,53 ha ječmenem, 92,28 ha ovesem, 6,33 ha pohankou, 5,41 ha prosem. Brambory bylo osázeno 169,57 ha. Ve třech vesnicích bylo celkem 101 koní, 517 kusů hovězího dobytka, 252 krávy, 565 kusů vepřového dobytka, 313 ovcí a mnoho drůbeže. Stav dobytka byl velmi nízký, což vyplývalo z těžké poválečné situace. Bylo nutno obnovit základní stádo.

Neočekávaně se objevil nový problém a zároveň velká příležitost — stavba Belchatowské uhlíkové páry. České vesnice se ocitly téměř uprostřed velké stavby. Na okraji „velké díry“ byl Kucov. Kucovský hřbitov byl zrušen, pozůstatky předků kucovských Čechů byly přeneseny na hřbitov, který uhlíkový kombinát zřídil v Kleszczowě. Zůstala nejistota a pochybnosti, ale před mladými se objevila možnost lepšího, bohatšího života.

Cešti kolonisté, kteří tu před 166 lety zakládali hospodářství, netušili, že pod jejich piščitými poličky leží velký poklad — uhlí, které přineslo šance rozvoje celé belchatowské zemi.

Text a foto: ZBIGNIEW TOBJAŃSKI

LIDÉ TADY UMĚJÍ PRACOVAT...

Celkový pohled na Velké Petrovice.

Foto: J. Pilous

V roce 1983 byl v našem měsíčníku *ZIVOT* uveřejněn pod hlavičkou „Moravané za řekou Psinou“ seriál čtyř materiálů: v únoru „Na Raciborsku“, v březnu „V Krzyżanowicích“, v červenci „V Krzanowicích“ a v srpnu „V kornilovsko-opavském knížectví“. Autor příspěvku, Zbigniew Tobjański, se v nich zamýšlal nejen nad historii zdejšího kraje, ale i původem místního obyvatelstva, které dodnes samo sebe nazývá „Moravjaný“ a hovoří „moravským jazykem“. A protože je toto téma, zejména pro naše krajany, Čechy a Slováky, žijící v Polsku, velmi zajímavé a přitažlivé, rozhodla se redakce *ZIVOTA* k uvedené problematice znova vrátit. Na Raciborsku se vypravili dva její zástupci, Zbigniew Tobjański a autor tohoto článku, tentokrát však s trochu jiným cílem. Měli se zaměřit především na současnost. Na život tamních lidí, na jejich práci, zvyky, jazyk, kterým hovoří...

Když jede člověk od Raciborze směrem na jihozápad či jih, do gminy Velké Petrovice nebo Krzanowice, povídám si okamžitě jedné zvláštnosti: vesnice jsou tady takové čistounké, upravené, a většina domů svítí přímo novotou. Jako by se náhle ocitl někde na střední a jižní Moravě, popřípadě na jižním či jihozápadním Slovensku. I ta pole mu najednou připadají tak nějak typičtější spíš pro Československo. Ubívá oněch úzkých nudlích a stále více se objevují široké a dlouhé lány.

Sedíme u prvního tajemníka gminného výboru PSDS ve Velkých Petrovicích, soudruha Sowy, a pochopitelně, moje první otázka se dotýká těchhle překvapivých dojmů. Zajímá mě, proč tomu tak je ... Odpověď dostávám velmi jednoduchou: Máme tady poměrně velmi kvalitní půdu a pak hlavně pracovité lidí. Ale, nechme hovořit raději fakta.

Do gminy, která má 7860 obyvatel a 11 vesnic, patří vedle Velkých Petrovic (2300 lidí) ještě Pawłów, Kornica, Grądzianki, Lekartów, Cyprzanów, Samborowice, Rożków, Żerodiny, Tworków a Bięnkowice. V jedné z nich mají státní statek a v osmi dalších zemědělská družstva, v nichž hospodaří více než 50% všech rolníků, usedlých v gmině. Natolik dobře, že všechna družstva patří mezi 25 nejlepších v Polsku. Jsou rozumně lepsi než místní soukromé hospodařící rolníci, a to jak ve sklizni obilí a řepy, tak i v produkci masa, mléka ... V roce 1984 například průměrné výnosy u ječmene, pšenice, žita a ovsy činily u družstev souhrnně 55q (celostátně kolem 30q) a průměrný plát družstevního rolníka za měsíc 30 — 35 000 zlotých. (Jen pro srovnání: dělník v průmyslu, mimo hornictví, si v této oblasti vydělá měsíčně zhruba o polovinu méně.)

A však nejenom zemědělství je tu kvalitní. Mají zde na úrovni i průmyslu. Třeba převážně pro export pracující výrobní družstvo krajích, jež dohromady zaměstnává 647 osob (z toho 407 jen ve Velkých Petrovicích),

podnik na úpravu lnu se 100 zaměstnanci a speciální svépomocné rolnické družstvo (do nedávna jich v Polsku existovalo 25, dnes už jen dvě), zaměřené na stavebnictví a opravy zemědělských strojů, resp. renovaci náhradních dílů. Za pozornost ovšem stojí ještě i další věci. Například služby obyvatelstvu. Protože s jejich zajišťováním měli velké problémy, rozhodli se situaci řešit všakutku originálně. Prostě se dohodli se všeemi zemědělskými družstvy. Takže ta teď vedle svého vlastního poslání zaměstnávají v přidružené výrobě také obuvníky, sklenáře, truhláře, instalatéry, mechaniky ... A zásobování statí stoprocentně zajišťovat sítí obchodů rolnického svépomocného družstva Jednoč. K plné spokojenosti všech občanů...

Když jsme pak po několika hodinách měli možnost všecky tyhle informace konfrontovat se skutečností, mluvit s lidmi a na vlastní oči vidět, jak žijí a pracují, musel jsem dát prvnímu tajemníkovi za pravdu. A domácnosti, které jsme navštívili, v mnohem předěly mě očekávání. Většině barevných televizorů, automatických praček atd. O to vše jsme však byli zvědaví na další gminu, na Krzanowice, kde nás pro změnu přivítal její náčelník Jerzy Walek. A protože na mě vesnice udělala přibližně stejný dojem jako předešlého dne Velké Petrovice, položil jsem i stejnou otázku. Mohu říci, že odpověď mě plně uspokojila. Ale nechme opět hovořit fakta.

Gmina má převážně zemědělský charakter a tvoří ji celkem pět vsí: Krzanowice, Pietroszyn, Borucin, Bojanów a Wojnowice; žije v nich 6200 obyvatel, z toho v Krzanowicích 2800. Pravda, zemědělské družstvo a státní statek mají pouze v Krzanowicích, ale oboje si vedou výborně; družstvo například patří mezi nejlepší v Katovickém vojvodství. V roce 1984 tady třeba dosáhl průměrného výnosu z hektaru u ječmene, pšenice, žita a ovsy 64q (u státního statku 61q a u soukromě hospodařících rolníků 44q) a družstevníci si měsíčně vydělali mnohem více než pracující v průmyslu. Lze tedy říci, že zemědělství je zde na úrovni. Co však obyvatelé pocítili cítelně, je nedostatek průmyslu. Jestliže u petrovické gminy pracovalo mimo ni pouze 40 osob, tak na Krzanowicku to dělá plných 60%. A to je hodně. Jinak ovšem, i tady se člověk cítí dobře a má co obdivovat. Nové školy, dvě zdravotní střediska, čisté a upravené ulice, hezké domy, slušné zásobené obchody ... Prostě, tak trochu mi to připomínalo ony důvěrně známé vesnice na druhé straně hranic, v Československu.

Byla toho opravdu hodně, co jsme měli za těch několik dní možnost vidět a slyšet. A je nutno přiznat, že jsme byli nejen mile překvapeni, ale také naprostě spokojeni. A do jisté míry i hrđi. Především na lidi, kteří tady žijí. Protože tohle všechno je hlavně jejich práce. Věnujme tedy v následujících řádcích trošku pozornosti i jim. Zaslouží si to. Ostatně, kvůli nim jsme sem také vlastně přijeli.

Jak bylo uvedeno v citovaných článcích, uveřejněných v našem časopise *ZIVOT* v roce 1983, žije zde hodně „Moravjanů“, potomků původního moravského obyvatelstva. A ti nas, už z hlediska charakteru našeho měsíčníku, zajimali nejvíce.

Původně jsem si myslel, že to nebude jednoducha záležitost. A opět jsem byl, tak jako už mnohokrat v posledních dnech, přijemně překvapen. „Moravjaný“ jsem potkával všude. Na ulici, v obchodech, v autobuse ... Není divu, vždyť například v gmině Velké Petrovice jich je celkem na 60% a u „sousedů“ tvoří většinu obyvatel v Pietroszyně, Borucině a Krzanowicích. (Tam dokonce mluví po „moravsky“ mezi sebou i malé děti.)

S několika „Moravjaný“ jsem se začal bavit na náměstí v Krzanowicích. Ja česky, oni ve svém jazyce. Řekli mi, že třeba v Borucině se ještě několik let po roce 1945 sloužily mše svaté v kostele „moravsky“. (A zvlášt nadherné prý byly mše zpívány.) Dokonce některí místní lidé mají v „moravštině“ molitební knížky a zpěváky, vytištěné v minulém století v Olomouci na Moravě. Ostatně, tyhle „moravské mše“ se sloužily také v kostele ve Velkých Petrovicích; do roku 1936, než je německé úřady ve Slezsku zakázaly.

A jak je to s lidovými zvyky a tradicemi? ptám se dalšího náhodného známého, asi tak třicátníka. Odpověděl kladně. A jako důkaz zarecitoval velikonoční písničku svého mládí. I s patřičným komentářem ... „Jak my byli male děti, všeci my spivali, jak se šlo z majtky ... /Pomořena krasna/ jak sti husy pasla /na zeleny luce/ stratila papuče /přišla do domu z plačem/ dostala karbačem /od tatuly prutym /od mamuly buzym.../ No i k tomu chodili my s takým kuskem dřeva, ovažaným takymi šlajfkami, s tim my chodili po vsi, i každy nam dycky dal take bombony čakoladove alebo vajca také malované, a s tim majtkem my po každé vši chodili ...“ Jiný muž, zhruba stejněho věku, mi zase řekl, že ... Kaj já pamatuju, moc se tu po moravsky spiva ... Ja já chodil na zabavy, my dycky tančili, no te orchestry, co hraly na zabavě, hraly jak já chodil na zabavy, my dycky tančili, moc moravsky, i po moravsky se spivaly peseinky ...“ Na otázku, jak to v tomhle směru vypadá dnes, rozpačitě pokrčil rameny. Mládež je teď jen na diskotékách, o tradiční vesnické zábavy „po moravsky“ už nemá rájem, odpověděl pak polsky. Takže upadají ...

Když jsem pozdě večer v raciborském hotelu „Polonia“ o všem, co jsem tady viděl a slyšel, znovu přemýšlel, uvědomil jsem si náhle tragický dosah toho, co onen mladý muž vyslovil. Tihle lidé, „Moravjané“, více než 200 let tvrdě odolávali germanizaci, bojovali o udržení svých zvyků, tradice, kultury, o zachování svého jazyka. (Do poloviny 18. století tato oblast byla součástí Moravy, poté připadla Prusku.) Vytvořili tak vlastné jakýsi svérázný „jazykový a národnostní skanzens“. A teď je to všechno mohlo přirozenou cestou zaniknout. Není to škoda? Snad bychom jim mohli nějak pomoci. Pokusit se „zastavit čas“ a obrátit vývoj k lepšímu. A to jak „Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku“, tak i její tiskový orgán, měsíčník *ZIVOT*. Jsme přece krajané a máme společné zájmy!

Při onom večerním rozjímání, či spíše bilancování výsledků mé „služební cesty“, jsem si také vzpomněl na jednoho Poláka ve Velkých Petrovicích. Zastavil jsem ho den před tím na ulici a zeptal se, jaký má názor na „Moravjaný“. Jeho odpověď byla takového charakteru, že mi nezbývá nic jiného, než ji octovat doslova: „Podivejte se všude kolem sebe, po téhle nádherné vesnici. Všechno, co tady máme, je hlavně jejich zásluhou. Mají pracovní disciplínu, odpovědnost, houževnatost, prostě, udržují si vysokou kulturu práce ...“ A mně bylo najednou teplo u srdeč a byl jsem hrđy na to, že jsem taky Moravák. A uvědomil jsem si, že už kvůli tomuhle hodnocení se sem vrátim. Proto bychom jim měli pomoci ...

JIŘÍ F. PILOUS

Učarilo jej javisko

V každej miestnej skupine sa nájdú jednotlivci, ktorých osobné nadanie a spoločenská práca dokážu nielen stmelit ľudské kolktivity, ale často od ich aktivity závisí aj činnosť MS KSCaS. Nezriedka celý úsek kultúrnej činnosti sa spája s menom konkrétného človeka. Tako možno stotožňovať divadelnú činnosť MS v Podvilku s menom krajanky Márie Gribáčovej. Kým sa však tak stalo, musela sa preukázať neobvyklou angažovanosťou, nadaním a výsledkami. Toto všetko svedčí v tomto prípade v prospech kr. M. Gribáčovej.

Mária Gribáčová sa narodila 31. marca 1940 v slovenskej rodine Mozdženčovcov v Malej Lipnici. Jej rodičia boli chudobními oravskými roľníkmi, vlastnili iba ok. 2 ha pôdy. Zo súrodencov mala iba staršiu sestru Jolantu. Otec zomrel veľmi zavčas, vlastne sa naň ani nepamäta. Všetka farcha práce na gazdovstve a starostlivosť o deti spadla na matkine plecia. Ale údatne jej vo všetkom pomáhal rúčky malých dcér, ktoré boli nutené od najmladších rokov spoznávať trpkú chuť potu a mozoľov.

Najkrajšie spomienky má M. Gribáčová na školu. Za jej školských rokov na Orave a Spiši vyučovali učitelia zo Slovenska, ktorí vedeli pritiahnúť k sebe mládež a vedeli taktiež vytvoriť na dedine skutočné kultúrne ovzdušie. Organizovali divadelné krúžky a nacvičovali hry slovenských autorov. Z tohto obdobia jej najviac v pamäti utkvel učiteľ Jozef Dobšinský, ktorý ich naučil nielen veľa pekných slovenských pesničiek, ale ich aj nadehol láskou k rodnej domovine. Mladá Mária, prvá do tanca a divadla, ako sama o sebe hovorí, zahrala už vtedy niekoľko veľmi úspešných postáv. Hrala o.i. v Kozom mleku, Pytliačovej žene a pod. A už tieto prvé role boli dôkazom jej neobvyklého hereckého nadania. Často po vystúpení ováciám nebolo konca-kraja.

Len čo skončila základnú školu, musela sa starat o seba a súčasne aj vypomáhať rodine. Odišla preto za prácou na štátne majetky, najprv do Radzemič a potom do Ušzyc. Nebola tam sama, pracovala tam spolu s mladými s Oravy. Tu spoznala tiež svojho budúceho manžela Eugena Gribáča z Podvilkova,

za ktorého sa čoskoro ako osemnásťročná deva vydala. Potom sa spolu prestahovali k svokrovcom do Podvilk. Rýchlo si zvykla na nové prostredie a vďaka veselej povahy a pracovitosti si získala priazeň Podvľčanov, nové priateľky a vyrobila si tu domovské právo.

Jej svokor, taktiež Eugen, bol dobrým a tvrdým Slovákom. Pod jeho vplyvom sa čoskoro prihlásila aj za členku miestnej skupiny KSCaS v Podvilk. Onedlho, lebo už v 1967 ju tamojší krajania zvolili za podpredsedkyňu, potom bola tajomníčkou výboru a revíznej komisie a v súčasnosti je presedníčkou revíznej komisie.

Zanedlho sa začala aj jej herecká kariéra v Podvilk. Najprv hrala v divadelnom kružku, ktorý viedli A. Papanek, M. Neděľáková a H. Kovalíková. Obvykle úspešne stvárnovala hlavné úlohy a opäť bola divadelnou Aničkou, Veronikou či Sabinou. A zasa ju v tomto podporoval svokor, ktorý tvrdil, že na nacvičovanie hier sa musí nájsť čas a to aj na úkor iných prác. Z tohto obdobia sa jej najkrajšie spomienky viažu s vystúpením v Martine na Národopisných slávnostach, počas ktorých museli niekoľkokrát opakovat svoje vystúpenia a Máriu, hlavnú tvorkynu úspechu, skoro nosili na rukách. Najdôležitejšia tam bola však sama atmosféra, krajančí stretnutia, noví ľudia, dobrosrdečnosť hostiteľov.

Potom bola v Podvilku krátka prestávka a na kultúrnom poli sa nič nedialo. Nedalo to však pokoja M. Gribáčovej a iným podvľčanským nadšencom. Zišli sa a rozhodli, že to odznova skúšia a keďže mladí sa ostýchali vystupovať na javisku, budú hrať skoro výlučne starší — ženatí muži a vydaté ženy. Rēzie sa ujala kr. M. Gribáčová a zakrátko nacvičili Starého zaľúbenca, s ktorým obišli skoro celú Oravu a navštívili aj Spiš. Potom nacvičili ďalšie hry naposledy Tri vrecia zemiacikov. Opäť sa ukázalo, že dobrá vôle a chuť do spoločenskej kultúrnej práce dokážu prekonáť nemožné.

A že to vôbec nebolo ľahké, svedčí fakt, že kr. M. Gribáčová musela deliť svoj čas na prácu na gazdovstve, výchovu deťí a už desať rokov je zamestnaná aj v materskej škôl-

ke. Je nielen matkou troch detí, najmladšia Barbora chodí do piatej triedy, syn Marián je na vojenčine a najstaršia dcéra Mária je už vydatá a má päťročnú dcéru, ale dokonca je aj babkou. Povinnosti má teda dosť, ale na všetko musí stačiť. Výzerá však stále mlado. Je vždy usmiali, svieža a čulá. Najlepším receptom pre zachovanie mladosti je podľa nej život bez nervozity a rozčúľovania, pokojný s úsmevom.

Ked' som sa opýtal, čo ju ženie do kultúrnej práce, odpovedala ako vždy s úsmievom:

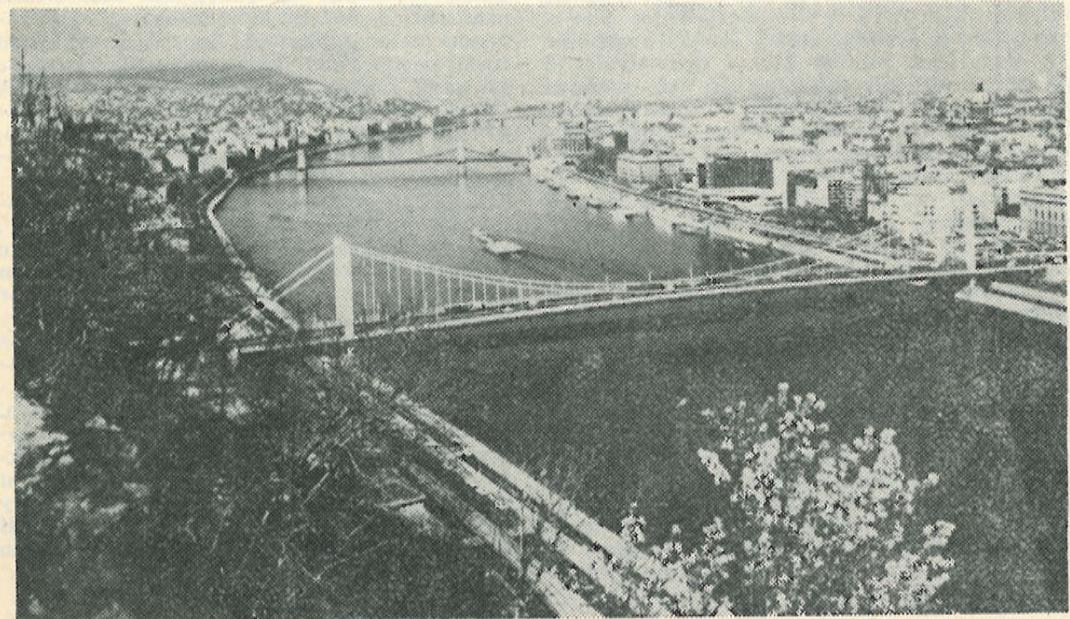
— Teší ma táto práca a hádam by som bola chorá, keby som nemohla hrať divadlo. Je to druh rozptýlenia po práci. Najviac sa však poteším, keď v hľadisku vidím rozbavené tváre krajanov, pre nich to vlastne robím. Ale veľmi dôležité je to, že medzi našimi krajanmi môžeme šíriť slovenské slovo a kultúru. Jednoducho, divadlo mi učarilo.

Text a foto: DOMINIK SURMA

Král'ovná na Dunaji

Pohľad na Budapešť, spredú Alžbetin most

Snímky: K. Benický

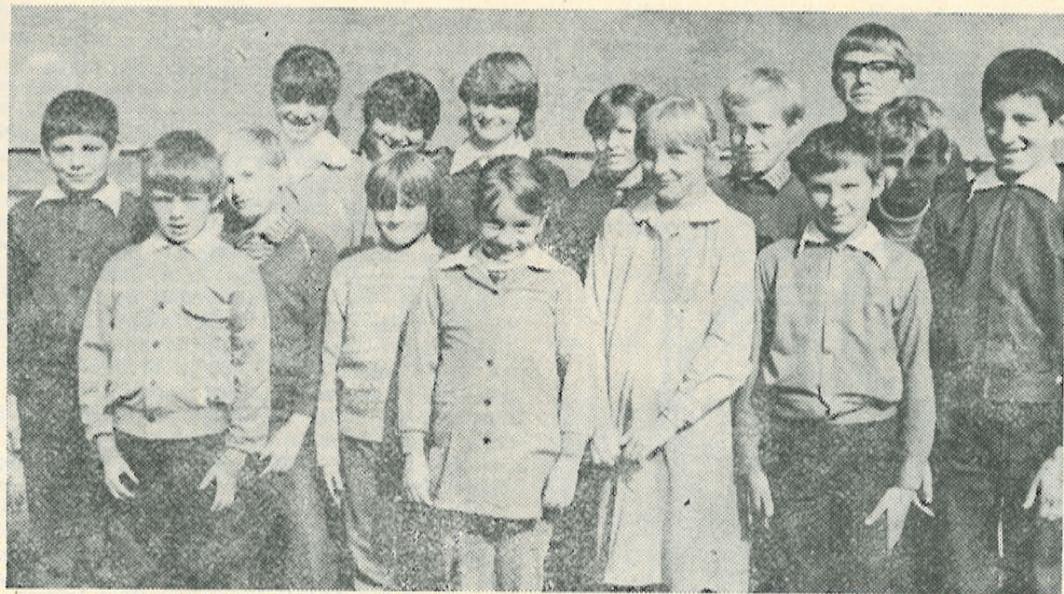

Maďarská metropola Budapešť má niekoľko prílastkov. Býva nazývaná „Perlou Dunaja“, „Mestom nálad či impresií“, ale aj „Kráľovnou mostov“. Najnovšia súčasnosť sa v Maďarsku začala písat v aprili 1945, keď Červená armáda dokončila oslobodenie Maďarska a keď sa aj pre maďarský ľud začali vytvárať predpoklady na budovanie nového života.

Aká je vlastne Budapešť? Krásna? To určite, ved' všetko, čo cez stáročia vytvárala príroda a najmä ľovek, je krásne. Jedinečná? Iste aj to, predovšetkým svojou rozlohou, ale i ľudmi, ktorí v nej žijú. Stará, mladá? Posúdte! Na mieste, kde leží, už Kelti razili mince, Rimania stavali domy či amfiteatre, Turci kúpele, králi paláce. Minulosť ale — a to vôbec nie je fráza — si tu na každom kroku podáva ruky s prítomnosťou. Ved' napríklad v tesnej blízkosti pamiatky z rímskej doby, Aquincua, vyrástlo moderné sídlisko, alebo pri Rybárskej bašte harmonicky spolunažíva stredoveké mesto s ultramoderným hotelom.

A keď sme už na Hradnom vrchu, dovieme i na dymiacie komíny tovární, ktoré sú neodmysliteľnou súčasťou priemyselného vekomesta. A vidno odial predovšetkým Dunaj, dobrú starú rieku, ktorá bola svedkom pohnutých čias i slávy mesta.

Co asi porozpráva budúcim generáciám o dianí v prvej polovici osemdesaťtych rokov dvadsaťtichročia? Iste rozporie, že tieto

Skupinka žiakov navštievajúcich hodiny slovenského jazyka z Podsrnia.

VYUŽIŤ PRÍLEŽITOSŤ

Cestou Podsrním sa vám z pravej strany objaví na tunajšie podmienky vyznačná šedá poschodová stavba. Je to mestna základná škola. Jej riaditeľkou je Mária Lopuchová, ktorá učí v Podsrni už 33 rokov. Škola je pomerne nová, vedľ do užívania ju odovzdali v r. 1975. Veľký podiel na jej výstavbe majú aj naši krajania. Veľku je priestraná, má šatnú, široké chodby a zatial dostatočný počet učební. Jej najväčším nedostatkom je to, že nemá telocvičnu, ktorej potrebu pocitujú najmä v zimných mesiacoch. Cez prázdniny do školy prichádzajú deti z mesta na rekreáciu.

Školu navštievia 106 žiakov, ktorých vyučujú 9 učitelia. Iba 5. a 6. trieda sú spojené do jednej skupiny. Škola je na dedinské pomery dobre vybavená. Majú tu dokonca filmovú premietacia, gramofón a pod.

V tomto roku začali v tejto škole skoro po dvadsaťročnej prestávke opäť vyučovať slovenský jazyk. Stalo sa tak vďaka aktivi-

te tamojšieho výboru miestnej skupiny KSCaS a rodičov, ktorí pochopili potrebu učiť svoje deti materinskému jazyku a prihlásili ich na vyučovanie. Celkovo sa zapísalo 21 žiakov.

Navštívil som tamojšiu školu v polovici septembra, keď sa vyučovanie začínalo iba rozbiehať, ale aj tak som si mohol všimnúť, že mu to venujú patričnú pozornosť. Žiaci sú rozdelení do dvoch skupín. V prvej skupine je 9 žiakov z I. až IV. triedy. V staršej skupine je 12 žiakov z ostatných tried. Mladšia skupina sa učí každý pondelok a stredu na prvých hodinách a staršia vo štvrtok a piatok na posledných t.j. na 7. a 8. hodinách.

Slovenčinu v obidvoch skupinách vyučuje učiteľka Emilia Sarniaková, rodáčka z Podsrnia, ktorá v tamojšej škole učí od r. 1966, ale prvýkrát slovenčinu. Prázdninového kurzu slovenského jazyka na Slovensku sa nezúčastnila, keďže sa neskoro naň prihlásila. Slovenčinu sa učila na gymnáziu v Jab-

lonke. Odvtedy však s ňou nemala skoro žiadny kontakt. Preto prvé hodiny boli pre ňu akoby opäťovnou skúškou zo slovenského jazyka. Veľmi pomocné sa ukázali byt Základy slovenského jazyka pre študentov slovenčiny od M. Servátku, ako aj iné knihy, ktoré pre školu zabezpečila naša Spoločnosť. Vedľ školy nebola pre vyučovanie slovenčiny vôbec pripravená. Preto by tu potrebovali skoro všetko, čo dnes moderná škola potrebuje k vyučovaniu jazyka, teda slovníky, platne, metodického sprievodcu, knihy povinného čítania a najmä šlabikáre, vedľ všetky deti sú začiatčníkmi, hoci ináč sa učí prvákov a ináč osmákov.

Deti nepoznajú veľa slov — hovorí učiteľka E. Sarniaková — hoci hovoria, že rozumejú. Zatiaľ nie všetky deti chodia na vyučovanie pravidelne. Pracuje sa mi však s nimi dobre. Chcela by som, aby tieto deti vytrvali. Závisí to vo veľkej miere od ich rodičov, či dajú prednosť slovenčine pred pomocou v práci na poli.

Slovenčinu v škole v Podsrni by mohla vyučovať aj riaditeľka M. Lopuchová, ktorá skončila Učiteľské štúdium v Zakopanom.

Snažíme sa čo najlepšie realizovať program — vraví riaditeľka. Čiastočne, ako na naše podmienky, sa nám to aj darí. Vedľ napr. v min. r. naši žiaci sa zúčastnili výlučovacej súťaže o postup na vojvodskú olympiádu z histórie a zemepisu.

Nepravidelnú dochádzku detí na vyučovanie slovenčiny riaditeľka vysvetluje práciam na poli, kde deti musia pomáhať svojim rodičom.

Cas ukáže, nakoľko boli pravdivé slová riaditeľky školy. Aj ja dúfam, že je to pravá príčina ich absencii na hodinách slovenčiny. Bola by veľká škoda, aby tunajší krajania zmárnili sancu, aká sa v tomto roku naskytla pre ich deti. Snáď si to uvedomia a zoberú k srdcu, že ich povinnosťou je dbať o to, aby deti využili možnosť vyučovania materinské reči a pravidelne chodili na toto vyučovanie.

Na rozlúčku sa ešte stretáme so skupinkou žiakov, aby som ich zvečnil na fotografii. Samozrejme sú radi a budú netrpezlivé čakať na Život. Pochvalujú si svoju učiteľku a tešia sa na hodiny slovenčiny. Len aby ich chuť vydržala čo najdlhšie, čo im a ich rodičom prajem.

Text a foto: DOMINIK SURMA

roky sú kvalitatívne novým obdobím rozmachu hlavného mesta Maďarska. Vari nikdy sa nestavalo toľko hotelov, obchodných domov, športových zariadení, škôl, ako teraz. Obnovujú sa dopravné tepny, celé ulice do stávajú nový šat, pekný farebný, rozsirujú sa mosty...

Mosty... Budapešť — to sú aj mosty. Je zvláštne, že sa stali akýmsi symbolom. Predovšetkým plnia svoju základnú úlohu: spájajú Budín s Peštou. Sú symbolom rozmanitosti mesta, vedľ keď sa pozrieme z Alžbetiného mosta na sever, hned vidno retazový most.

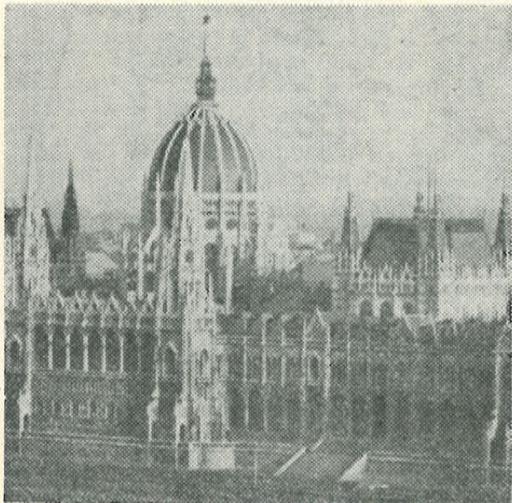
Alebo Margitín most, jednoduchý, skromný. Nevyniká sice nijakou zvláštnosťou, ale cez ne viedie dôležitá dopravná tepna, čo znamená denne tisícky autobusov, električiek, či osobných áut. Je obľúbený možno preto, lebo jednou nohou sa opiera o južný cíp Margitína ostrova, miesta detských ihrísk, prechádzok milencov, alebo, najmä v lete, oázy pre tisíce Budapešťanov i cudzincov, ktorí túžia osviežiť sa v prijemnej vode niektorého z kúpalísk na ostrove.

Novorozšírený Arpádov most sa tiež opiera o ostrov, ale tým, že je od centra vzdialenejší, využívajú ho najmä nákladné áuty. Tento most spája zároveň najnovšie a najväčšie sídliská na oboch brehoch Dunaja.

A keď už spomíname nové švrte, je sympatické, že staviteľia sa snažia ich rozlišiť zafarbením balkónov či celých domov.

Hovorili sme o pamiatkach, a mohli by sme ďalej hovoriť o Parlamente, architektó-

nickej dominante Budapešti, o Hrade či o Rybárskej baště, alebo o námestí Hrdinov so sochami uhorských kráľov, o kúpeľoch a múzeách. Sú to pamiatky, podľa ktorých pozná Budapešť celý svet. Ale sú to predovšetkým ľudia vyspelej socialistickej spoločnosti, moderní, ktorí sa vedia tešiť z maličkostí, ale maličkosti ich vedia aj rozčíliť. Sú to ľudia pohostinní, o čom sa môže presvedčiť každý návštevník mesta. Charakteristickým znakom obyvateľov Budapešti je aj zmysel pre humor. Budapešťania si teda ve-

dia robiť vtipy zo všetkého — i z krádeže vzácných obrazov, z vidiečanov či cudzincov, ale predovšetkým zo seba.

Medzi moderné „neresti“ patrí nesporné kuchyne, všetko to dobré, čo sa v kotloch a hrneoch môže uvariť. Maďari predsa z toho urobili atrakciu, a to svetovú. Jedným z najpríťalivejších lákadiel pre zahraničných turistov je práve maďarská kuchyňa, prírodné, nie pre diabetikov. Dvaja svetoznámi latinskoamerickí básnici Miguel Angel Asturias a Pablo Neruda, údajne vo svojej spoločnej knihe „Ochutnali sme Maďarsko“ zložili ódu na husacie pečienku a na halászle, baladu o maďarských vínach.

Je zaujímavé sledovať premeny Budapešti v rôznych ročných obdobiach. Leto patrí jednoznačne turistom, ktorí — na vlastnú škodu — väčšinou sa len letmo oboznámajú s pamätiachodnosťami. Jeseň je čas školákov, zima zasa technických služieb. Jar, tá patrí naozaj všetkým Budapešťanom! Prebúdzajú sa nielen stromy či kvetinové záhony, ale aj ľudia, celé mesto.

Je pritom symbolické, že pred takmer štyrmi desaťročiami tiež bola jar, keď sa mesto znovuzrodilo vďaka svojim osloboditelom. Jeho obyvatelia s nadšením nosili tehly, odpratávali ruiny, stavali nové domy. Obetavou prácou Budapešťanov maďarská metropola sa premenila opäť na svetové veľkomesto, kde doslova pulzuje život.

GERGELY PAPUCSEK
(Život 1984, Bratislava, skrátené)
Na snímke vedľa: budova Parlamentu

KAREL ČAPEK

KUPÓN

Toho horkého srpnového večera bylo na Střeleckém ostrově plno lidí; a tak Mince a Pepovi nezbylo, než aby si sedli ke stolu, kde už sedél nějaký pán s tlustým a smutným knírem. „S dovolením,“ řekl Pepa, a ten pán jenom tak pokývl. (Ten protiva, řekla si Minka, zrovna u našeho stolu musí sedět!) První věc tedy byla, že si Minka s gestem věvodkyně sedla na židli, kterou jí Pepa utřel kapesníkem; druhá, bezprostředně následující, byla ta, že honem vytáhla pudřenku a pudrovala si nos, aby se ji proboba v tom horku trochu neleskl; a při tom, jak tu pudřenku vyjímal, vypadl jí z taštičky zmuchlaný lístek. Tu se ten pán s knírem shýbl a zvedl ten maličký lístek. „Schovejte si to, slečno,“ řekl zasmušile.

Minka se začervenalá, předně proto, že ji osloivil cizí pán, a za druhé proto, že ji mrzelo, že se začervenalá. „Děkuju,“ řekla a obrátila se honem k Pepovi. „Víš, to je ten kupón z toho obchodu, co jsem si kupovala punčochy.“

„Právě,“ řekl melancholicky muž. „Ani nevítav, slečno, k čemu se to může potřebovat.“

Pepa považoval za svou rytířskou povinnost jaksi zakročit. „Načpak schovávat takové hloupé papírky,“ pravil, nedívaje se na toho pána. „Člověk toho má potom plné kapsy.“

„To nevadí,“ mínil muž s knírem. „To má někdy větší cenu než já nevím co.“

Minčina tvář nabyla upjatého výrazu. (Ten protiva se nám bude plést do řeči; bože, proč jsme si nesedlí jinam!) Pepa se rozhodl, že to skončuje. „Jakou cenu?“ řekl studeně a svraštěl oboče. (Jak mu to sluší, potěšila se Minka.)

„Jako stopa,“ zabručel ten protiva a dodal místo formálního představení: „Já jsem totiž pan Souček od policie, víte?“ Tedy zrovna jsme měli takový případ,“ řekl a mávl rukou. „Člověk ani neví, co nosí v kapsě.“

„Jaký případ?“ nemohl se zadřízet Pepa. (Minka zachytily pohled mládence od vedeního stolu. Počkej, Pepo, já ti dám mluvit s jinými lidmi!)

„Ale s tou ženskou, co ji našli u Roztyl,“ řekl muž s knírem a chystal se umlknot.

V Mince propukl náhlý zájem, nejspíš proto, že šlo také o ženu. „S jakou ženskou?“ vyhrkla.

„Ale s tou, co ji tam tuhle našli,“ bručel vyhýbavě pan Souček od policie a trochu v rozpacích vyhrabal z kapsy cigaretu; a tu se stalo cosi naprostě nepředvídaného: Pepa vylepšeně rukou do kapsy, rozřál svůj zapalovač a podával tomu člověku ohň.

„Děkuju vám,“ řekl pan Souček zřejmě dojat a poctěn. „Víte, jak našli ženci v obili tu ženskou mrtvolu mezi Roztyly a Králi,“ vysvětloval, dávaje tím najevo svou vděčnost a přízeň.

„Já o tom nic nevím,“ řekla Minka, vyvalujíc oči. „Pepo, pamatuješ, jak jsme byli v Králi? — A co se té ženské stalo?“

„Uškrčená,“ pravil pan Souček suše. „Měla ještě provaz kolem krku. Já nebudu tady před slečnou povídат, jak vypadala; to víte, v červenci — a když tam ležela skoro dva měsíce —“ Pan Souček vyfoukl s odporem

kouř. „To nemáte ponětí, jak člověk v takovém případě divně vypadá. Kdepak, ani vlastní matka by ho nepoznala. A těch much —“ Pan Souček zavrtěl melancholicky hlavou. „Slečno, když se dá pryč jenom ta kůže, tak je s krásou amen. Ale potom určit identitu, to je ten kříž, rozumíte? Pokud to ještě má nos a oči, tak se to dá poznat; ale když to leží dýl než měsíc na slunci —“

„Tak musí ta mrtvola mít nějaký monogram,“ mínil Pepa znalecky.

„Kdepak monogram,“ bručel pan Souček. „Pan, svobodné holky obyčejně nemají žádný monogram, protože si říkají, ale co, beztoho se brzo vdám. Ta ženská neměla žádný monogram, kdepak!“

„A jak byla stará?“ zajímala se Minka účastně.

„Asi pětadvacet, říkal doktor; víte, podle zubů a takových věcí. A podle šatů to mohla být dělnice nebo služka, ale spíš služka, protože měla takovou jako venkovskou košíli. A pak, když to byla dělnice, tak by už asi byla po ní šáňka, protože dělnice se obyčejně drží na jednom místě nebo v jednom kvartéru. Ale taková služka, když jednu změní místo, tak o ní nikdo neví a nikdo se už o ni nestará. To je taková divná věc se služkami, že jo. Tak jsme si řekli, když se nikdo po ní dva měsíce nesháněl, tak to nejspíš bude služka. Ale hlavní věc, to byl ten kupón.“

„Jaký kupón?“ ptal se živě Pepa; neboť zajisté cítil v sobě hrdinnou možnost být detektivem, kanadským zálesákem, ledním kapitánem nebo něčím podobným. A jeho tvář nabyla onoho soustředěného a energického výrazu, který už patří k věci.

„To je tak,“ řekl pan Souček pohlížejíc zádušně k zemi. „Ono se u ní nenašlo dočista nic; ten, co jí to udělal, jí sebral všechno, co by mohlo mít nějakou cenu. Jenom v levé ruce držela ještě utřízený remínek od taštičky, a ta taštička bez remínu se našla kus dál v žitě. On jí chtěl nejspíš vytřhnout i tu taštičku, ale když se remínek přetrhl, tak už pro něj neměla žádnou cenu a zahodil je do žita; ale dřív z ní všechno vybral, víte? Tak v té tašce zůstal jenom zapadlý v takovém faldíšku lístek z tramvaje číslo 7 a takový ten kupón z jednoho obchodu s porculánem na pětapadesát korun. Nic víc jsme u ní nenašli.“

„Ale ten provaz na krku,“ řekl Pepa. „Za tmě jste měli jít?“

Pan Souček potřásl hlavou. „To byl jen kus šňůry na prádlo, to nic není. My jsme neměli dočista nic než ten lístek z tramvaje a ten kupón. To se ví, dali jsme do novin, že se našla ženská mrtvola, stáří asi pětadvacet let, šedivá sukňa, proužkovaná blúza, a jestli se nějaká služebná asi dva měsíce pořešuje, tak ať se to oznámi na policii. Došli jsme přes sto udání; to víte, v květnu tyhle služky nejvíce měnění místo, to nikdo neví proč; ale pak se ukázalo, že to byly samé plané údaje. Ale co to dá práce, takové zjišťování,“ řekl pan Souček melancholicky. „Nežli se taková káča, co sloužila v Dejvicích, najde zas někde ve Vršovicích nebo v Košířích, pane, to stojí jednoho člověka celý den běhání. A nakonec to všechno je zbytečné; ta

pitomá řehtačka je živá a ještě se člověku vyměje. Teď hrajou pěkný kousek,“ poznal s libostí, kývaje hlavou do taktu k Wagnerovu motivu Valkýr, do něhož kapela na ostrově vkládala všechnu svou sílu. „Takový smutný, že? Já mám rád smutnou hudbu. Proto já chodím na všechny velké funsy, chytat tam kapsáře.“

„Ale ten vrah musel nechat nějaké stopy,“ mínil Pepa.

„Vidíte tamhle toho frajera?“ pravil pan Souček se zájemem. „Ten dělá pokladničky v kostelích. To bych rád věděl, co tu chce. Ne, ten vrah nenechal žádné stopy. Poslouchejte, když najdete zamordovanou holku, tak na to můžete vzít jed, že to udělal její milenec; to se tak obyčejně stává,“ řekl zádušně. „Z toho si, slečno, nic nedělejte. Teda to my bychom věděli, kdo jí oddělal; ale dřív bychom museli znát, která ona je. V tom byla velká potíž, že jo.“

„Ale na to,“ řekl Pepa nejistě, „má přece policie své metody.“

„No právě,“ souhlasil těžkomyslně pan Souček. „Například takovou metodu, jako když byste hledal jednu kroupu v pytlí s čočkou. To už musí být taková trpělivost, pane. Víte, já čtu rád tyhle detektivky, co tam je o těch drobnoledech a takových věcech. Ale co byste si na té ubohé holce drobnoleudem vykoukal? Leda že byste se chtěl podívat na rodinné štěstí nějakého tlustého čvera, jak vede na procházku ty své malé červičky. Promiňte, slečno; ale mě vždycky mrzí, když něco slyším o metodě. Víte, ono to není jako čist román a předem hádat, jak to dopadne. Spiš to je, jako by vám dali román a řekli: „Tak, pane Souček, to musíte přečíst slovo za slovem, a kde najdete slovo „ačkoliv“, tak tu stránku si zapište.“ — Teda taková je to práce, rozumíte? Tady člověku nepomůže žádná metoda, ani důmysl; musí číst a číst, a nakonec najde, že v té knize není ani jedno slovo „ačkoliv“. Nebo musí běhat po celé Praze a zjišťovat pobyt nějakého sta Andul nebo Mařek, aby teda detektivně objevil, že žádná z nich není zabitá. O tomhle by se mělo něco napsat,“ mínil nespokojeně, „a ne o ukradeném perlovém náhrdelníku královny ze Sáby. Protože tohle, pane, je aspoň solidní práce.“

„No, a jak jste tedy na to šli?“ vyptával se Pepa, jsa si předem jist, že on by na to šel jinak.

„Jak jsme na to šli,“ opakoval pan Souček zamýšleně. „Nejdřív jsme museli s něčím začít, že jo. Tak jsme tu měli předně ten lístek z tramvaje číslo sedm. Teda dejme tomu, že ta holka, jestli to byla totiž služka, sloužila někde blízko té trati; ono to nemusí být správné, třeba po té trati jela náhodou; ale něco musíme ze začátku přijmout, aby se vůbec dalo začít, no ne? Jenže ona ta sedmička jezdí zrovna přes celou Prahu, z Břevnova přes Malou Stranu a Nové Město na Žižkov; teda to zas nic není, s tím se nedá nic dělat. Potom tu byl ten kupón; z toho se dalo poznat aspoň to, že ta holka před časem kupila v jednom obchodě s porculánem za pětapadesát korun zboží. Tak jsme šli do toho obchodu.“

„A tam si na ni vzpomněli,“ vyhrkla Minčka.

„Co vás nemá, slečno,“ bručel pan Souček. „Kdepak by se na ni pamatovali. Ale náš pan doktor Mezílek, totiž to je náš pan komisař, se tam šel zeptat, jaké zboží se tak může za pětapadesát korun dostat. „To je různé,“ řekl mu, „podle toho, kolik kousků toho bylo; ale rovnou za pětapadesát korun, to je jen taková anglická čajová konvička pro jednu osobu.“ — „Tak mně jednu prodejte,“ řekl náš pan doktor, „ale ať je to šmízo, aby to tolík nestálo.“

Teda potom si měl pan komisař zavolat a povídá: „Koukejte se, Součku, tohle je něco pro vás. Dejme tomu, že ta holka byla služka. Taková služka každou chvíli něco rozbití, a když se jí to stane potřetí, řekne jí paní, vy huso, teď to půjdete koupit ze svého. Teda taková holka jde koupit jenom jeden kus, zrovna ten, co rozbita. A za paděsát pět korun je zrovna jen tahle čajová konvička.“ — „To je zatrápené drahé,“ povídám mu. A on nato: „Člověče, to je právě to.

Předně nám to vysvětluje, proč si ta služka ten kupón schovala: pro ni to byla fúra peněz, a třeba si myslela, že jí to jednou paní nahradí. Za druhé, koukejte se: to je čajová konvička pro jednu osobu. Teda buďto děvče sloužilo u osamělé osoby, nebo její paní měla na bytě osamělou osobu, která si v té konvičce nechávala nosit snídani. A ta osamělá osoba byla nejspíš nějaká slečna, protože osamělý pán by si sotva koupil takovou drahou a pěknou konvičku, že jo; páni si obyčejně ani nevšimnou, z čeho pijí. Ještě tak nejspíš to bude osamělá slečna, protože taková frajle v podnájmu má vždycky strašně ráda něco svého a pěkného, a pak si koupí takovu zbytečně drahou věc."

"To je pravda," zvolala Minka. „Viš, Pepo, já ti mám takovou pěknou vázičku!"

"Tak vidíte," řekl pan Souček. „Ale kupón od ní už nemáte. A pak mně pan komisař povídá: „Teď, Součku, budeme hádat dál: ono je to zatrápeně nejisté, ale někde musíme začít. Koukněte se, ta osoba, která vyhodí pětapadesát korun za čajovou konvičku, nebude bydlet na Zážkové. Víte, to zas pan doktor Mejzlík měl na mysli tu trat číslo 7, totíž ten listek z tramvaje.) Ve vnitřní Praze, tam máte málo podnájemníků, a na Malé Straně bydlí jen takoví, co pijí káfe. Já bych nejspíš hádal na tu čtvrt mezi Hradčany a Dejvicemi, když už tu máme tu sedmičku. „Skoro bych řekl," povídá, „že ta slečna, co pije čaj z takovéhle anglické konvičky, nemůže jinde bydlet než v takovém domku se zahrádkou; víte, to je taková moderní anglická kultura!" — Rozumíte, on nás doktor Mejzlík má někdy takové potrhlé nápady. „Tak víte co, Součku," povídá, „vemte tu konvičku a poptejte se po té čtvrti, kde tam bydlí v podnájmu takové ty lepší slečny; a kdyby některá měla právě takovou konvičku, tak se jí zeptejte, jestli od její bytové neodešla někdy v květnu služka. Je to po čertech slabá stopa, ale zkuste se to můžete. Tak jděte, fotr, to už je váš případ."

Teda poslouchejte, já nemám rád takovéhle hádání; pořádný detektiv přece není nějaký planetář nebo jasnovidec. Detektiv nemá tak mnoho špekulovat; někdy sic náhodou kápne na to pravé, ale náhoda, to není pootivá práce. Ten listek z tramvaje a ta čajová konvička, to je aspoň něco, co vidím; ale to ostatní je jen... dilo obrazotvornosti," pravil pan Souček, trochu se ostýcha je užit tak vzdělaného slova. „Teda já jsem na to šel po svém; šel jsem v té čtvrti dům od domu a ptal jsem se, nemají-li tam takovou čajovou konvičku. A představte si, v sedmačtyřicátém domě, kam jsem po pořádku přišel, povídá služka, jeje, zrovna takovou konvičku má naše slečna, co bydlí u naší paní! Tak jsem se nechala ohlásit u té paní. Ona to byla nějaké vdova po generálovi a pronajímalala dva pokoje slečnám; a jedna ta slečna, nějaká slečna Jakoubková, profesorka angličtiny, měla právě takovou konvičku na čaj. „Milostpaní," povídám, „neodešla od vás někdy v květnu služka?" — „Odešla," řekla ta paní, „říkali jsme ji Mařka, ale jak se jmenovala dál, to už nevím." — „A nerozbila někdy předtím té slečně nějakou konvičkou?" — „Rozbila," řekla ta paní, „a musela ze svého koupit novou; ale propána, jak o tom víte?" — „Videte, milostpaní, my se dozvím všechno."

Teda pak už to šlo lehko; nejdřív jsem zjistil služku, se kterou se ta Mařka kamarádila — poslouchejte, každá služka má vždycky jen jednu kamarádku, ale té řekne všecko — a od té jsem se dozvěděl, že se ta holka jmenovala Marie Pařízková z Dřevíče; ale nejvíce jsem chtěl vědět, se kterým mládencem ta Mařka chodila. Prý chodila s nějakým Frantou; co ten Franta byl, to ta kamarádka nevěděla, ale vzpomněla si, že byla s těmi dvěma jednou v Edenu, a tam jiný frájer kříkl na toho Frantu: Tě Bůh, Ferdo! — Teda tohle dostal do referátu nějaký pan Frýba od nás; víte, on je znalec na tyhle alias. A ten Frýba hned řekl: „Franta alias Ferda, to bude ten Kroutil z Košíř, ale on se vlastně jmenuje Pastyřík. Pane komisař, já na něho jdu, ale to musíme být dýza." — Teda já jsem šel s sebou, tře-

baž to není můj referát. Čapli jsme ho u jeho milé; nerád, chtěl střílet. Pak ho dostal do práce komisař Matička; pane, to nikdo neví, jak ten to dělá, ale za šestnáct hodin dostal z toho Franty nebo Pastyříka všecko, že uškrtil na mezi tu Marii Pařízkovou a oloupil ji o těch pár stovek, zrovna když odešla ze služby; on ji totíž sliboval, že si ji vezme — to všichni tak dělají," dodal pochmurně.

Minka se zachvěla. „Pepo," vydechla, „to je strašné!"

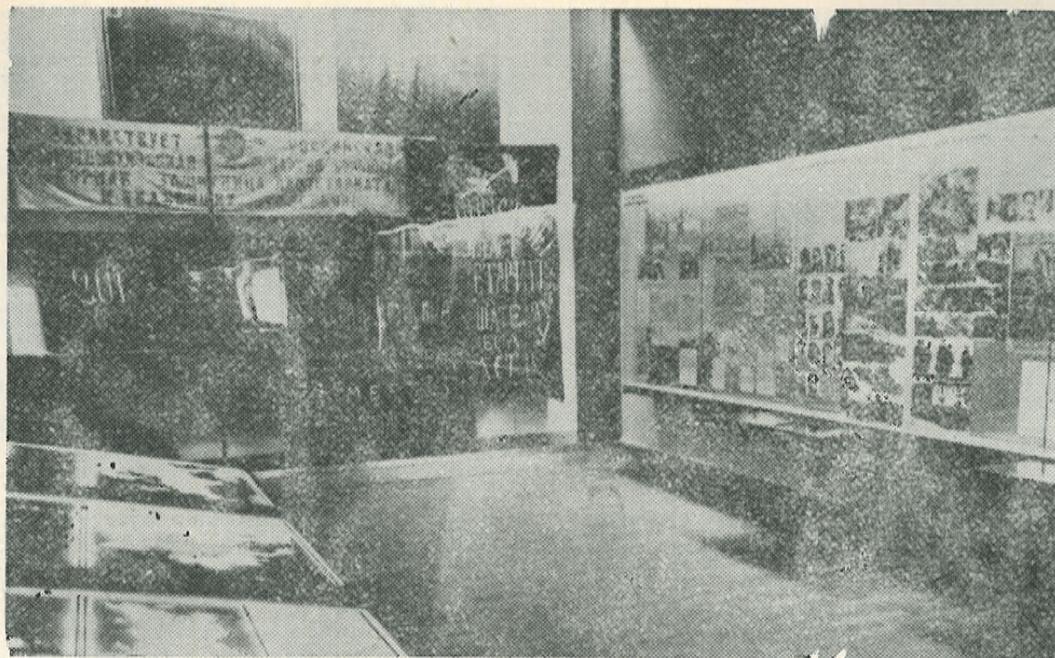
„Teď už ne," pravil pan Souček od policie vážně. „Ale víte, strašné bylo, když jsme tam nad ní stáli v tom poli a nenašli jsme

nic než ten kupón a ten lísteček z tramvaje. Takové dva nicotné, bezvýznamné papírky — a přece jsme chudáka Mařku pomstili. Já říkám, nic, nic nemá člověk zahodit; i ta nejzbytečnější věc může být stopa nebo svědectví. Pane, člověk ani neví, co má v kapse důležitého."

Minka se ustrnule dívala očima plnýma slz; a hle, teď je v horoucí oddanosti obrací k svému Pepovi a nechává z vlnké dlaně vypadnout na zem zmačkaný kupónek, který po celou tu dobu nervózně žmolila. Pepa to neviděl, protože koukal po hvězdičkách; ale pan Souček od policie to viděl a usmál se smutně a chápavě.

Kresba: Areta Fedaková

Pohled do jednoho ze sálů Muzea V.I. Lenina

Budova hotelu Belveder v Praze, kde před zahájením konference bydleli její delegáti

N V PRAZE

lečenstva, která propagovala myšlenky slovanské vzájemnosti a pomoc ruskému revolučnímu hnutí. Mezi nejvýznamnější patřila organizace „Mladé Rusko“, jejímž vedoucím představitelem byl od roku 1910 ruský student — sociální demokrat P.G. Ďatlov, který měl v letech 1910—1914 rovněž velmi úzké styky s Leninem.

Všechny ruské revoluční skupiny v Praze udržovaly pochopitelně těsné spojení i s českým dělnickým hnutím a všemi pokrokovými vrstvami místního obyvatelstva. Navíc sociálně demokratická strana byla už tehdy v Českých zemích legální a měla půdruhého

miliónu členů a spolupracovníků. Přede vším z těchto důvodů se proto v listopadu 1911 V.I. Lenin písemně obrátil na předsedu české sociálně demokratické strany Antonína Němce s prosbou, zda by bylo možno uskutečnit v Praze tajnou konferenci za účasti 20 až 25 lidí. Po dosažení dohody byly zahájeny okamžitě přípravy k jejímu konání. A v krátké době, už 24. prosince 1912, přijela do Prahy první skupina delegátů...

Kolem 8. ledna přicestoval do Prahy také sám Lenin. Po příjezdu pobýval krátce v konspirativním bytě tak zvané „pražské bolševické skupiny“ v Řeřnické ulici č. 14.

pobliž Václavského náměstí. Část delegátů bydlela v té době v hotelu Belveder na Letné, kde se s nimi Lenin poprvé také setkal. Budova tohoto hotelu se uchovala do dneška a přítomnost Lenina v tomto domě připomíná pamětní deska.

Vlastní konference byla zahájena 19. ledna 1912, trvala 12 dní a delegáti po celou dobu jejího trvání zasedali v nevelké místnosti zadního křídla Lidového domu (dnes Muzeum V.I. Lenina). Na závěr jednání, 30. ledna 1912, se pak účastníci konference setkali v Růžovém salónku Lidového domu s představiteli českého revolučního dělnického hnutí, kteří vytvořili nezbytné podmínky pro její úspěšný průběh.

Jeden z delegátů vzpomíná, že tehdy odjížděli z Prahy s pocitem lidí, spokojených s dobře vykonanou prací. Za pět let toto dílo dovršila Velká říjnová socialistická revoluce, jejíž šedesáté sedmě výročí letos v listopadu vzpomínáme.

Policejní hlášení z roku 1901 o zabavení 70 kg těžkého balíku s ilegální „Jiskrou“ č. 9 a ruským překladem Komunistického manifestu

P. Telegram čís. 651
P. Telegramm Nro.
Index ^z ~~von~~ Haaltabator
Družstvo našího vnučka na
Haaltabatorově výrobně v Praze je
všechno všechno na všechna všechna
družstva strany socialistické, všechno
slovenské & polské. Myslíkova dcl 1952 n., naří-
zení o vyměnění lidového ředitele na ředitele
zemědělského vnučka nařízení funkce 15. 1. 1952 nad
100. i mezi místními výrobcami. Výrobci
Dobré dny

Dosier dne 10. 1. 1901 o hod. 15 min. 1. 16 přijat.
Eingelangt am 10. 1. 1901 um 15 Uhr Min. 1. 16 aufgenommen.

самоуправлением. Кому же
помог, а кому - не подскажи
меня, между тем каким-то про-
цессом снять с себя обязанность
уплаты, а не бесприобретения? Г.
Причём, оно само по себе не
так уж и страшно, если бы не
такой, присущий ему "зла"
и "непростием", сопровождающий
всю жизнь. "Но я уж не могу
ничего от него нести, кроме
холода, исподтиха, холода, исподтиха,
и т.д.

Peter Jaroš

TISÍCROČNÁ VČELA (17)

POKRAČOVANIE Z PREDOŠLÉHO ČÍSLA

Najprv si Kristína myslala, že dom Franca Kuliša zapáli aspoň na štyroch miestach odrazu, aby zhorel aj s dvorom a ostatnými staviskami až do tla. Potom ju brat Samo hádam nebude nútí vydať sa za ožobráčeného vďovec. Ale keď nebadane nakukla osvetleným obličkom do Francovej kuchyne, hned sa rozhodla inak. Možno to bolo preto, že videla Franca uprostred kuchyne nešikovne prati košeľu. Voda zo šalfíka člapkala na podlahu, jeden rukáv košeľa sa šmykal po špine, na druhom Franco stál. Prišlo jej ho odrazu ľuto a namiesto toho, aby dom podpálila, zaklopala a vošla.

Dív si oči nevyočil!

Skoro prevrhol šalfík s vodou, tak sa jej ponáhľal oproti a košeľu ľahol po zemi za sebou.

— Vitaj! Vitaj! Vitaj! — nevedel Franco prestať.

Ani mu neopovedala, len sa na neho pohľdavo usmiala, vzala mu košeľu z rúk a bez slova ju oprala.

Stál vedľa nej s pootvorenými ústami a nevedel slova prevravieť. A keď mu podala opratú košeľu, skoro mu od údivu vypadla na zem.

Zasmiala sa a posmešne nad ním zaokávala: „Och, och!“

— Ty si bol za našim Samom?! — začala potom zhurta.

— Ja? — začudoval sa Franco. — A prečo?

— Pozri sa, Franco, nerob si zo mňa blázna. Ty si vďovec, ja som vdova...

— Ved' tak, ved' tak, — prerušil ju radostne.

— To však ešte neznamená, — skríkla, že sa musíme zobrať a že budeme spolu žiť.

— Ale ved' ja ... som nič! — zajakal sa Franco.

— Viem, čo si! — povedala pohľdavo. — Somár si! A pamäťaj si, nikdy za teba nepôjdem, aj keby bola tátó chalupa zo zlata a na záhrade ti rástili marcipány.

Zvrtla sa, vybehlá a nechala ohúreného Franca uprostred kuchyne s otvorenými ústami.

Neskoro večer osanel Julio Mitron v bratejovej vyhni. Rozdúchal pahrebu až do bielej. Siahol do vrecka a vytiahol z neho úlomok meteoritu. Podržal kúsok železa v dlani a potom ho náhle strčil do žeravej pahreby. A opäť dúchal a dúchal do mechov, namáhal sa a potil. Jedným okom pozoroval meteorit v ohni, a keď zbadal, že sa rozžiaril, ulapil ho silno kováčskymi klieštami a vytiahol. Chvíľku si ho prezeral a potom začal kovať. Tažkým kladivom mocne udieral a opäť sa potil. Po chvíľke, keď žezebo ochladlo, znova ho strčil do pahreby, znova dúchal mechami a koval. V ohlušujúcom lomozze sa mu ktori prstom dotkol chriba. Stípol,

Zmrazilo ho. Zlakol sa. Prestal kovať, rýchlo sa obzrel. Do tváre sa mu vyškieral svokor, starý Pavol Zrop.

— A ty tú? — ozval sa svokor. — Hľadám fa...

— Vari horí?
— Matilda mi kázala!
— Čo chce?
— Bála sa, či si sa nezbláznil...
— Ja?

— A vari ja? — uškrnul sa starý Zrop. — Aj teraz kuješ a kuješ bez zmyslu... Ukáž...! Starký sa natiahol a checel pozrieť na nákovu, ale Julio ju zastal telom.

— Odídte! — zrúkol nevrlo.

— Aj idem! A poviem, čo som videl! Starký sa skrútil a náhľivo odchádzal.

— Môžete mi všetci...! nedopovedal Julio a len zaťal zuby do per. Chvíľku stál, pozeral nemo na dvere, za ktorými zmizol starec, a potom vzdorovoito mykol hlavou a znova začal kuť. Ešte kodinu sa namáhal a to, čo ukul, strčil do vody. Voda sипela a vrela. Po čase siahol Julio veľkou rukou do hlbokého vedra a vytiahol zatvorenú pásť. Keď ju o chvíľku pomaly roztvoril, začernelo sa v jeho dlani nevelké železné srdce.

Julio Mitron schoval srdce do vrecka, zhasol lampu, utíšil ohň a opustil vyhnu. Starostlivo ju zamkol. Kráčal zasneženou cestou popod mesiac a hviezdy s obnaženou hlavou. To už v baranicu niesol železné meteoritové srdce. Podchvíľou sa mu zdalo, že to srdce zakvíli či zastenalo. A hned akoby bol pocitil jeho vsemirny pulz. Usmial sa, zhúžval baranicou, pritisol si ju tuho na hrud' a vykročil strmšie i veselšie.

Pri dome, v ktorom bývala Kristína, sa mu rozbušilo vlastné srdce. Tuho si stisol miesto, pod ktorým v hrudi dunelo. Podišiel k okienku, kde sa svietilo. Pri stole nad šítim sa kríala Kristína. Obišiel dom dva razy, kým sa osmilil. Potom rázne zaklopal a hned aj stisol kľúčku. Dvere sa nepodali. Zadržal dych a počúval. O chvíľku sa v pitvove čosi pohlo. Zašuchotali ľahké kroky a ozval sa hľasok.

— Kto je?
— Ja, Julio!

Nadľho akoby zamrelo. Náhle však zaštrkotal haspra a dvere sa otvorili.

— Môžem? — spýtal sa Julio Mitron.

Kristína neopovedala, len ho chytala za ruku a potiahla. Pokročil dva kroky. Zatvorila za ním dvere, a kým si v pitvove čistil kapce, pribehla k obličku a zakryla ho. Zostaťa stáť uprostred miestnosti.

Julio pristúpil k nej s baranicou v dlaniach.

Usmial sa na ňu a uklonil sa jej.

Usmiala sa a uklonila sa ona.

Julio siahol pravou rukou do baranice, a keď ju pomaly vytiahol, černelo sa mu na dlani železné meteoritové srdce.

— To je mne?! — zhikla Kristína.

Prikývol.

— Ale, čo ti ja... — zajakala sa.

Julio vystrčil ruku, natiahol ju, ako len

Samo Pichanda po smrti otca sám námesto hrobára vykopal jamu na cintoríne. Večer k truhle nebohého Martina Pichandu prišli pozriet a pospomínat jeho bývalí kamarati. S hrôzou zistili, že nebožtik po smrti v truhle narástol, ale pred odchodom sa zapisali, že to nikomu neprezradia. Nebohého Martina prišla pozriet aj jeho bývalá frajérka Žela Matlochová, na ktorú nevraživo zazerala žena Ružena. Keď však Žela naráchlo a s plačom odchádzala, Ružena pochopila jej lesku a v duchu jej odpustila. Pohreb sa konal na tretí deň. Farár Kreptúch mal spupnú a zlostnú reč, ktorá mnohým zmrazilo chrby. Nakoniec sa všetci, rodina, a priatelia rozlúčili s nebožtikom a stretli sa na kare u Pichandovcov. Pri jedle a pití sa pospomínalo na nebožtikov život, na jeho veselú nátuру a pestvá, ale aj prácu a poctivosť. Nálada zo začiatku neveselá sa súmerne s pítim zlepšovala. Pri rozchode sa stala nehoda, skoro všetci sa natiahli na mokrú hlinenú dlážku, čo vyvolávalo búrkysmiechu.

vládal, a srdeč na dlani sa ocitlo neďaleko ženinej tváre. Zdvihla ruky a pomaly to železné srdiečko vkliesnila medzi svoje prsty. Pozrela naň zblízka, ovoňala ho, oblizla. Šťastne sa zasmiala a zavesila sa celou svoju váhou Julovi okolo krku.

— Budeme mať dieťa, — šepla mu do ucha.

Posadali si okolo stola.

— Sadnite si bližšie — povedal Samo a vyložil na stôl hľbu papierov.

Po jeho ľavici sa usalašila mat, po pravici žena. Oproti si sadli Valent a Kristína. Samo zašuchoril papiermi, ale opäť ich nechal ležať bez detyku. Odkašlal si, vstal a znova si sadol. Chystal sa čosi povedať, ale akosi zdľhavo a iba nesmelo zhľadúval vhodné slová.

— Otec zomrel a s majetkom treba urobiť poriadok, — ozval sa nakoniec a pozrel po prítomných. — Ak mať dovolia a vy budeť súhlasí, môžeme sa podeliť hned...

— Nemám nič proti tomu! — povedala mat Ružena.

— A vy dvaja? — obrátil sa Samo k súrodencom.

— Keby som nebola tak náhle ovdovela, — osmelila sa prvá Kristína, všetko by bolo možno inakšie, ani deliť by sa nebolo treba tak skoro. Ale čo si počne bez imania sama žena? Ved' hej, zostal mi po mužovi domček aj kúsok poľa, ale čože je to! Jednu kravku horko-ťažko na tej škvarke vychovávam... A keď sa podelíme, polepší sa mi a možno sa aj skôr druhý raz vydám... Vravím, čo si myslím, nepretvárujem sa...!

— Len si vyberaj seberovných! — vyhľklo z matere. — Zatial' k tebe chodia ženáči!

— Ale, mama! — vykrikla Kristína. — Zase začíname?

— Nechajte to teraz! zahriakol ženy Samo.

Nad stolom sa rozhstilo ticho a vtedy vbehol do izby chlapec Karol. Priskočil k mame a rukou ju chytil za koleno.

— Samko nás klame, že pod posteľou strášia starý otec, — vyhleslo z neho jedným dychom.

— A pozrel si sa? — spýtal sa otec.

— Pozrel!

— Videl si niečo?

— Iba tmu!

— No vidíš, tak prečo veriš, čo nie je pravda?

— Ja neverím!

— Tak to povedz bratovi!

Chlapec sa nesmelo vytratil a zabudol za sebou zavrieť. Samo vstal, prekráčal k dverám, a keď si opäť sadol, brat Valent sa mu podivil do očí:

— Nebudem nič tajíť, — ozval sa Valent, — aj mne by dobre padlo, keby sme sa podeliili teraz... Naučil som sa v Prahe všeliako biediť a vydržať som, aj keď ste mi nemali z čoho posielat každý mesiac objemné balíky, ako ich posielali iným... Právo som

Kresba: Areta Fedaková

skončil, začal som robiť a práve na začiatok by som potreboval pár grošov...

— Tak je, ako vráviš — prisvedčil Samo. — Nezostáva nám nič iné iba podeliť sa... Keď súhlasíte vy, nebudem ani ja odporovať. Najspravodlivejšie bude, keď sa podelieme na štvoro...

Pri týchto slovách mať Ružena vstala a pohybom ruky prerušila syna. Všetci pozerali, ako drobnými, urobenými rukami vytiahla z tajného vrecka na sukni vajíčko a položila ho na stôl. Prudko ho zvrátila. Párkrát sa otočilo, a keď zastalo, opäť ho zabraňala do ruky.

— Skrupinka na tomto vajíčku, začala hovoriť potichu a pogľakala vajíčko na dlani, — udržuje bielok a žltok pokope... Táto skrupinka je ako dom a dvor, ktoré zase scelujú rodinu. Kým budem nažive, chcela by som, aby sme boli svorní a aby sme sa vo svornosti, priateľstve a láske mali kde stretnať. Preto si ponechám dom a dvor. O ostatné sa po poriadku rozdelte!

Zmlkla a deti dlho nevraveli nič. Samo zašuchoril na stole papiermi. Po chvíliku sa jeden po druhom odvážili zdvihnuť hlavy a pozrieť na seba i na matku. Samova žena Mária iba zavzdychala.

— Vzducháš, Marka, vzducháš? — spýtal sa svokra nevesty.

— Ja len preto, — ozvala sa nevesta, — že dom sme dali pred časom opraviť, dva zruby pod odkvapom sme vymenili z každej strany, kúpili dvietisíc šindľov na strechu a platili aj za robotu, až sme sa zadlžili... A keď bude dom patriť vám, a teda i všetkým deťom, treba rozdeliť aj ten dlh...

— Ty, Mariena, sa do toho nestaraj! — oboril sa Valent na švagrini.

— Akoby som sa nestarala, veď ten dlh musíme splatiť my!

— Teba naozaj do toho nič, Marka moja, — ozvala sa aj Kristína. — Vy bývate v dome, nie my!

Pozrela vyzývanie na Valenta a ten prikyvol.

Mária sa však z ničoho nič rozplakala. Najprv začala ťukáť a vreckovkou si utierať slzy.

Valenta a Sama ženine slzy zarazili. Len Kristína akoby ich ani nevidela.

— A čože si taká lútostivá, Marko moja, — ozvala sa Kristína, — delíme sa my, alebo nás chceš deliť ty?!

— Nerev! — oboril sa na ženu aj Samo.

— Kristína má pravdu, my bývame v dome, nech bude aj dlh nás!

Keď Samo chytí stranu sestre, jeho žena sa ešte väčšimi rozplakala a teraz už rúmadzgala nahlas. Celá sa triasla, tak ju pláč zadúšal. A vtedy vbehla do zadnej izby jej dcérka, deväťročná Emka. Chcela najprv niečo povedať, už aj ústočká otvárala, aj prvé tiché slovo jej z nich vypadlo, ale keď videla plakajúcu matku, prekvapila sa a zarazila. Najprv si len prstík do úst strčila a potom sa rozplakala aj ona. Pribehla k matke s výkrikom: „Mama, mama!“

Mária vstala a trochu sa utíšila. Pohladila dcérku po vlasoch, aj si ju k sebe pritulila.

— Pod, Emka, — prihovorila sa dcérke, — pod odtiaľto, lebo tu nás nemajú za nič!

Schytila dcérku za ruku a vysila.

— Nože sa len upokoj, veď neprišiel súdený deň! — vykrikol za ňou Samo. Zodvihol sa zo stoličky a chcel ísť za ženou, potom však len bezradne kývol rukou a opäť si sadol.

— Ja som len dobre chcela! — prevravela ticho mať, prudkým pohybom strhla zo stola vajce a chcela ho schovať späť do svojho tajného vrecka, ale sa jej, nepozornej, v ruke rozpučilo. — Bodaj ťa, aby ťa! — vykrikla a nemilo prekvapená nahnevane potriašla prstami, z ktorých na zem kvapkal bielok a žltok a padali kúsky skrupiny.

Kristína skočila matke na pomoc. Otvorila dvere do pitvora, schmatla veci a dosluhá poutierala starene ruku a potom až podlahu. O chvíľu bolo všetko v poriadku. Rodina sedela ticho za stolom. Mať buchla rukou do Sama.

— Vrav, ty si po mne najstarší! Deľ!

Samevi akoby sa odrazu nechcelo. Zmŕštil sa, zívol, pohniezdil sa na stoličke a akosi znechutene chytí do rúk ceruzu a papiere.

— Keď ja, tak ja! — pribral sa k reči Samo. — Deľil toho nieto veľa, tu som si to spísal... Štyri kravy, dvoje teliec, dvoje prasie, dvadsať kúr, desať husí a toľko kačic, okrem toho dva hektáre poľa a dva lúk. To je všetko, deľme sa!

— Nuž, ja by som takto navrhovala, — ozvala sa nedôkavo Kristína a bolo vidieť, že nad deľbou dlho rozmýšľala. — Jednu krvu mne, jednu Valentovi a dve si nechajte vy dva a mamou, aby si mal záprah. A navyše aj deti máš neúrekom a pre tie treba hodne mlieka... Ak jesto dvoje teliec, tie daj zase nám, mne a Valentovi, a prasce si nechaj, lebo veď potrebujete zaklať, aby bojovali, mäsa i škvariek. Husy a kačky, tie nespomínam, nech si ich má tvoja žena, treba jej peria do perín, aby mohla výbavu chystať... A zem, tú rozdelte vy chlapci... Súhlasíš, Valent? Aj ty, Samo? I vy, mama?

Jeden po druhom prikyvovali a nakoniec sa Samo zasmial.

— Lepšie z nás by to nik nevymyslel!

— Teda mám kravu a teľa? — povedal Valent.

— Ako si počul, — povedala mať. — A ešte ti aj zvýšilo.

— Ani sa mi pred týždňom nesnívalo!

— Tak sa mi vidi, že otec zomrel práve vhod! — uškrnul sa Samo a nazrel do páncrov.

— Nerúhaj sa, synku! — zahriakla ho mať.

— Neznabohov pánboh tresce!

— Ved' ja nie o bohu, iba o otcovi! — bránil sa Samo.

— Viem, ako si to myslieš! Spevnik do ruky nechýtiš a bibiu, čo som ti voňahdy kúpila, som v emare našla...

— Ja som ju ta nedal!

— Litery sa rozpustili, čítal sa nedajú, — rozberávala sa mať. — Aspoň keby si deti zašanovala...

— Nezačíname, mama! — povedal Samo strmo. — Inakšiu máme robotu... Zem treba podeliť a ja viem aj ako! Tri kúsky poľa máme. Ja si nechám úhor za Pochvánkou, Kristíne dáme zem na Jame a Valentovi v Chocpici... A lúky ie tiež ľahko opatríť, lebo ak nebudeš mať nič proti tomu, Valentovi som určil priebeh Pod Uhlisku, Kristíne laz na Rakove a ja pristanem na Glianiky... Vravte, či takto chceťe?

— Dobre! — povedala Kristína.

— A ten priebeh U vrátec? — spýtal sa Valent.

— Ty vari nevieš? — spýtala sa Kristína.

— Čo také?

— Ten sme mali iba v prenájme!

— Veď hej, zabudol som, — povedal Valent a začervenal sa. — Potom je všetko v poriadku!

Samo vstal a otvoril skriňu. Pohral sa v jej úrobách, a keď sa opäť vystrel, držal v ruke flašku pálenky a štvri pohárik. Vrátil sa k stolu, položil naň sklo a otvoril flašu.

— Ja nebudem! — povedala mať.

— Ale my to zapojeme! — usmial sa na súrodencov Samo a ponaleval.

Súrodenci veselo prikývali.

POKRAČOVANIE V BUDÚCOM ČÍSLE

Slavomír Rist zapaluje veľký táborák.

Na „velké lodi“ ve Varvažově

Podobně jako lomi i letos krajanské děti ze Zelova a Husince prožily krásné prázdniny s českými kamarády na táboře národního podniku Spolana Neratovice ve Varvažově.

Tentokrát byl celý tábor uprostřed lesa u říčky Skalice jednou „velkou lodí“, kterou řídil „admirál“, vedoucí tábora Jiří Hybš. Byly to tři neděle napínavé hry — „Poklad kapitána Flinta“ pro mladší a „Azimut 35“ pro starší děti. Děti každodenně plnily několik bodů programu, který na večerní poradě připravili vedoucí. Chlapci získávali námořnické hodnosti — od mladšího plavčíka po kadeta. Kdo chtěl takovou hodnost získat, musel se naučit vázat námořnické uzly, znát morseovku, první pomoc, mapování a řadu jiných užitečných znalostí.

Kromě tohoto základního programu bylo na táboře plno jiných atrakcí. Například procházka řekou Skalicí po kamenech. Všichni se snažili jít tak, aby nespadli do vody. Po prvním kilometru však už nikdo nebyl docela suchý, a nakonec všichni skočili do studené vody, aby to nikomu nebylo líto. Ostatně bylo vedro a děti rychle uschly.

Byly i výlety do okolí tábora, celodenní výlet do Písku, kde děti obdivovaly starý kamenný most a hrad, a na zámek Orlík, kam starší oddíly šly pěšky. Orlík stál kdysi vysoko na skalách, ale dnes až k jeho úpatí sahá hladina Orlické přehrady. Velkou atrakcí byla projížďka ledň po Orlické přehrade a po Vltavě. Minuli jsme zámek Zvíkov a dopluli až do Stědrónina, kde se všichni vykoupali v řece. Od tamtud jsme se vrátili 7 kilometrů pěšky do tábora.

Na táboře se nikdo nenudil. Děti hrály kopanou, házenou a jiné hry a ve volných chvílích lovily ryby ve Skalici. Večer se pořádaly táboráky.

V posledních dnech děti uspořádaly karneval, pouť a námořnický křest nejmladších táborských dětí. Všichni jsme si u ohně zazpívali a vyprávěli zábavné příběhy.

Naše děti si s českými kamarády výborně rozuměly. Zdokonalily se v češtině a v různých

Neptunova slavnost — námořnický křest nejmladších táborských dětí zleva Ivona Pospišilová, dále Marta Jersáková, Agnieszka Jersáková a Neptun — vedoucí tábora Jiří Hybš.

Snímky: ZENON JERSÁK

soutěžích nezústávaly pozadu. Rovněž česká kuchyně jim výborně chutnala, což bylo především zásluhou táborských kuchařů.

Všechny ty šťastné a radostné chvíle jsme mohli prožít díky Československému ústavu zahraničnímu, Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku a oddílům ze Spolany Neratovice, kteří o děti vzorně pečovali a stvořili srdečné, přátelské ovzduší. Všechny jim děkujeme za putování „velkou lodí“ a za všechny krásné zážitky, které jsme si od tamtud odnesli. Rádi bychom se tam ještě vrátili.

ZENON JERSÁK

obyvateľom, ktorí čakajú na ich produkty — potraviny.

JOZEF MIRGA

GRATULUJEME

Krajanovi EUGENOVÍ MIŠNCOVI pri príležitosti uzavretia manželstva s GENOVÉVOU DURCAKOVOU želame z celého srdca, aj keď oneskorene, na novej spoločnej ceste životom veľa zdravia, šťastia a pohody.

ÚSTREDNÝ VÝBOR KSČaS
KOLEKTÍV REDAKCIE ŽIVOTA

ZELOV

V letošním roce, jak známo, se v Polsku konaly volby do národních rad. Do volební kampaně se zapojili i naši krajané v Zelově, kteří tím přispěli k vysoké účasti ve volbách ve svém okruhu. Na zasedání městské a obecní rady Vlasteneckého hnutí národní obrody předseda rady zhodnotil průběh voleb a předal našemu krajanovi Zenonovi Jersákovi, předsedovi OV KSČaS v Zelově, a členovi KSČaS Wacławovi Luščinskému diplom s poděkováním za aktivní účast ve volební kampani od vojvodské rady Vlasteneckého hnutí národní obrody v Piotrkowě Trybunalském.

NOVÁ BELA

Som stálym čitateľom časopisu Život a súčasne jeho dopisovateľom, preto musím písť nie len o kladných, ale aj o negatívnych stránkach nášho života. Dnes pá slov o tých druhých.

V poslednom čase sa u nás, v Novej Belej a Krempechoch, často stávalo, že nám vypínali elektrický prúd, čo bolo zvlášť citelné najmä počas súrnych polných prac a večer počas dojenia kráv a kŕmenia dobytka, ošipaných a hydiny. Neviem, či Oblastné riaditeľstvo energetiky v Novom Targu je oprávnené vypínať elektrický prúd kedy chce a kde chce? Napríklad od štvrtej hod. do desiatej večer. Po desiatej hod. prúd už zase je. Tažko pochopí, prečo stále o takomto čase vypínajú. Ľudia si môžu len očami svietiť, lebo zohnat sviečky je problém a nehovorím už o petrolejových lampách. A práve počas žatvy, vykopávania zemiačkov a mlatby, ktoré trvajú do neskôrnych nočných hodín je najväčšia spotreba elektrického prúdu.

Všetci by si mali vážiť prácu roľníkov, lebo nás živia. Preto im nastažujme prácu vypínaním elektrického prúdu. Je to na škodu nie len im, ale aj ostatným

Na Lesníckej fakulte Vysokej školy lesníckej a drevárskej vo Zvolene bol 1. septembra 1984 slávnostne promovaný na lesního inžiniera ALOJZ MILAN RUSNAK z Jurgova.

Pri tejto príležitosti srdečne hlahoželáme krajanovi Rusnákovi a do budúcnosti prajeme veľa pracovných a osobných úspechov.

REDAKCIA ŽIVOT

POĎAKOVANIE

Úprimne d'akujem Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov v Poľsku za umožnenie štúdia na Elektrotechnickej fakulte Slovenskej vysokej škole technickej v Bratislave odbor Elektrotechnológia.

Zároveň chcel by som prostredníctvom časopisu Život podakovať taktiež Matice slovenskej za to, že poskytuje krajanské mládeži možnosť študovať v starej vlasti a takto prispieva k prehľbovaniu ich odborných vedomostí a širšiemu poznávaniu rodnejho jazyka.

S krajanským pozdravom.
JOZEF MAJERČÁK

OPRAVA

V Živote č. 315 — august 1984 a 316 — september 1984 sa nedopatrením korektúry vyskytlo niekoľko chyb.

Cílso 315:

— v článku SNV — čaťa 533 Slovákov na str. 3 a 4 je omylom uvedená vojenská hodnosť podpraporčík, ktorá má správne znieť ašpirant. Autorom článku je Adam Chalupec a nie A. Adamec;

— text Andreja Kučera Mat svoju vlast na str. 6—7 je prevzatý z časopisu Slovensko; — autorom príspevku Krompašské udalosti na str. 13 je Boguslaw Włodarski.

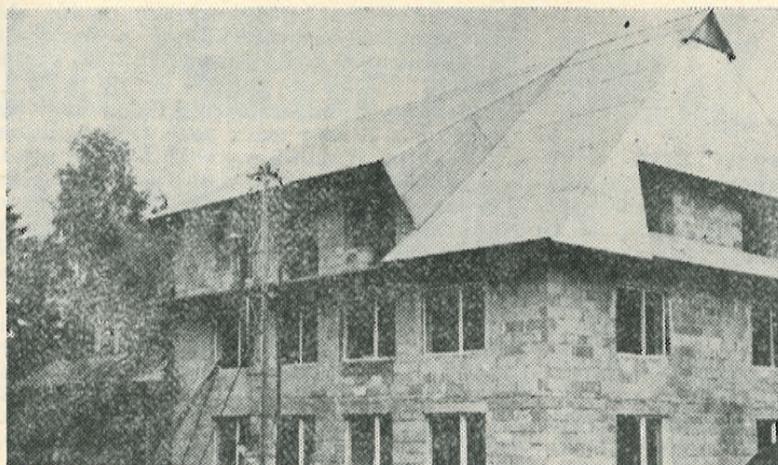
Cílso 316:

— v príspevku Miroslawa Iringha Slováci vo varšavskom povstani na str. 12 je taktiež uvedená vojenská hodnosť podpraporčík, ktorá má správne znieť ašpirant;

— autorom snímok k článku Ludvik Korkoš, rodák z Čiernej Hory a na str. 1 je Milan Matiašovský.

Zainteresovaných prosime o prepáčenie.

REDAKCIA ŽIVOT

Nadálej sledujeme postup prác na výstavbe školy v Harkabuze. Naša predošlá snímka, ktorú sme uverejnili pred rokom, znázorňovala prízemie novej školy. Od toho času stavebné práce značne pokročili a ako vidíme na našej snímke prvá časť školy je už pod strechou. V troch miestnostiach už dokonca vyučujú. Pred zimou by chceli zabezpečiť podkrovie tzn. spravil strop, aby sa v zime mohlo vy-

kurovať. Na budúci rok by zasa chceli zbúrať druhú časť starej školy a na jej mieste postaviť ďalšiu časť novej školy.

Aj my chceme mať fotografiu v Živote — prosili žiaci z Harkabuza, ktorí postávali na ceste pred školou, kde sa obyčajne počas preštok hrajú, lebo ozajstné ihrisko ešte nemajú. Foto: DS

SAS '84

Napriek prázdninám v dňoch 28. a 29. júla bolo v študentskom domove Družba v Bratislave veľmi rušno. Prichádzali sem účastníci letnej školy slovenčiny a slovenskej kultúry, jedným slovom na SAS, ktorý tento rok oslavoval okrúhle jubileum. V dňoch 29.VII. — 25.VIII. 1984 sa totiž konal dvadsaťty ročník Letného seminára slovenského jazyka a kultúry, ktorý organizovala, ako po iné roky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave. Tohoročného letného kurzu sa zúčastnilo vyše 145 frekventantov z 25 štátov Európy, Ázie, Afriky a Ameriky. Z toho asi 20% tvorili zahraniční Slováci, ktorí prišli na toto podujatie na pozvanie Útvaru pre kultúrne styky so zahraničnými Slováckmi Matice slovenskéj. Medzi nimi boli aj naši krajania, Bronislav Knapčík a Anna Krištofeková.

Sasisti a sasistky boli ubytovaní v najmodernejšom študentskom domove Družba, kde sa v prednáškových sálach konali praktické cvičenia, semináre a prednášky.

Účastníci tvorili jednu veľkú rodinu, pestrú vekom a profesiami — študenti, učitelia, vedeckí

a kultúrni pracovníci, prekladatelia, básnici, spisovatelia, novinári, vysokoškolskí profesori. Do rozumevacím jazykom pre všetkých bola slovenčina. Samozrejme, u začiatčníkov lámaná slovenčina tzv. sasiština a keď sa ňou nemohli dohovoriť, prichádzali do úvahy iné jazyky. Spájala ich spoločná záľuba alebo profesia — pestovanie slovenčiny a šírenie slovenskej kultúry vo svojich krajinách.

Program tohto jubilejného ročníka bol naozaj veľmi zaujímavý a pestrý. Každý deň dopoludnia sa konali praktické cvičenia, semináre a prednášky, ktoré zahrnovali širokú škálu tému z rôznych oblastí kultúrneho života. Stačí len zopár vymenovať — Slovenské národné povstanie, súčasná slovenská próza, aký jazyk je slovenčina, súčasná slovenská dráma, tendencie v súčasnom umení, súčasná literárna tvorba pre deti a mládež atď. Zase popoludni prišli na rad rôzne kultúrne programy, prehliadky starej a novej Bratislav, stretnutia s politickými predstaviteľmi, besedy so slovenskými spisovateľmi a so zástupcami vydavateľstiev a návštevy vedeckých ústavov a kultúrnych inštitúcií.

Okrem toho boli do programu zahrnuté dve exkurzie po západnom Slovensku a štvordňová vlastivedná exkurzia po Slovensku, ktorá sa uskutočnila na konci SASu. Skutočne, bol to náročný výlet, pretože sasisti navštívili Nitru, Bojnice, Banskú Bystricu, Martin, Zuberec, Ružemberok, Levoču, Bardejov, Betliare, Košice, Štrbské Pleso a iné. V každom meste bola prehliadka kultúrnych pamiatok, múzeí, závodov, kúpeľov, skanzenov, kaštieľov, hradov a iných historických pamiatok. Všade nás prijali milo a srdčne a nás počítal bol vždy spestrený kultúrnymi vystúpeniami známených slovenských folklórnych súborov. Z autobusov sme obdivovali prekrásnu prírodu a malebné slovenské dedinky. Unavení, ale s pocitom uspokojenia a neopakovateľnými zážitkami sme sa vracali do Bratislav.

Všetko má však svoj koniec.

Aj pobyt sasistov v Bratislave sa chýnil ku koncu. Ěastníci museli odísť domov do svojich krajín. Zo SASu si však odnesli to najlepšie a najkrajšie, tzn. zážitky a spomienky, ale aj ziskané poznatky o Slovensku, jeho kultúre a najmä o živote jeho ľudu, čo sa určite odrazí v ich práci.

Chcela by som podakovať vedeniu SASu t.j. riaditeľovi SASu prof. PhDr. Jozefovi Mistrikovi, DrSc., zástupcom riaditeľa a pedagogickým a organizačným pracovníkom, ktorí sa o nás starali a vytvorili veľmi milé ovzdušie.

ANNA KRIŠTOFEKOVÁ

Lingvistická skupina účastníkov SAS spolu s lektorem Doc. PhDr. Miloslavom Darovcom, CSc. (prvý zľava)

Foto: J. Vatrál

ODIŠLI OD NÁS

Dňa 15. júla 1984 zomrel v Novej Belej vo veku 81 rokov krajanka

MÁRIA SELIGOVÁ

Zosnula bola členkou Miestnej skupiny KSČaS v Novej Belej od jej založenia a patrila k jej aktívnym činiteľkám.

Dňa 2. septembra 1984 umrel kraján

VOJTECH MOS

Zosnulý prežil 63 rokov a bol aktívnym členom Miestnej skupiny KSČaS v Novej Belej,

Dňa 13. septembra 1984 zomrel vo veku 80 rokov kraján

VOJTECH KOLODZEJ

Zosnulý bol spoluzakladateľom Spoločnosti a Miestnej skupiny KSČaS v Novej Belej a po celý život patril k jej najaktívnejším členom.

Odišli od nás dobrí krajania a vzorní ľudia.

Cestí ich pamiatke!

MS KSČaS v Novej Belej

Dňa 21. júna 1984 zomrel v Nedeci vo veku 73 rokov kraján

PAVOL BOGAČÍK

Zosnulý bol dlhoročným členom našej Spoločnosti a bojovníkom o materinskú reč.

Odišiel od nás vzorný a obetavý kraján, manžel, otec a zať.

Cestí jeho pamiatke!

MS KSČaS v Nedeci

Sovietske pol'nohospodárstvo

V posledných rokoch poľnohospodárstvo v Sovietskom zväze zaznamenalo značný pokrok, ale nebolo schopné uspokojiť rastúce spoločenské požiadavky na mnoho potravinových článkov. Týka sa to najmä mäsa, jeho výrobkov, mlieka, ovocia a zeleniny. Počas ide o chov dobytka, nadálej sa prejavujú krmovinové ťažkosti. Aby ich znížili na minimum, bolo by treba v budúcej päťročniči každý rok zozbierať vyše 250 mln ton obilia.

Je to možné dosiahnuť v období 3 — 4 rokov? Možno predpokladať, že áno, keďže v Sovietskom zväze podnikli kroky smerujúce k tomu, aby poľnohospodárstvo uspokojovalo požiadavky potravinárskeho trhu. Aby to dosiahli, rozhodli sa maximálne urýchliť rozvoj poľnohospodársko-priemyselného komplexu, ako aj intenzifikovať a stabilizovať úrodu zmenšujúc závislosť poľnohospodárstva od vŕtachov poľsia.

V Sovietskom zväze sa boj o potravinársku sebestaenosť začal už pred niekoľkými rokmi. Je to operácia uskutočňovaná komplexne a metodicky. Zvratom bolo plné zasadanie ÚV KSSZ v máji 1982, ktoré

re schválilo Program výživy ZSSR na obdobie do roku 1990. Program upozorňuje predovšetkým na intenzifikáciu poľnohospodárskej výroby. Aby to dosiahli, bude sa do r. 1990 o.i.:

- meliorovať okolo 19 mln hektárov, zavodniť okolo 25 mln ha, dodať poľnohospodárstvu vyše 32 000 zavlažovacích zariadení, usmerniť vodu časti riek do kanalu Volgy a kanálov Volga-Don, Rostov-Krasnodar, Dniepr-Dunaj;

- intenzívne rozvíjať technickú rekonštrukciu poľnohospodárstva a mechanizáciu pracovných procesov;

- dvojnásobne zvýšiť náklady na rozvoj priemyslu na výrobu traktorov a poľnohospodárskych strojov, čo má zaistiť komplexnú mechanizáciu rastlinnej a živočisnej výroby;

- radikálne zvýšiť využitie elektrickej energie v poľnohospodárstve, jej dodávky majú dosiahnuť v r. 1990 okolo 230—235 mld kilowathodín!

- značne urýchliť mechanizáciu poľnohospodárstva, keďže podmieňuje rast úrody,

správne užívanie pôdy, ochranu rastlín, ako aj racionálne krmenie zvierat (prípadky ku krmovinám) a predchádzanie stratám v produkcii;

- dodávky minerálnych hnojiv majú byť zvýšené z 19 mln ton v roku 1980 (v čistom zložení) na 32 mln ton v roku 1990, čo umožní dosiahnuť hnojenie v medziach 135 — 140 kg na jeden hektár; prostriedkov na ochranu rastlín má poľnohospodárstvo obdržať okolo 790 000 ton a množstvo krmovinových komponentov stúpne z 515 000 ton na 1 200 000 ton.

Sú to iba niektoré úlohy, aké Program klade pred sovietsku spoločnosť. Ich realizácia značne priblíži moment dosiahnutia potravínovej sebestaenosť. Hoci organizácia sovietskeho poľnohospodárstva je a bude opredána veľkých mechanizovaných sovchozoch, ako aj veľkých komplexoch priemyselného typu, predsa značne viacero pozornosti sa venuje záhumienkom vytvárajúc podmienky pre tiež pomocné hospodárstvo. Pracovníci sovietskeho poľnohospodárstva produkujú na týchto záhumienkoch hlavne pre sebásovanie, iba malá časť týchto potravinových článkov príde na trh, ale aj to má význam v celkovej potravinárskej bilancii.

Tak teda voľba cieľov sa uskutočnila. Teraz sa hľadajú najlepšie a najefektívnejšie spôsoby ich realizácie. (ra)

Na čo treba pamätať...

... V DECEMBRI. Je najvyšší čas, aby sme skončili orbu. Orali možno aj v zime. Tieto ako veme, jarná orba nadmerne vysušuje pôdu, oneskruje siatie a tým spôsobuje straty na úrode. Na oranisko, ako aj na oziminy treba vysiať vápno. Na pole určené pod zemiaky vysiať draselnú soľ, aby škodlivý chlór do jari vyluhovala voda.

NA LÚKACH A PASTVINÁCH

Kyslé lúky vypnúť. Tam, kde hrozí vymytie, vysiať fosforové a draselné hnojivá. Ak máme maštaľný hnoj alebo kompost, treba ich dobre rozhodiť. Chrániť pred vymrznutím a zvyšuje efektivitu lúk a pasienkov. Možno tiež rozliať hnojovku neriedenou vodou.

V ZÁHRADE

Záhradu treba prekopať, vyhrabat a to, čo ostalo, ponechať na kompost. Vysievať petržlen a mrkvu. Miesto pod parenisko prikryť listím alebo maštaľným hnojom. Ovoce stromy očistiť z uschnutého ovocia a listov, ktoré sú nositeľmi chorôb. V mrazivom počasí možno prestrihať koruny stromov, vyzrezávať rakovinové rany a namazať ich mastou alebo záhraničkou smolou. Pod korunami stromov vysievať maštaľný hnoj alebo vyliať fekálie. Stríhať haluze pre štepenie na jar. Mladé stromky zabezpečiť pred hlodavcami, staršie bieliť vápnom s pridavkom hliny.

VO DVORE

Po ochladení prikryť kopce. Kontrolovať ich každých 7 až 10 dní. Siláz prikryť a pritlačiť zemou a kameňmi. V maštaliach a chlievoch dobre zabezpečiť dve-

re a obloky a vyčistiť ventilačné otvory. Kto má traktor, mal by demontovať akumulátor, doplniť elektrolitom a uschovať na sucho a teplom mieste. Vyvázať maštaľný hnoj na polia. Nesmie zabúdať, aby siláž a voda podávaná zvieratam bola takéj teplo, ako je teplota v maštali alebo v chlieve. Keď máme čas, mali by sme mlátiť obilie, zároveň kontrolovať sýpku a povalu, či sa nám tam nezahniezdili hladavce. Stroje a zariadenia namažať, aby nehrdzaveli. Tento mesiac podpisovať nové a aktualizovať kontraktačné zmluvy, vyučovať účty v dužstevnej banke, mliekárni, SKR, GS, ako aj na daňovom referáte.

DOBYTOK

Vyplatí sa vykŕmit býčky a javorové kravy. Býčky kukuričnou silážou alebo výliskami s prídavkom 1,5 — 2 kg jadrových krmív. V zime dobre kŕmim javorice, aby sme mali plnohodnotné kravy. Zvieratá musíme často čistiť a mali by byť aspoň niekoľko hodín denne vo výbehu.

OŠÍPANÉ

Po odstavení prasiat, triedime prasnice staré, nemocné a tie, ktoré rodia príliš mälo prasiat. Vykrumujeme ich. Po odlúčení, prasata týžden kŕmim výlučne jačmenným šrotom a zemiakmi, aby sme predišli chorobe opuchnutia. V nasledujúcich týždňoch postupne pridávame Provit alebo miešanku P. Po celý čas musia mať prasiatá čistú vodu.

ZDRAVIE ZVIERAT

V zime musíme chrániť zvieratá, najmä mladé, pred prechladnutím. Nesmie zabúdať, že ošípané dobre znášajú nízke te-

loty, ak majú dosť suchej stielky. Prasiatka zasa nesmú byť vystavené zime a prievaru. Keď prechladnú, strácajú chuť k jedlu a chrčia. Slabšie prasatá je dobré očkovať Suiglobinom a všetky by mali dostávať Polfarmiks 3P podľa predpisu na obale.

Kone, ktoré stoja na mokrej stielke, alebo pracujú na mokrej pôde, môžu onemocniť na „grudu“. Táto choroba sa prejavuje opuchnutím zadnej časti dolnej končatiny a sčervenanim, potom sa robia chrasty. Tejto chorobe možno predísť, keď budeme koňovi denne umývať nohy tepiou vodou a utierať do sucha. Možno ich tiež namazať tukom. Koňovi zaistujeme suchú stielku. Ak už kôň ochorie, pretierame nohy hydrogénom alebo denaturovaným spiritusom, potom chore miesto namažeme zinkovou alebo tranovou mastou. V ťažkých prípadoch je nevyhnutná pomoc zverolekára. (ra)

ZELENÁ KRONIKA

SVETOVÁ PRODUKCIA MÁSA. Americké ministerstvo poľnohospodárstva oznamilo, že svetová výroba mäsa (údaje sú zo 49 krajín) sa zvýši v roku 1984 na 105,6 mln ton v. r. 1983 bola 104,9 mln ton. Predpokladá sa, že sa bude zväčšovať množstvo hydiny, kým prirastok bravcového mäsa sa zabrzdí. Hovädziny a ťefacy v roku 1984 vyrobia 40,08 mln ton, oproti 40,35 mln ton v. r. 1983, teda minimálne menej. Obmedzenie výroby sa predpokladá v Spojených štátach, Kanade, Uruguaji, Austrálii a na Novom Zélande. Zvýšenie v Argentíne a krajinách EHS. Zasa v Japonsku zostane na úrovni r. 1983.

POLNOHOSPODÁRSTVO RAKÚSKA OHROZENÉ NADVÝROBOU. Riaditeľ Roľnickej ko-

mory v Salzburgu oznamil, že rakúske poľnohospodárstvo je na pokraji bankrotu. Vznikol nadbytok obilia v množstve 900 000 ton. Zvýšili sa ťažkosti s odbytom mlieka a mäsa, je nadmerne množstvo vína. V posledných dvadsaťtich rokoch sa výnosnosť pôdy zvýšila o 40 percent. Treba očakávať ďalší rast úrody asi o 3 percent.

NOVÉ PREPARÁTY PROTI CHOROBÁM RASTLÍN. Nadmerné hnojenie dusíkom spôsobuje, že rastliny sú menej odolné proti chorobám. V minulosti používali protiplesňové preparáty chrániace rastliny pred určitou chorobou. V súčasnosti prevláda systém ochrany pred celými skupinami chorôb rastlín. Mimoriadne účinné sú preparaty zo skupiny triazolov, ako aj saprol a propemorf. Pre morenie semien sa používa prepárat bajtan. Za mimoriadne účinný uznal v NSR a v Maďarsku — bajleton. Tento posledný prepárat vyskúšali aj u nás v Poľsku.

ROZDRTENÉ KAMENE NA POLIACH. Minerály obsahujúce silikáty, najmä vulkanického pôvodu, majú vo svojom zložení mnoho stopových prvkov. Procesy rozkladu a stárnutia robia tieto minerály osvojovateľné pre rastliny. V závislosti od počasia sa kremene rozkladajú. Tento rozklad v veľkej miere závisí od čiastkovej stavby minerálu. Proces rozkladu má chemický charakter a uskutočňuje sa v podoobe rozpúšťania a upevňovania, čo spravidla nastáva v kyslom prostredí. Tieto kyseliny sú vo výkaloch alebo produktoch premeny baktérii a u niektorých vyšších foriem rastlín. Ich charakter v procese stierania, ako aj absorbcie, robia múku z kameňov dobrým pomocným materiádom pre rastliny v boji s niektorými škodcami a chorobami. Schopnosť absorbcie nadrobno zomieľateľnej múky z kameňov zmenzuje emisiu vóni v živočisnej výrobe a zároveň obohacuje pôdu o minerálne látky a mikroelementy.

NAJSILNEJŠÍ MUŽ SVETA

Takto možno nazvať vynikajúceho bulharského vzpierača v perovej hmotnosti kategórii (do 60 kg) STEFANA TOPUROVÁ, ktorý vlni na majstrovstvách sveta a Európy v Moskve ako prvý vzpierač na svete vzoprel nad hlavu trojnásobok-vlastnej telesnej váhy, teda 180 kg. Samozrejme, prívlastok „najsilnejší“ je v tomto prípade relativný, vďačne pretekári v superzákej hmotnosti dívajú vyše 260 kg. Lenže — ako povedal svetový rekordér v tejto hmotnosti A. Guňašev — aby sa Topurovovi mohli vrovnati, museli by dvihať naraz okolo štyroch metrákov. A to sa nikomu nepodarí. Tu len poznáme, že na tohoročnom európskom šampionáte vo Vitorii Topurovov kúsok zošakoval druhý bulharský vzpierač Naim Sulejmanov, ktorý v bantamovej kategórii (do 56 kg) vzoprel 168 kg. Tento rok však Topurov opäť dokázal, že je predsa lepší. Ale o tom neskôr...

Tento mladý, sotva devätnásťročný športovec, pochádza z Asenogradu, mesta, ktoré je rodiskom takých skvelých vzpieračov, akými boli ešte nedávno Jordan Mitkov, Trenafil Stojčev budú Christo Plačkov. Je podivuhodné, ako rýchlo dospel k svetovým výkonom, keďže vzpieraním sa zaobrába iba päť rokov. V r. 1979 ho vybrali na základe testov na hodinách telesnej výchovy a zarazili do športovej školy. Samozrejme, už vtedy ako štrnásťročný chlapec vynikal nad priemer svojou silou, ale o činkách veľa nevedel.

V športovej škole výkonnosť Topurova začala rýchlo stúpať nahor. Pričinili sa o to, popri jeho usilovnej práci, tréneri, ktorími boli postupne Petar Rudov, Gančo Koruškov, po nástupe na vojenčinu Peitko Nikolov a tréner národného mužstva Ivan Abadžiev, ktorého dnes nazývajú tvorcovom bulharskej vzpieračskej školy. Práve ten dokázal mu — a aj ďalším vzpieračom — v sugerovať, že „činka je ľahká“. A Štefan nemal pred rastúcimi záťažami žiadne rešpekt. Čoskoro začal prekonávať jeden za druhým juniorské svetové rekordy, potom, ešte ako junior, stal sa držiteľom svetového rekordu seniorov. Dnes sa už pýši titulmi majstra sveta, dvojnásobného majstra Európy a mnichónásobného svetového rekordéra.

Tento rok bol pre Topurova veľmi úspešný. Už na jar vo Vitorii vybojoval titul európskeho majstra, potom majstra Bulharska. No vari najvydarenejšie v jeho doterajšej kariére sa stali preteky Družba vo Varne v septembri t.r., kedy prekonal až päť svetových rekordov. Najprv v trhu — 140 kg, potom v nadhode — 182,5 kg a 185 kg a napokon v dvojboji — 317,5 kg a 322,5 kg (zlepšenie o 7,5 kg). Výkonom 185 kg v nadhode prekonal až o päť kg trojnásobok vlastnej telesnej váhy a dokázal, že mu právom patrí titul najsilnejšieho muža na svete.

Štefan Topurov, povahove veselý mládežec, vyniká mimoriadnou bojovnosťou, a ambicioznosťou. Na každých pretekoch sa snaží nielen vybojať víťazstvo, ale zároveň dosiahnuť čo najlepší výsledok, a to v praxi znamená vždy ohrozenie svetových rekordov. Aké má plány tento fenomén činky? Na budúci rok pláni prejsť do ľahkej kategórie (do 67,5 kg) a v nej bojať o svetové prvenstvo. Niet pochybnosti, že i tu ma obrovské šance. Bude mať predsa iba dvadsať rokov...

JÁN KACVINSKÝ

NIKI LAUDA — rakúsky majster volantu, ktorého pozná skoro každý chlapec. Je totiž vo svete automobilového športu azda najznámejším a najobľúbenejším súčasníkom. Za jedenásť rokov, čo pôsobi v automobiloch formuly I, prežil rozličné vrcholy a pády, dvojnásobné oslavys majstra sveta a hrozné havárie, pričom z poslednej len len že vyviazol. No pretekárska väšeň ho neopúšta. Naopak, ženie ho za tretím titulom majstra sveta. V tohoročnej sérii pretekov GP iba do polovice augusta už trikrát zvíťazil, pritom posledné prvenstvo na britskom okruhu Brands Hatch znamenalo výběr už 22. víťazstvo v jeho kariére. Zaradil sa tým v historickej tabuľke jazdcov formuly I na štvrté miesto za Stewartom (27 víťazstiev), Clarkom — 25 a Fangiem — 24. Zato podľa bodov získaných za umiestnenie na prvých šiestich miestach je už svetovým rekordérom. Dosiaľ bol na čele Stewart s 360 bodmi, Lauda má teraz 367,5 b. Z poslednej chvíle: Niki Lauda, po vynikajúcich jazdách v druhej časti sezóny, získal tretí titul majstra sveta so 72 b. pred A. Prostom — 71,5 b. Celkovo tento rok vyhral päť pretekov a štyrikrát bol druhý. Vo svojej kariére má už teda spolu 24 víťazstiev a v historickej tabuľke je už na treťom mieste spolu s Fangiom. Zato v počte získaných bodov je absolútne prvý — má ich spolu 406,5.

Hviezdy svetovej estrády

Mireille Mathieuová

Svetová populárna hudba pozna niekoľko vynikajúcich francúzskych šansonierov, ktorí svoju tvorivou interpretačnou činnosťou ovplyvnili vývoj tohto žánru: Aznavour, Brel, Chevalier, Bécaud, Piafová a Grécová.

V šesdesiatych rokoch sa k nim pripojila aj **MIREILLE MATHIEUOVÁ**.

Od tých čias vznikli a zanikli rôzne hudobné štýly, ktoré mali len módný charakter, ale Mireille Mathieuová sa nikdy niezblížila s decibelmi, len stále krácala svojou cestou. Čas jej dal za pravdu, na celom svete má vďačných poslucháčov a na svojom konte desiatky titulov gramofónových platní, vydaných tak vo Francúzsku, ako aj v mnohých krajinách sveta. Vystupovala vari na celom svete a len v posledných rokoch napr. absolvovala niekoľko dlhodobých turné po Japonsku, Latinskej Amerike a viacerých európskych krajinách. Zo socialistických štátov navštívila NDR a Bulharsko a naposlasy sa s najnovším programom predstavila aj v USA.

Ako vyzerá jej pracovný rok? Mireille Mathieuová si zachováva zásadu, že približne pol roka si

pripravuje nový repertoár a skúša s vlastným orchestrom. Okrem toho nacvičuje choreografiu tanečných čísel a študuje nové skladby s vokálnym telesom. Zvyšok roka si necháva na nahrávanie platní, učinkovanie vo veľkých revuálnych programoch a iné vystúpenia. Vlani napr. hostovala v známom programe televízie NDR Ein Kessel Bunte a podpísala zmluvu na vydanie ďalšej platne s vydavateľstvom Amiga.

Mireille Mathieuová je známa širokej verejnosti aj svojou občianskou a umeleckou angažovanosťou v hnúti za mier. Tak napr. vystúpila v protivojnovom filme nazvanom Miliardy ľudu nechcú vojnu, čím sa pripojila k pokrokovým umelcom, ktorí sa svojim umením zasadzujú za svet bez vojny. V Poľsku sice ešte nevystupovala, ale jej šanson počujeme často v rozhlas. Je to ozajstný zážitok.

FURMANI

Ked' ešte nebola železnica, chodili furmani po cestách s ľažkými furmanskými vozmi, do ktorých zapriahali dva až tri páry koní. Ved' na taký voz sa aj hodne naložilo. Okrem tovaru aj obrok pre kone, putňa na vodu, hever, sekery a rôzne iné náradie. Vzadu pod kolesami sa vždy humpál lam-páš. Pretože cesty neboli vždy bezpečné, viačeri furmani sa dohovorili a chodili spolu.

Raz šli traja furmani do Holešova a nedaleko Bystričke uvideli na pastvine ohník. Prvý ihneď zavolal na ostatných:

„Kamaráti, zastavte! Zapálime si fajky a chvíľu si odídychneme.“

Hamovky zaškrípali a kolesá sa zastavili. Kone pohadzovali hlavami a veselo odfrkovali. Furmani sa rozbehli na pastvinu a tam si napchali fajky dobrým tabakom. Ohník horel uprostred ploských kameňov modrým plameňom, ale nikto ho nestránil.

„Asi ho rozložili pastieri. Je v ňom dosť uhlíkov, len si pripáľte, posedime si chvíľu,“ vraví jeden.

Každý si zval po malom uhlíku a pripálil si. Fajky sa pomaly rozhoreli, nad každou sa zakudlil obláčik voňavého dymu. Bol už chladný podvečer, ale furmanom nebolo zima. Spokojne fajčili a pozerali sa do ohňa, ktorý ešte stále horel, hoci naň nik drevo nepriložil.

„Dajte sa aj mne zohriať!“ zavolal ktorí od cesty. Obrátili sa za hlasom a uvideli chudobného sedliaka v baranici.

„Ako ti môže byť zima, ked' máš taký kožuch? Co budeš robiť, ked' udrú mravy?“ smiali sa mu, ale sedliak sa nedal.

„Vyleziem na pec a do jari ma odtiaľ nevytiahnu ani štormi pármu volov. Tohto roka sa zima skoro začína, bude asi tuhá.“

„Nestráš nás, radšej si prisadni. Zohrej sa.“

Sedliak si prisadol a natiahol ruky k ohňu. Chvíľu ich obracal a potom začudované vraví:

„Cože je to za oheň? Málo hreje. Aké drevo ste naň dali?“

„Ked' sa ti nepáči, môžeš ísť. My sme ho nerozložili. Aby si neškodoval, pridáme ti niečo na cestu. Kamaráti, podržte ho!“ vykrikol jeden furman a začal naberať žeravé uhlíky.

Dva páry silných rúk chytili sedliaka a tretí mu začal pchať uhlíky do liščieho chvosta, ktorý mal prišty vzadu na kožuchu. Sedliak sa bránil, lamentoval, že mu zničia kožuch, ale furmani sa išli popučiť od smiechu.

„Aby si ten podarúnik nestratil, tak ti ho zaviažeme. A teraz bež, ako len vládzeš!“

Sedliak sa rozbehol, čo mu sily stačili a furmani bežali za ním až k vozom. Tam šibli do koní a s hrkotom sa pustili po ceste. Radi si utáhovali z ľudu a nestarali sa o to, či im neubližia.

Sedliak dobehol domov, zvalil sa na lavicu a dlho sa nemohol ani pohnúť. Žena mu pomohla vyzliecť sa. Kým mu stihla dať večeru, zaspal ako zabity a spal až do druhého dňa.

Ked' sa zobil, jeho prvé slová boli:

„Kde je môj kožuch s chvostom?“

„Kdeže by bol? V komore! odpovedala žena a pomysela si, že sa mu asi prisnilo niečo zlého. Ale on sa rozbehol do komory, ako keby tam horelo.

Kožuch bol na svojom mieste, chvostik visel nedotknutý. Sediak neveril vlastným očiam. Odviazal povrázok, a ked' chcel vytiať uhlíky, začali na zem padať dukáty.

„Žena moja, sme bohatí! Pozri, čo som včera priniesol domov!“

Radosti nebolo konca-kraja. Gazdiná ani verí nechcela, ked' jej povedal, ako ľahko k

ním prišiel.

Furmani nocovali v najbližšom hostinci a dľho do noci sa rozprávali o tom, ako nastrošili hlúpeho sedliaka. No smiech ich zaraz prešiel, ked' si po večeri chceli zapálit fajky. V každej bol dukát.

„Kamaráti, najradšej by som sa ani nevi-del. Ved' som tomu sedliakovi sám nasypal tri plne hrste dukáтов. Čo spravíme?“

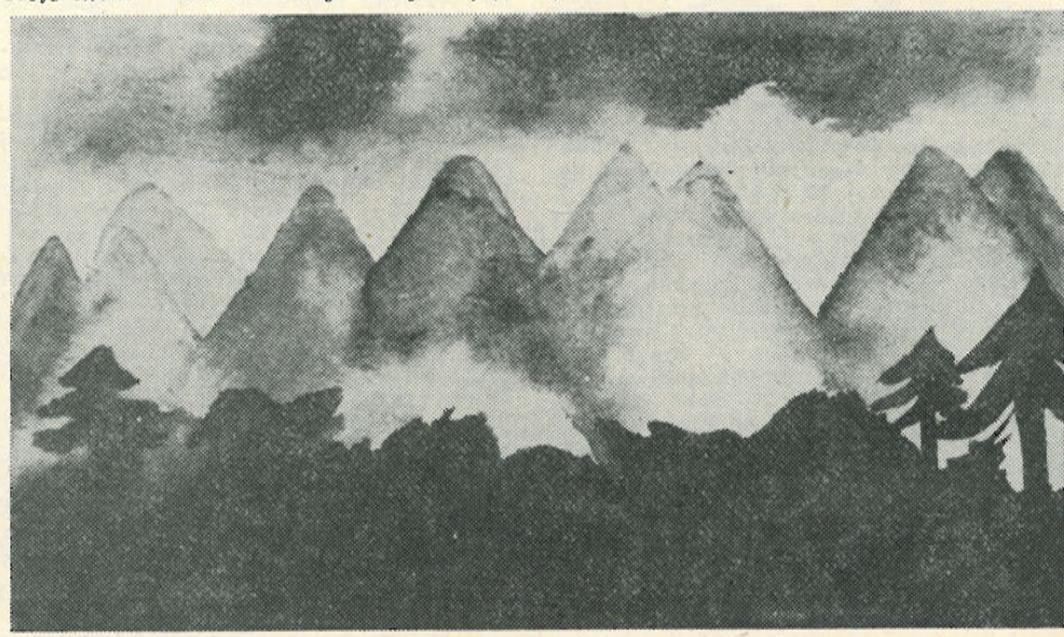
„Teraz pôjdeme spať a zajtra ráno sa ta pôjdeme pozrieť. Iste tam nejaké peniaze nájdeme.“

Tej noci sa veľmi nevyspalí. Nemohli zabudnúť na to, že mali poklad na dosah ruky a nevedeli o tom. Ked' prišli na druhý deň na pastvinu, práve začalo svitať. Ale ohník nadarmo hľadali. Ani uhlíky, ani koleno z ploských kameňov nikde nenašli. Po-prechodili všetko križom-krážom, ale nikde nič. Prestali hľadať až vtedy, ked' prišli pastieri s dobytkom na pašu. A furmani mali čo ťufovať.

HELENA LISICKÁ

(prebraté z knihy Deväť remesiel, Východoslovenské vydavateľstvo, Košice 1981)

Moje okolie — maľba Luciny Bandykovej (6. tr.) z Veľkej Lipnice-Privarovky.

pach a N. Belej, Eva Kita z Mikolova a Dana Sarnová z Čiernej Hory.

Chcete si písat?

Milá redakcia! Chcela by som si písat s mladými ľuďmi — čitateľmi vášho časopisu aj z Československa.

Mám 15 rokov a chodím do 8. triedy. Bývam v Mrągowie na Mazursku. V mojom mestečku sa každý rok koná hudobný Piknik country. Rada čítam, tančujem a počuvávam zábavnú hudbu. Zaujíma mňa o ľahkú atletiku — behy. Milujem zvieratá. Som vraj veselé dievča a viem každého potešiť.

Zbieram čokoládové obaly, poštové známky, pohľadnice a nálepky.

LIDIA MULARCZYK
ul. Szkolna 2B/6
11-700 Mrągowo
woj. Olsztyn

Vážená redakcia! Vašim prostredníctvom by som sa chcela zoznámiť s mladými ľuďmi z oblasti Spiša a Oravy, ale aj z Československa. Volám sa Sylwia Lisieska. Mám 12 rokov, chodím do 5. triedy. Bývam vo vojvodskom meste v Olsztynie. Rada čítam dobrodružné knihy, kreslím a spievam v školskom spevokole, ako aj rada počúvam zábavnú hudbu. Pestujem ľahkú atletiku a milujem zvieratá.

Zbieram poštové známky a nálepky.

SYLWIA LISIESKA
ul. Kaliningradzka 59/33
10-437 Olsztyn

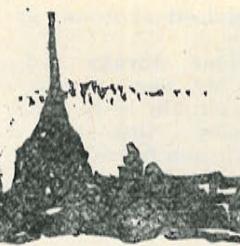
NAŠA FOTOHÁDANKA

Naša snímka predstavuje známu francúzsku filmovú herečku, autorku znamenitých postáv, ktoré vytvorila vo vyše 40 filmech. Hrala o.i. v takých filmech ako: Cherbourgské dáždniky, Kráska dňa, Posledné metro, Samotár, Odpór, Tristana, Afričan, Benjamín, čiže pamäte enochstného mládenca a ďalšie. Napíšte nám jej meno a pošlite do redakcie, pričom prosíme uviesť aj svoj vek.

* * *

V Živote č. 316/84 sme uverejnili snímku polského herca Karola Strasburgera. Knihy vyzrebovali: Richard Maciejak z Vyšných Lapšov, Zofia Radecká z Kacviny, Andrej Hosaniak z Podskla, František Klukošovský a Margita Klukošovská z Krem-

Leningradský večer

ALOJZ ČOBEJ

To mesto s bielou, vľúdnou tvárou,
oblúky, veže, kamene,
má v sebe navždy pamäť sveta
a každý pozná po mene.

Pod bielym šerom drieme Neva
i Smořnyj v tichu odetý.
Tu každý most i každá brána
ti na krok vyjde v ústretý.

Sum vetra zmlkol v Zimnom sade
a Peter s tvárou bronzovou
sa díva ponad biele brezy
do okien šťastných domovov.

STEFAN ZÁRY

Otčina

Čo si ty bola, otčina moja,
čo si ty bola?
Kopee a d'ahy s bukrétnou chvoja,
smreková smola!

Čo si ty bola, otčina moja,
čo si ty bola?
Nahnuté domce pri hrboch hnoja,
chudobá, holá!

Čo si ty bola, otčina moja,
čo si ty bola?

A predsa v echu sivej dlažby,
keď trochu pridáš do kroku,
znie v novembrovom šere výstrel,
čo velil ísť do útoku.

Je stále v nás a do tmy žiarí
sta strážne svetlá Aurory,
keď mesto zloží biele krídla
a do spánku sa ponori.

V tech tichých večer leningradský
do mäkkej vodnej hladiny
len Zimný palác plachy bliká
a hviezdy ako rubiny.

Plesnívý chlebík pri sviečke z loja,
Žobrácka roľa!

Čo si ty bola, otčina moja,
čo si ty bola?
Čln v mori biedy a nepokoja,
bez kotvy, móla!

Čo si ty bola, otčina moja,
čo si ty bola?
Prehraná bitka na konci boja
v tóni prestola!

A čo si mala, otčina moja?
Drahokam hviezdyný:
na tisíc piesní, ktoré ma vzniesli
do novej vesny!

KOČIČÍ NÁMĚSTÍ

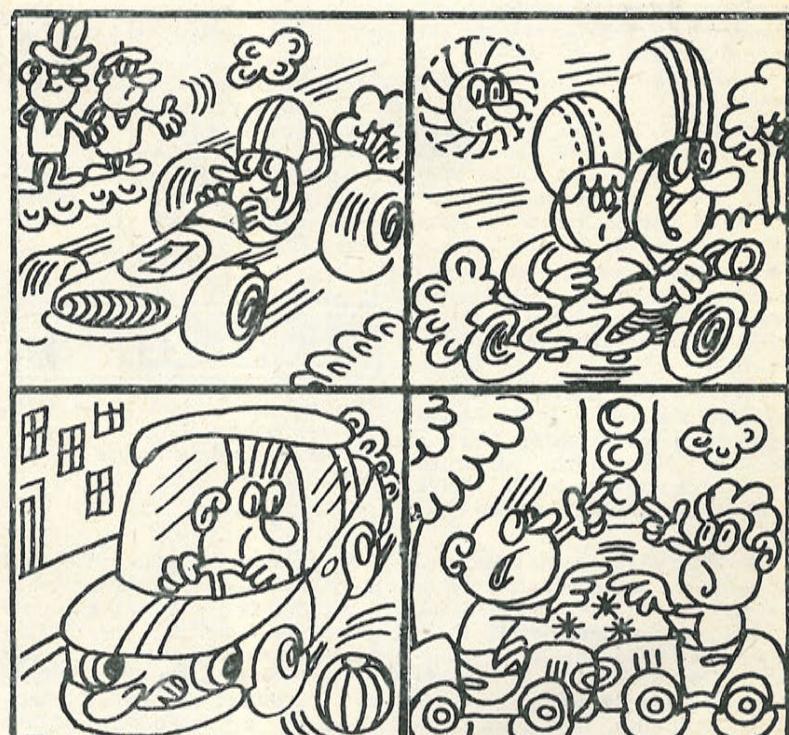
„Prosím vás, teta,
já jsem tady cizí,
kdepak je Kočičí náměstí?“

„To musíte prímo,
ale trošku mimo,
potom dvakrát za roh,
kde jí koza tvaroh,
potom vpravo klusem
za psím autobusem,
uvidíte bránu
U tří paviánů,
té si nevšimejte,
za nosem se dejte
a tam bude plůtek
černý jako smutek,
tam si zujte botu,
jděte podél plotu
a tam, kde to klouže,
rovně kolem louže,
uděláte vpravo v bok,
potom cíceak,
hop a skok,
kolem sudu fapy tap,
uvidíte mrakodrap
a je to.“

„Děkuji vám, děkuji vám,
jste moc hodná, teto!“

KRESBA PRE VÁS

Naše obrázky si pekne vymaľujte a pošlite do redakcie. Autorov najkrajšie vymaľovaných obrázkov odmeníme peknými slovenskými kníhami. Prosíme uviesť svoj vek.

Z KLENOTNICE L'UDOVEJ HUDBY

Adagio. Ad lib.

[Redakcia, 1880]

HEJ, LEPŠIE NA DOLINE

Hej, lepšie na doline,
jako na rovine;
hora ma počuje,
nič nevyžaluje.

Hej, nieto krajšej hory,
jako je jedlová,
či v lete, či v zime,
vždycky je zelená.

Hej, ked' sa moje ovce
po holi rozpasú,
len na ne zahvízdnem,
zvončeky zatrasú.

Hej, hore sa, ovečky,
hore z dolinôčky,
nech si ja zakrešem
ohňa do fajočky.

Hej, už som si zakresal,
ale mi zahasol,
ej, ovečky moje,
už som vás odpásol.

MYŠLIENKY

My vládneme svetom a nami ženy. (I. Krasicki)

Niekedy je príjemne sa pozrieť, čo môžu urobiť peniaze. (S. Pepys)

Je prekvapujúce ako sa ľudia boja slobody. (A. Čechov)

Normálny blbec si vždy výčita iba jedno, to znamená, že je príliš múdry na naše pomery. (A. Nowaczyński)

Cert vie, načo slávna veda toľko vrčí do prostredia. Vedie je jasné, kto ho sviní: Vždy ti iní! Vždy ti iní! (P. Petiška)

SVATBY TROCHU JINAK

Marie-Tereza Rinaudová a Clement Bernard se seznamili v horeckeckém klubu. Jejich svatba se konala na vrcholku hory vysoké 4200 metrů. Ráno na ni vyzazili, k večeru byli na vrcholku a svatba mohla začít. Než obřad začal, došlo na vrcholku ze čtyřiceti pozvaných hostů čtrnáct.

Dva mladí artisté, ktorí účinkovali na visuté hrazde v kopuli cirku ve výši dvanácti metrů, uzavřeli sňatek tím způsobem, že jim oddávající položil předepsané otázky, když leteli kolem nich. Na zpáteční cestě mu odpovedeli „ano“.

Originální mohou být nejen svatby, ale i svatební cesty. Novomanželský pár Didier a Bernardetta Dupretovi podnikli na člunu dlouhém 14 metrů svatební cestu kolem světa. Po návratu napsali knihu Za 80 měsíců kolem světa.

Pařížský etnograf René Garçon a jeho snoubenka se dali na svatební cestě oddat ve 22 různých státech. To proto, aby manžel mohl napsat knihu na téma „svatební obřady národů“.

Ctyri další ukázky sú zaujímavými príklady pôrodeného smyslu pre ekonomiku uplatneného pri svatbách, kdy se obvykle nešetří:

V maďarskom Karcagu (solnocí okres) slavili v jednej rodine současně zelenou svatbu Marie a Sandor Nemethovi, stříbrnou svatbu oba páry jejich rodičů a Marii prarodiče doknoce svatbu zlatou.

„Pojdte, vdáme se najednou, ať si ušetríme mytí nádobí,“ řekla svým dcérám — šestnáctileté, osmnáctileté a devatenáctileté — jejich ovdovělá matka v kalifornském meste Bell. O tom, že dcery byly připraveny na každou eventualitu, tedy i na svatbu, svědčí skutečnost, že k této

neobvyklé události skutečně došlo.

Zrejmé stejné důvody vedly matku Gunhildy, Soni, Eivory a Gullany k tomu, aby se tyto čtyři dcery rodiny Nilssonovy z Frödingen v jižním Švédsku vydaly najednou. Málem na to doplatila ta nejstarší, protože musela čekat, až nejmladší sestra dospeje. Vdávala se v devětatadvaceti.

Ctyri svatby najednou, to nie není, řeklo si sedm bratrů Agostinelliových. Za manželky si vzali sedm sester Mayorových...

Viléma z Rožemberka ovšem nepřetrumfli. V roce 1578 uspořádal svatební hostinu, na které — mimo spousty jiného — se snídalo 190 volů, 90 jelenů a srnců, 450 vepřů a 500 selat, 2130 zajícu, 18 200 kaprů, 10 200 štik, 6380 pstruhů a 5200 kop raků. Spotřebovalo se 31 tisíc vajec, 42 centů másla, 13 centů medu atd. Vypilo se 150 sudů vína a 900 sudů piva...

TAKÝ JE ŽIVOT

ČAS PRÁCE v priemysle sa efektívne využíva iba v 64 percentach. Percentá chybujúce k 100 pohľadujú: prestávky na raňajky, neskôršie začínanie a skôršie ukončenie práce — 17 percent, onemocnenia — 8 percent, dovolenky 8,5 percent, iné príčiny — necelé 3 percent. V niektorých závodoch sa 20 až 30 percent času tráví pre zlú organizáciu, nerytmické dodávky surovín atď. Výsledok je taký, že namiesto 40 hodín zamestnanci závodov pracujú iba 34,4 hod. Správa expertov Ministerstva práce, miezd a sociálnych otázok konštatuje tiež, že v r. 1982 každý deň neprihľadalo do práce — z rôznych príčin — 2,3 miliónov ľudí, čiže každý piaty z 11,6 miliónov zamestnaných v priemysle.

12,2 MILIARD dolárov dosiahli straty Poľska následkom ekonomickej restrikcii zo strany Spojených štátov a iných západných krajín v priebehu posledných dvoch rokov. Vypočítal to kolektív vedcov z Ústavu národného hospodárstva, ktorý zároveň konštatoval, že vzhľadom na vysoký podiel výrobnych prostriedkov, surovín a iných zložiek z dovozu, charakteristický pre výrobu v Poľsku, v mnohých závodoch úroveň využitia výrobných kapacít klesla na 50—60 percent.

VIEŠ, ŽE...?

Najväčšou bankou na svete je Svetová banka OSN. Jej autorizovaný kapitál činí vyše 30 milárd dolárov.

Najväčším platiidlom modernej doby bol medený švédsky toliar z roku 1644 — minca s hmotnosťou 19,7 kg. Oproti platiidlu Japského ostrova v Tichom oceáne je to však stále málo. Miestnym platiidlom totiž boli kamenné disky s priemerom takmer 4 m a hmotnosťou až 84 kg.

Kvôli predstave o kúpnej sile treba dodať, že za jeden bolo možné kúpiť päťmetrové kánce, prípadne manželku.

Najväčšia inflácia v dejinách zasiahla Maďarsko v roku 1946. Vtedy bola vydaná bankovka v hodnote sto triliónov pengő (10^{20}) a pripravená bola tisíc triliónová. Najvyššia bankovka však platila iba čosí vyše mesiaca do menovej reformy v júli, keď bol zavedený forint. Ten sa vymieňal v kurze 400 000 kvadriliónov pengő za 1 forint.

PAPIROVÉ PENÍZE vznikly pozdĺži než mince, pravdepodobne kolem roku 119 p.r.n.l., a jejich vynález si pripisují Číňania. Nejstarší dochovanou bankovkou v modernom smysle slova je pětitolarovka Stockholmské banky s datom 6. prosince 1662.

NEJVYŠŠI BANKOVKA v obvhu má hodnotu 10 000 doláru. Poslední bola vytištěna v roce 1944 a v obvhu je jich dosud 400. V roce 1969 však americké úřady oznámily, že již nikdy nebude tištěna bankovka s hodnotou vyšší než 100 dollarů.

K NEJVĚTŠÍ BANKOVNÍ LOUPEŽI došlo v Bejrúte 22. ledna 1976. V průběhu civilních nepokojkov vyhodila skupina ozbrojených mužů do povětří sejfy Britské banky pro Střední východ a odnesla obsah. Tehdejší libanonští ministři financí odsadili škodu na 50 milionů doláru, později byl odhad změněn na „minimálně 20 milionů“.

NEŽ DÍTĚ DOSPĚJE

MLÉKO V DĚTSKÉ STRAVĚ. Že mléko pro dítě — kojence je zcela nepostradatelné, že je jeho základní a na začátku jedinou stravou, je natolik samozrejmé, že u většiny dětí do jednoho roku nedochází k přílišným chybám při sestavování jejich jídelníčku. Horší je to v době, kdy děti již mohou jíst ze společné rodinné misky. I docela malý capart si těžko srovná ve svém rozumku, že on má vydatně snídat a v klidu vypít svůj hrnek mléka, když vidí, jak maminka při chvatném pobíhání v kuchyni vypije šálek čaje a dvakrát koukne do rohlíku; nebo když pozoruje, jak se během dne ostatní členové rodiny mezi hlavami jídly sytí buchtami, koláči a jinými sladkostmi. A čím je dítě starší, tím je to horší, protože přijde na chuť pikantním, kořeným pokrmům dospělých.

Přitom i děti starší jednoho roku musí stále dostávat denně nejméně 1/2 až 3/4 litru mléka, neboť pro dětský vyvíjející se organismus je mléko důležitým dodavatelem vápníku (především pro tvorbu kostí a zubů) a lehce stravitelné živočišné bílkoviny. Dítěti samozrejme nedává-

me vypít celé množství mléka najednou. Pro zdárný tělesný vývoj dítěte je důležité naučit je na pravidelný pořádek v jídle. Zdravé dítě ve věku od půl druhého roku do šesti let má jist čtyřikrát denně. Spotřebu celkového denního množství potravin rozdělíme takto: na snídani 25%, na oběd 40%, na svačinu 10% a na večeři 25%. Nejčastější chybou bývají slabé snídaně.

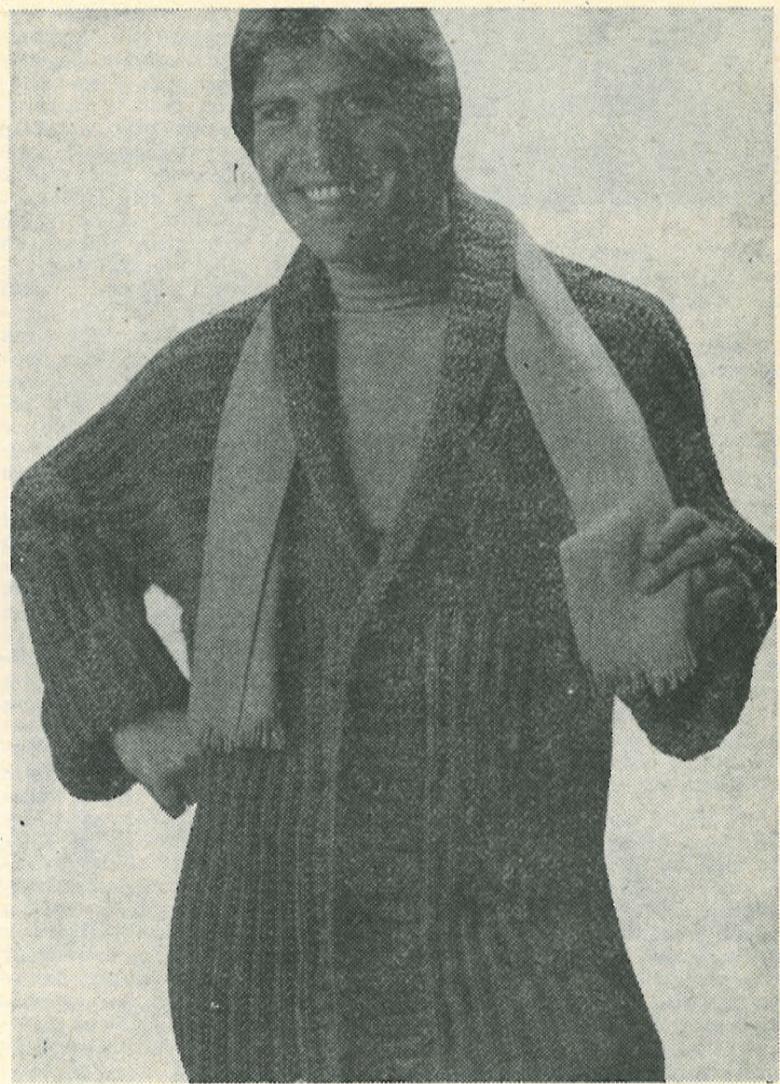
Samozřejmě těžko lze na dítě žádat, aby pilo potřebné množství mléka v jeho původní, jednotvárné podobě. Avšak mléko můžeme podat v nespočetných variantách, s nejrůznějším ochucením. Mléko ochucené kakaem, medem, karamellovaným sirupem, malinovou šťávou nebo rozmiňované s ovocem hned jinak vypadá i chutná. Nezapomínejme ani na mléčné polévky, mléčné omáčky. Z mléka děláme i kaše, a to nejen tradiční sladkou krušpicovou nebo rýžovou, ale i mírně osolenou bramborovou, z ovesných vloček, z krupek a luštěnin. Mléko přidáváme do pomažánek z vařeného masa, ryb, vařec, tvarohu a sýru, kyselým mlékem nebo jogurtem zaléváme čerstvé saláty. Z mléka připravujeme různé zapékání nákupy a žemlovky s ovocem, palačinky a pudinky. Mléko, které má v dětském jídelníčku nezastupitelné místo, má zároveň nespočet podob a chutí. Nenajde se snad druhá potravina, která by poskytla fantazii kuchařky tolik možností v pestrosti úprav.

Z POKLADNICE ZDRAVÍ

NOVÝ ZPŮSOB NA BOLENÍ HLAVY, stresy, potíže se srdecem a obezitou vymyslili v USA. Tím výborným způsobem je povesit se dvakrát denně na pět minut hlavou dolů. Dodávají i příslušné potřeby. Za 100 dollarů si můžete kupit „obrácené boty“, vynález ortopéda z Pasadeny v Kalifornii. Jsou to manžety vyložené měkkou gumou, které se upěvňují kolem kotníků. Mají háky, které se zachytí o tyč připevněnou u stropu, a už se visí. Móda na léčivé věšení je v Americe stále rozšířenější. Odolali jí prý jen stoupenci jogismu.

ANEKDOTY

DEN OTCOVRAŽDY. Po smrti Júliusa Cézara (100—44 p.n.l.) sa počas pohrebných slávností, ktoré usporiadal jeho nástupca cisár August, objavila na nebi kométa. Vychádzala okolo 11. hodiny a svietila neprestajne celých sedem dní. Ludia uverili, že je to duša Cézara, ktorého prijali do neba. Odvtedy ho vždy zobrazovali s hviezdou nad hlavou. Marcový sviatočný deň Idus nazvali dňom otcovraždy a rozhodli, že v tento deň sa nikdy nebude konáť zasadanie senátu. Kúfu, v ktorej bol Cézar zavraždený, zamurovali.

RODINA V ÚPLETOCH

Tentokrát Vám ponúkame pekné, módne a zároveň veľmi praktické vzory modelov pre celú rodinu, ktoré samé môžete upiesť cez dlhé jesenné a zimné večery. Zaiste to budú pekné darčeky pod vianočný stromček.

Na chladné a mrazivé dni odporúčame pre mužov praktický a teplý pánsky tvinset so šálom vým golierom, zapínaný na veľké gombíky s jednoduchou vzorkou. Na našom obrázku je model hnednej farby.

Pánsky tvinset môže nahradíť tradičné mužské sako a nosí sa na košelete, roláky a pod. Hodí sa k nemu šál tej istej farby, alebo v podobných odtieňoch.

Pre mladé ženy a dievčatá navrhujeme vestu vo vzorky s malým výstrihom do tvaru V a predĺženými ramenami, ktoré spravíte zo zvyškov vlny a farebne zladíte. Hodí sa k sukniam a k nohaviciam.

Pre malé deti vám ponúkame dva svetre s nôrskou vzorkou, jeden pre diavčatko a druhý pre chlapčeka. Pulôvrik so vzorkou tvaru kocky môže nosiť tak dievča, ako aj chlapec. Vhodná je mohérová alebo obyčajná vlna. Pásiky si môžete samé zvoliť, buď ich zladiť, alebo skontrastovať so základnou farbou.

**LEKARZ
WĘTERYNARII**

OB. J.S. ZELOW — STAWIA SPRAWĘ UBOJU ZWIERZĄT W GOSPODARSTWIE.

Uboju zwierząt powinno się w zasadzie zawsze dokonywać w rzeźni lub innych punktach uboju. Nickiedy jednak ubój wierząt zwłaszcza chorych przeprowadzany jest na terenie gospodarstwa. Ubój zwierząt chorych, zwany ubojem z koniecznością powinien zawsze odbywać się w porozumieniu z lekarzem, którego trzeba przynajmniej po uboju o tym zawiadomić w celu dokonania oględzin i zbadania zabitego zwierzęcia. Ostatnio często ma się do czynienia z ubojem normalnym dla zaopatrzenia własnego gospodarstwa w mięso. I w tym przypadku niezbędne jest badanie ubitej sztuki, aby uniknąć zakażenia się lub zatrucia.

Po uboju chorego zwierzęcia, zwłaszcza krowy, w lecie w czasie upałów, w celu zapobieżenia rozkładowi gnilczemu, można przeciąć powłoki brzuszne. W ten sposób umożliwi się wyjście z jamy brzusznej gazów, które mogą przyśpieszyć rozkład gnilny mięsa. Lekarz po zbadaniu wyda ostateczną decyzję, czy mięso danego zwierzęcia nadaje się do spożycia. Badanie tuszy chorych zwierząt, które często umożliwia rozpoznanie i ustalenie przyczyn-

ny choroby, jest konieczne zarówno ze względu na zapobieganie rozprzestrzenianiu się chorób zaraźliwych jak i na zdrowie ludzi. Poza tym, w razie uboju świń, lekarz musi obejrzeć tuszę w celu stwierdzenia czy nie jest ona ważlowata, oraz pobrać wysinki mięsa w celu zbadania, czy nie ma w nim włośni, które mogą być przyczyną poważnych i ciężkich chorób ludzi. Wągrzyca jest chorobą zwierząt i ludzi wywoływaną przez larwy tasiemów zwane wągrami. Zwierzęta zarażają się wągrami przez zjedzenie pokarmu zaneczyszczonego członami tasiemca lub jego jajami znajdującymi się w kale ludzi. Wylegnięta z jaj larwa usadzia się w mięśniach świń, rzadziej krowy i przekształca w pęcherzykową postać larwalną — wagier. Po zjedzeniu mięsa ważlowatego wagry w jelicie człowieka przekształcają się w dojrzałe tasiemce lub mogą osiedlić się w oku, mózgu i być przyczyną ciężkiej choroby. Włośnica — jest również chorobą zwierząt i ludzi wywoływaną przez pasożyta zwanego włośniem krętym (gdzie nigdzie nazwanego trychina). Występuje najczęściej u świń, które zarażają się przez zjadanie szczurów — jedno ze źródeł włośni. Larwalne postacie włośni usadzają się w mięśniach człowieka. U ludzi włośnica jest bardzo ciężką chorobą, przebiegającą z objawami bólu głowy, mięśni oraz biegunki i trudnego do ugolenia pragnienia, czasem prowadzącego do śmierci. U świń natomiast choroba przebiega bez żadnych objawów. A więc w każdym przypadku, czy zabija się zwierzę z koniecznością, czy też

zwierzę zdrowe — badanie mięsa po uboju jest niezbędne i leży we własnym, dobrze zrozumiałym interesie samego hodowcy. Po uboju i zbadaniu tuszy oraz badaniu wycinków mięsa na włośnie lekarz uważaając mięso za zdolne do spożycia stempluje je okrągłą pieczęcią oraz podłużną z napisem „wolne od włośni”. Z uwagi na brak warunków higienicznych do uboju w gospodarstwie, należałoby gorąco polegać uboje w rzeźniach lub specjalnych punktach ubojowych.

OB. T.Z. PORUSZA SPRAWĘ WYSTĘPOWANIA ZATRUĆ PO-KARMOWYCH U ZWIERZĄT.

Zródem zatrucia zwierząt gospodarskich są zazwyczaj rośliny trujące, niektóre rośliny pastewne podane w nieodpowiednich ilościach, pasze przemysłowe niewłaściwie skarmiane lub nieświeże, nadmierna ilość soli kuchennej oraz trujące związki chemiczne, które przypadkowo dostaly się do paszy albo bezpośrednio do organizmu. Rośliny trujące spotykają się najczęściej na bagnistych łąkach o kwaśnej roślinności na miedzach i bruzdach, pod plotami itp. Z najczęściej spotykanych w Polsce roślin trujących można wymienić: bieluni, ciemierzyce białą, szalej jadowity, jaskier jadowity, tojad, zmowit jesienny, skrzyp błętny, dziurawiec, psiankę czarną, wilczomlecz, wilczą jagodę, szczwół plamisty, czworołot pospolity, kąkol polny i wiele innych. Osobną grupę roślin trujących stanowią bardzo niebezpieczne grzyby trujące. Zwierzęta mają na ogół zdolność instyktownego odróżniania roślin trujących od jadal-

nych, czego dowodem jest stosunkowo mała ilość zatrucia oraz widoczne na pastwisku nie wyjedzone kąpki roślin. Jednakże instynkt ten zawodzi zwierzęta wyglodzone, które jedzą zbyt lapczywie, nie pomijając roślin trujących. Zapobieganie tym zatruciom polega na niszczeniu roślin trujących przez osuszanie, pielęgnację ląk i pastwisk, oraz wyrywanie tych roślin przed wydaniem nasion. Kielki ziemniaczane i nań ziemniaki zawiera związek trujący — soloninę. Stabe zatrucie soloniną wywołują grude ziemniaczane, a silniejsze podniecenie, drżenie mięśni i porażenie kończyn. Tym zatruciom zapobiega się przez usuwanie kielków i odlewanie wody po zagotowaniu ziemniaków. Buraki i lisięcice buraczone też mogą być przyczyną zatrucia. Buraki wobec tego podają się bez wody a lisięcice skarmią się jedynie świeże. Małuchy są bardzo cenną paszą, lecz mogą być podawane w ograniczonych ilościach (1,5 — 2 kg makucha liniowego lub 1 kg rzepakowego dla 1 sztuki bydła dziennie). Sól kuchenna jest niezbędna dla organizmu i musi być podawana regularnie zwierzęciu. Niektóre zwierzęta jak świnie, kury i indyki nie znoszą większej ilości soli. Dzienna dawka soli dla jednej dorosłej świnie nie może przekraczać 15 g t.j. 2 łyżeczek od herbaty. Do zatrucia środkami chemicznymi dochodzi na skutek przypadkowego dostania się ich do paszy. Zdarzają się również zatrucia wskutek zliszowania farby ze ścian lub też zjedzenia roślin niedawno opolonych środkami owadobójczymi. Nie należą też do rzadkości zwłaszcza wśród drobiu, świń i psów za-

ZUZKA VARI

ČO NA OBED?

KÝSLÁ VAJCOVÁ POLIEVKÁ

Rozpočet: 400 g zemiakov, voda, sól, bobkový list, ocot, 4 vajcia, 2,5 dl smotany, 10 g hladkej múky, kôpor.

Zemiaky pokrájame na malé kocky a dámme variť spolu s bobkovým listom. Keď sú mäkké, prilejeme ocot a do vriacej polievky rozbijeme vajcia. Nakoniec pridáme záturek z hladkej múky a smotany a osolíme. Hotovú polievku ochutnáme posekaným kôprom.

VYPRÁŽANÉ ZEMIAKOVÉ GULKY

Rozpočet: 100 g zemiakov, 2 žltky, sól, 30 g masti, 30 g hladkej múky, zelená petržlenová vňať.

V šúpke uvarené zemiaky olupeme, horúce pretrime, osolíme, pridáme žltky a dobре vypracujeme. Cesto pokrájame na malé kúsky, sfomujeme z nich gulčky, obalime v múke a v rozpálenej masti vyprážime do ružova.

Gulky pred podávaním posypeme nadrobno posekanou zelenou petržlenovou vňaťou.

KAPUSTOVÉ STRAPAČKY

Rozpočet: 700 g zemiakov, 150 g hladkej múky, sól, 1 vajce, mleté čierne korenie, 500 g kyslej kapusty, 150 g údenej slaniny, 100 g škvarek, 1 cibuľa.

Očistené zemiaky postrúhameme, pridáme múku, vajce, sól a spolu добре premiešame. Cesto hádzeme z doštičky nožom do vriacej vody. Keď sú strapačky uvarené, vyplávavajú na povrch a dierkovanou naberačkou ich vyberieme. Slaninu pokrájame na kocky, rozprážime, pridáme nadrobno pokrájanú cibuľu, pokrájanú kyslú kapustu, sól a mleté čierne korenie. Udušenú kapustu premiešame s pripravenými haluškami. Pred podávaním posypejme teplými škvarkami.

OSLAVENCÚM

RYBÍ SALÁT SE ZELENINOU

Rozpočet: 600 g kapra nebo jiné ryby (môže byť i rybí filé), 400 g brambor, 1 cibule, 2 sladkokyselé okurky, 1 mrkev, 50 g petržele, 1–2 kapie, 120 g oleja, 2 žloutky, mletý pepř, sól.

Očistené porce ryby uvaříme v osolenej vodě domékka, potom

vykostíme a rozkrájíme nadrobno. Uvařené oloupané brambory, uvařenou kořenovou zeleninu a okurky nastrouháme na hrubém struhadle nebo rozkrájíme na kostičky. K bramborám a zelenině přidáme rybí maso, proužky kapie, jemně sekanou cibuli, majonézu připravenou z oleje a žloutků, osolíme, opepříme a zakapeme citronovou šťávou nebo octem. Dobře promícháme a necháme v chladu několik hodin rozležet.

ŠETŘÍME V KUCHYNÌ

MAZANÉ KNEDLÍKY

Rozpočet: 1/2 kg hrubé mouky, 2 vejce, 2 žloutky, 4 dkg másla, sól.

Zpracujeme s mlékem na těsto. Z dobře vypracovaného těsta uděláme šíšku a uvaříme ve slané vodě. Nakrájíme na plátky, potřeme povidly, posypeme struháným perníkem a polijeme máslem.

KÝSELÁČKA Z ČESKOMORAVSKÉ VYSOCINY

1/2 l sladkého mléka, 3/4 litru kyselého mléka, 5 dkg mouky, vejce,

půl litru sladkého mléka osolime a svaříme. Do tří čtvrtí litru kyselého mléka rozlehnáme mouku a zavaříme do sladkého mléka. Zatím si usmažíme dvě vejce na každou osobu a dáme na talíře, kde je přelijeme hotovou polévkou. Podáváme s chlebem jako sytu večeři.

ŠALÁT

MRKOVÝ SALÁT

Rozpočet: 500 g mrkví (karotky), 2 jablká, cukor, citrónová šťava.

Očistenou mrkvou postrúhameme na chrenovom struhadle, zmiešame s postrúhanými jablkami, citrónovou šťavou a cukrom (detol šalát viac osladíme). Hotový šalát môžeme ozdobiť aj šahačkou, prípadne pre dospelých ochutnáme postrúhaným chrenom.

MLADÝM GAZDINÁM

Pri varení vkladáme mäso bud do studenej alebo do vriacej vody; v prípade je vývar

trucia nie zabezpieczonymi trutkami na szczury i myszy. Zapobieganie zatruciom środkami chemicznymi polega przede wszystkim na właściwym ich przechowywaniu i na uniemożliwieniu zwierzętom dostępu do miejsce świeco opylanych przez cały czas trwania niebezpieczeństwstwa zatrucia. Zresztą te środki bezpieczeństwa w tym przypadku powinien zachować i człowieka.

WIELE LISTÓW ZAWIERA PYTANIE O WŁAŚCIWE POSTĘPOWANIE Z CHORYM ZWIERZĘCIEM.

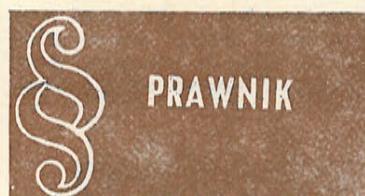
Chore zwierzę podobnie jak i człowiek wymaga spokoju, odpowiedniego pomieszczenia i żywienia. Stanowisko dla chorego powinno być przestrzenne i zasiane grubą warstwą świeżej i suchej ściółki. Dużą rolę, zwłaszcza przy chorobach dróg oddechowych, odgrywa częste i dokładne wietrzenie pomieszczenia. Aby nie dopuścić do rozprzestrzeniania się choroby zaraźliwej, trzeba zwierzęta podejrzane o nią całkowicie odizolować. Przy schorzeniach przewodu pokarmowego konieczne jest stosowanie ścisłej diety. Przy chorobach z gorączką karma musi być lekkostrawna, a woda ciepla. Pomyślny przebieg leczenia zależy w dużej mierze od ścisłego przestrzegania wskazówek i zaleceń lekarza oraz podawania w odpowiednim czasie i odpowiednich ilościach zapisane leki. To nieskomplikowane postępowanie przyczynia się w bardzo poważnym stopniu do łagodniejszego przebiegu samej choroby i szybszego wyleczenia.

silnejší, polievka je lepšia, v druhom pripade je zas stavnatejší mäso. Pravda je, že varené mäso je menej chutné, ale je ľahšie stráviteľné.

Ked' chceme z mäsového vývaru pripraviť polievku, pridáme koreňovú, tzv. polievkovú zeleninu — mrkvu, petržlen, zeler, kel, kaleráb, cibuľu, pór, cesnak, ako aj celé čierne koreniny. Nakoniec pre výrazné zafarbenie polievky pridáme postrúhanú a na tuku upraženú mrkvu (farbivo mrkvy — karotín — sa rozpúšťa v tuku) a do hotovej polievky na tanieri ešte dáme nadrobovo poskanú zelenú petržlenovú vňať (pripadne inú vňať) na dochutenie a posilnenie vitamínu C. (V zime pestujeme vňate obyčajne v kvetináči).

Varením pripravujeme aj strukoviny, zemiaky, vajcia, obiliny, zeleninu a ovocie. Pri varení dbáme na to, aby pokrmy len zmäkli. Ked' varíme zeleninu a zemiaky, vodu nesolíme hned', ale až pri ukončení varenia, lebo sodík podporuje vylúhovanie iných minerálnych látok. Aj pri varení strukovín vodu solíme, až ked' sa dovrárajú (rýchlejšie zmäknú).

ODPOVEDĚ:
KLEUČE — 6 a 12
TROJÚHELNÍKY — 53

OGÓLNE ZASADY KONTRAKTACJI PRODUKTÓW ROLNYCH

Co nazywamy umową kontraktacyjną i na czym ona polega?

Przez umowę kontraktacji prowadzący gospodarstwo rolne, ogrodnicze lub hodowlane zobowiązują się wytworzyć i dostarczyć jednostce gospodarki uspołecznionej oznaczoną ilość produktów rolnych lub hodowlanych określonego rodzaju, a kontraktującą zobowiązują te produkty odebrać w terminie umówionym, zapłacić umówioną cenę oraz spełnić określone świadczenia dodatkowe, jeżeli umowa lub przepisy przewidują obowiązek spełnienia takich świadczeń. Ilość produktów rolnych może być w umowie oznaczona także według obszaru z którego produkty te mają być zebrane.

Świadczeniami dodatkowymi ze strony kontraktującego mogą być w szczególności:

- zapewnienie producentowi możliwości nabycia określonych środków produkcji i uzyskania pomocy finansowej;
- pomoc agrotechniczna i zootechniczna;
- premie pieniężne;
- premie rzeczowe.

Umowa kontraktacyjna powinna być zawarta na piśmie pod rygorem nieważności. Umowy kontraktacji zawiera się na okresy wieloletnie obejmujące w zasadzie lata planów 5-cioletnich lub lata cyklu produkcyjnego) roczne i krótsze.

Jeżeli po zawarciu umowy kontraktacji gospodarstwo producenta przeszło w posiadanie innej osoby, prawa i obowiązki wynikające z tej umowy przechodzą na nowego posiadacza. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy przejście posiadania było następstwem edytarnego nabycia gospodarstwa, a nabywca nie wiedział i mimo zachowania należytej staranności nie mógł się dowiedzieć o istnieniu umowy kontraktacyjnej.

Co może być objęte kontraktacją?

Kontraktacją mogą być objęte w szczególności następujące produkty rolne:

— zboża: pszenica, żyto, jęczmień, awie, gryka, proso, kukurydza, mieszanki zbożowe;

— inne produkty roślinne: buraki cukrowe, owoce, warzywa, ziemniaki, nasiona roślin oleistych i strączkowych, zioła, chmiel, tyton, cykoria, goryczka, kwiaty, pieczarki, słoma i włókno lnu i konopi, wiklina, zielonki na susz, a także produkty roślinne o szczególnych wymaganiach zdrowotnych;

— zwierzęta użytkowe i hodowlane, materiał siewny, szkolnikarski i sadzeniaki;

— zwierzęta rzeźne i produkty zwierzęce: trzoda chlewna, młode bydło i owce, królik, drób, jaja konsumpcyjne, jaja wylęgowe, mleko, a także produkty zwierzęce o szczególnych wymaganiach zdrowotnych;

— proszę i warchlaki;

— inne zwierzęta i produkty pochodzenia zwierzęcego;

— produkty pasieczne;

— kokony jedwabnika morwego.

Szczegółowe zasady kontraktacji (na ogólnoczeskiej):

— produktów roślinnych oraz zwierząt użytkowych i hodowlanych określona Minister Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej;

— skór zwierząt futerkowych, wełny oraz produktów jedwabniczych określona Minister Przemysłu Chemicznego i Lekkiego.

Jakie zasady cenowe obowiązują przy skupie produktów rolniczych?

Ceny produktów rolnych kontraktowanych i nie kontraktowanych powinny być odpowiednio zróżnicowane. W skupie produktów nie kontraktowanych stosuje się ceny niższe od cen w skupie produktów kontraktowanych. I tak na przykład ceny skupu zboż w zależności od zawartości zanieczyszczeń i stopnia wilgotności kształtuje się następująco: żyto od 1270 zł do 1190 zł za 100 kg;

pszenica od 1240 zł do 1160 zł za 100 kg;

jęczmień do przetwórstwa od 1210 zł do 1130 zł za 100 kg;

mieszanka zbożowa od 1160 zł do 1050 zł za 100 kg;

kukurydza od 1160 zł do 1050 zł za 100 kg;

rępaki odmian wysokoerukowych od 3.300 zł przy dostawach kontraktowanych do 3000 zł przy dostawach nie kontraktowanych.

Natomiast ceny skupu bydła rzeźnego kształtuje się następująco:

Jalówki, wolce, byczki, buhaże w klasie „A” tzn. pełnomiędne jalówki, wolce i buhaże o ciężarze ciała powyżej 400 kg wagi żywnej netto bez względu na rase, z wszystkimi zębami mlecznymi, przy kontraktacji w okresie ważności umowy 109 zł za 1 kg, w uzgodnionym dniu 112 zł za 1 kg a przy dostawie nie kontraktowanej 95 zł za 1 kg.

W klasie „I” tzn. dobrze umięśnione o ciężarze ciała powyżej 400 kg żywnej wagi netto, w zależności od okresu dostawy przy kontraktacji i dostawie w okresie ważności umowy od 104 zł do 100 zł za 1 kg, a przy dostawie nie kontraktowanej 84 zł za 1 kg.

W klasie „2” tzn. dobrze umięśnione o ciężarze ciała powyżej 300 kg, w zależności od okresu dostawy przy kontraktacji i dostawie w okresie ważności umowy od 92 zł do 85 zł za 1 kg, przy dostawie w uzgodnionym dniu od 95 zł do 88 zł za 1 kg, a przy dostawie nie kontraktowanej 74 zł za 1 kg.

Ceny skupu trzody mięsno słoninej kształtują się następująco:

Tuczniki o ciężarze ciała powyżej 100 kg żywnej wagi netto przy kontraktacji i dostawie w okresie ważności umowy 122 zł za 1 kg, przy dostawie w oznaczonym dniu 128 zł za 1 kg, a przy dostawie nie kontraktowanej 110 zł za 1 kg.

Tuczniki o ciężarze ciała od 86 kg do 100 kg żywnej wagi netto przy kontraktacji i dostawie w okresie ważności umowy 118 zł za 1 kg, przy dostawie w uzgodnionym dniu 124 zł za 1 kg, a przy dostawie nie kontraktowanej 106 zł za 1 kg.

Maciory i późne kastraty o ciężarze ciała powyżej 85 kg żywnej wagi netto wszystkich ras, pełnomiędne i mięsne, z wyjątkiem chudzów i braków, przy kontraktacji i dostawie w okresie ważności umowy 120 zł za 1 kg, przy dostawie w uzgodnionym dniu 126 zł za 1 kg, a przy dostawie nie kontraktowanej 108 zł za 1 kg.

Za dostawę w uzgodnionym dniu uważa się dostawę zrealizowaną zgodnie z dokonanym w umowie kontraktacyjnej wpisem na określony dzień. W razie niedopatrzenia przez kontrolującą terminu odbioru trzody w uzgodnionym dniu, wpisany do umowy, producentowi przysługuje zapłata jak za sztuki dostarczone w uzgodnionym dniu.

Jakie obowiązki ciążą na jednostce kontraktującej?

Jednostka kontraktująca powinna zapewnić nieodpłatny odbiór z gospodarstwa producenta:

— zboże i rzepaku w ilości co najmniej 3 ton w jednorazowej dostawie

— jednorazowej dostawy zwierząt rzeźnych w ilości: 10 sztuk trzody chlewej lub 4 sztuk bydła lub 15 owiec

W razie niedokonania odbioru wyżej wymienionych produktów rolnych jednostka kontraktująca powinna zwrócić producentowi koszty transportu według stawek za usługi transportowe.

Ponadto producentom, którzy wykonali umowy kontraktacji zboże przysługuje bezprocentowy kredyt na zakup nawozów oraz 40% bonifikaty od cen nazwozów mineralnych, niezależnie od sezonowych obniżek cen na te nawozy.

DARIUSZ ANTONIAK

HVIEZDY O NÁS

Najbližší mesiac prinesie mnoho nového v práci, ktoréj musíš venovať väčšinu času, ale môžeš počítať s úspechom. Ani doma nebudeš mať ľažkosti, všetko pôjde kľudne starou cestou. Koncom mesiaca neočakávané výdavky, ktoré ti môžu pokaziť dobrú náladu.

Mnoho otázok a problémov, ktoré ťa trápili, sa ti podarí pochopiť a vyriešiť. Musíš zachovať klud a neukazovať svojujmu okoliu nie vždy najlepšiu náladu. Len vďaka trpečlivosti a výtrvalosti sa ti podarí využiť príležitostí, ktorá sa ti v najbližšej dobe naskytne.

Najbližšie týždne budú pre Vodnára priaživné. Situácia, ktorú si pokladal za beznádejnú, sa neočakávane obráti k lepšiemu.

Caká ťa stretnutie s dobrými priateľmi, ktorých si už dávno nevidel.

Budeš mať plné ruky práce, aby si dohonil to, čo si zanedbal v minulom mesiaci. Čakajú ťa niejaké rodinné komplikácie, na ktoré nebudeš mať veľký vplyv, ale nedokážeš byť nestranný. Koncom mesiaca sa výrazne zlepší tvoja finančná situácia.

Po prvom týždni plnom práce ťa čakajú pokojnejšie dni. Príde čas na odpočinok a na radosť z výsledkov tvorobu úsilia, na dlhodobé stretnutie s priateľmi a predovšetkým s rodinou, ktorú si v poslednom čase trochu zanedbával.

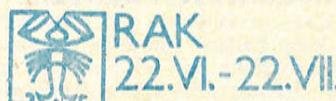

Začiatkom mesiaca ťa čakajú väčšie výdavky, spojené s osobnými záležitosťami. Na vyrovnanie

nie nedostatkov v domácom rozpočte budeš musieť trochu počkať, tým skôr, že zdravotný stav ti nedovolí intenzívne pracovať.

Caká ťa vážny rozhovor s osobami, ktorých názory pre teba veľa znamenajú. Všetko pôjde dobre, ak sa nedáš predbehnúť niekomu, kto chce dokázať, že je lepší ako ty.

Budú to týždne plné zážitkov. Predovšetkým poznáš niekoho, kto na teba urobí veľký dojem; vaša známost sa v budúcnosti môže vyvinúť v srdcenné priateľstvo. V zamestnaní sa tvoje postavenie upevni vďaka tvojej iniciatíve a dobrým nápadom.

Mesiac prinesie niekoľko napäťich situácií. Nebude jednoduché ich vyriešiť, ale konečne vyhliadky sú dobré. Od polovice mesiaca sa mraky na obzore rozplynú a objavia sa pred tebou nové perspektívy. Nepremární svoju príležitosť.

Nahromadilo sa mnoho drobných problémov a záležitostí, ktoré musíš rýchlo vyriešiť — čím dlhšie to budeš odkladáta, tým ľahšie bude ich prekonanie. Aj niekto blízky sa na teba obráti s prosbou o pomoc v zložitej situácii.

Najbližšie týždne prinesú rad prekvapení. Všetky nebudú príjemné, ale niektoré ti urobia radosť, predovšetkým preto, že budeš mať príležitosť ukázať svoje schopnosti a znalosti. V osobnom živote sa objavia drobné nedorozumenia, ktoré budú od teba vyžadovať trpečlosť a tak.

Tvoje staré plány dostanú konkrétnu podobu. Pred tebou sú zaujímavé stretnutia, cesty a správa o rozhodnutí vo veci, ktorá je pre teba veľmi dôležitá. Nevyhneš sa ľažkostiam, predovšetkým finančným, z ktorých sa iba ľahko dostaneš.

NÁŠ TEST

JSTE ŽÁRLIVÍ?

Určite všichni víme, že žárlivosť, zvláště ta potlačovaná, ktorou si človek ani neuviedomuje, môže nejednomu z nás zpôsobiť mnoho trpkých chvíľ. Jste žárliví? Že nevíte? Zkuste si tedy zahráť s námi túto „sebeopoznávací testovací hru“ pro zamilované. Pozorné si prečtete všechny otázky, vyberte odpovědi, vyhovujici vaši mentalitě, a po spočítání príslušných bodů se dozviete „svou charakteristikou“...

1. Našel se ve vašem dosavadním životě človek, ktorý byl pro vás dôležitejší než váš současný partner?
- a) ano b) ne c) bylo jich viac
2. Můžete totéž říci o svém partnerovi?
- a) obávám se, že ano b) určitě ne c) možná
3. Cítíte se dotčeni, když váš partner tančí s niekým jiným?
- a) závisí na tom, s kým b) ne c) proč?
- 4) Pokud ve vaší společnosti dá někdo jednoznačně najevo, že se mu váš partner líbí, co pocitujete?
- a) nic zvláštního b) rozladi mě to c) dobré se bavím
- 5) Na co byste nejvíc myšleli, kdyby váš partner měl náhle někam odcestovat?
- a) na spolucestující opačného pohlaví
- b) na to, aby se mu něco nestalo
- c) má s sebou všechny potřebné doklady?
- 6) Tráví váš partner více času se svými příbuznými či přáteli než s vámi?
- a) rozhodně více než se mnou b) nezájimá ještě ďalšieho dobrého přítele?

a) velmi b) ne c) jen, dává-li mu přednosť přede mnou

7) Pokud se někdy setkáte s někým, koho váš partner poznal ještě před vámi, a vy jste o něm nikdy neslyšeli, jak budete reagovat?

a) jejich vztah byl určitě bezvýznamný
b) něco na tom bude, jinak bych o něm věděl

c) asi jsem byl informován, ale nedával jsem pozor

8. Snažíte se ve společnosti být vždy v bezprostřední blízkosti svého partnera?

a) ne, proč? b) přirozeně, patříme přece k sobě

c) zvykl jsem si na jeho přítomnost, cítím se tak lépe

9. Pokládáte za vhodné svého partnera někdy nečekaně navštívit či mu znenadání zadat telefonat?

a) ano b) ne c) čas od času to nemůže uškodit

10. Máte radost, když někam jdete a váš partner je krásnejší, elegantnejší a veselnejší než obvykle?

a) ano, neboť jeho radost je i mou radostí
b) ano, jsem na to hrdy c) ne, rozčiluje mě to

11) Tráví váš partner více času se svými příbuznými či přáteli než s vámi?

a) rozhodně více než se mnou b) nezájimá

mě to c) ne, protože se mnou je nejraději

12) Jestliže váš partner dostane dopis, přečtete si ho?

a) pokud mám možnost, tak ano b) přirozeň, nemáme před sebou žádné tajnosti c) ne, jeho soukromé záležitosti mě nezájímají

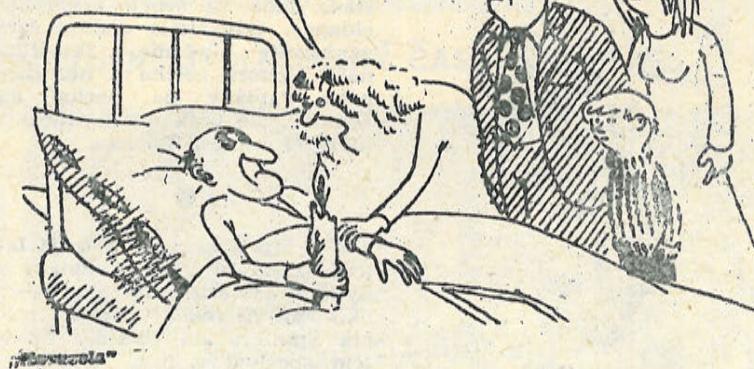
BODOVÁNÍ: 1a(6) b(3) c(9); 2a(3) b(9) c(6); 3a(4) b(1) c(9); 4a(10) b(2) c(8); 5a(0) b(5) c(6); 6a(1) b(9) c(5); 7a(5) b(0) c(10); 8a(6) b(3) c(4); 9a(7) b(3) c(0); 10a(5) b(6) c(10); 11a(2) b(8) c(5); 12a(2) b(5) c(7)

HODNOCENÍ: POD 40 BODŮ: Žárlivost je pro vás „denním chlebem“. A nejenom to. Často se vám zdá, že si vás ostatní nevšímají, že pro ně nejste dost důležití. Zvlášt trýznivá je tato myšlenka ve vztahu k nejbližšimu človeku, na němž vám velmi záleží. Nebude to asi jednoduché, ale radime vám, změňte — když už ne své představy — alespoň své chování. Přinejmenším to přispěje k vytvoření harmoničtějšího partnerského vztahu.

41 — 80 BODŮ: Věříte jak sobě, tak i svému partneru. Navíc jste si vědomi toho, že si velmi těžce udržíte přátelství lidí, pokud se budete bát je ztratit. Ve vašem vzájemném vztahu hraje velmi důležitou roli vždy důvěra. Uvědomujete si oboustrannou důležitost partnerství. Ať jste spolu či nikoliv, můžete jeden s druhým stoprocentně počítat.

NAD 80 BODŮ: Jste si svým partnerem absolutně jisti. Možnost, že byste ho mohli eventuálně ztratit, si vůbec nepřipouštíte. Což v každém případě svědčí o vašem přílišném sebevědomí a bezmezné, až slepé důvěřivosti. Chtělo by to stát oběma noham na zemi, aby ste nebyli v budoucnu nepříjemně překvapeni.

SPOMEŇ SI, KAM SI DAL
LÍSTKY NA MÄSO!

— Čo vám to prišlo na um
vlámať sa do skladu za bieleho
dňa?

— Keď ma večer žena nechce
nikde pustiť!

* * *

Pani Mrvovej ukradli kravu.
Keď už pridlhio nariekala, začal
ju utešovať vnúčik z mesta:

— Babička, nenanariekajte toľko.
Aj tak s hou ďaleko nezajdu.

— A ako to vieš?

— Či si už zabudla, že si jej
ráno vypustila nádrž?!

* * *

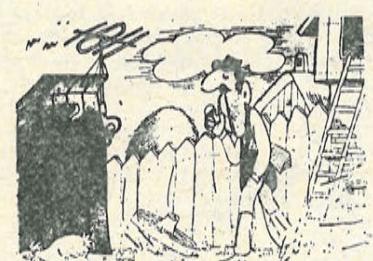
Prečo tak uprene na mňa hľadiš,
— pýta sa učiteľ vyvolaného žia-
ka.

— Nedávno ste nám predsa ho-
vorili, že nebezpečenstvu treba
hľadieť rovno do očí.

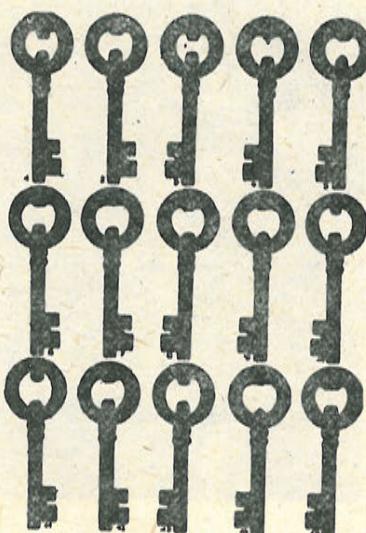
— Prečo si do záhrady neposta-
vite strašiaka?

— Netreba, bývam celé dni v
záhrade.

LUDAS MATVI — Budapest

DOKÁŽEŠ TO?

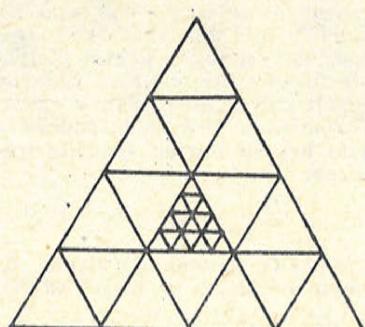

KEĽUCE

Medzi 15 kľúčmi sú dva, ktoré
tvoria jeden páár.
Ktoré?

TROJÚHELNÍKY

Na obrázku je jich viac, než si na
prvňi pohled myslíte. Dokážete
je všechny spočítat?
Odpověď na str. 29.

JMÉNO VĚŠTÍ

GABRIELA: To klidné, milé, zvučné jméno je stále vzácnější, vytlačené novými, módními. Gabriela je nejčastěji světlou nebo tmavou blonďinkou nebo hnědovláskou s očima modrýma, šedýma, zelenýma, hnědýma a někdy i černýma. Pochází z rodiny řemeslníků nebo inteligence. Od dětství má smysl pro povinnost, je statečná, veselá a vtipná. Je nejstarší v rodině, peče o mladší sourozence. Školu končí bez problémů. Má humanistické a umělecké nadání. Je výbornou organizátorkou, skvělou pracovnicí a dobrou vedoucí. Nejčastěji bývá herečkou, novinářkou, učitelkou, malířkou nebo lékařkou. Vdává se dost pozdě, vezme si člověka dobrého, klidného a starostlivého. Zíjí do pozdního stáří bez finančních starostí. Gabriela mává jedno nebo dvě děti podobné otci. Je pro ně dobrou matkou. Pro svého muže je pečlivou a starostlivou ženou, k lidem vždycky učinlivá a srdečná. Již od školních let proto plní různé veřejné funkce, v nichž si získává plnou důvěru. Gabriela je výjimečně solidní a poctivá.

TADMIR

SNÁR

Veríte snom? Nie? Ani my ne-
veríme, ale predsa každý z nás
sa niekedy pozrie do snára? Ved
je to iba zábava, a čo keď sa
vám dobrý sen splní? Tak te-

da, ak sa vám sníval:

Náučný slovník — dobrý obchod
Obarenie — šťastie v láske
Navliekanie korálkov — nešťastie
Bubnovanie — hádka v rodine
Jašterica — radosť a spokojnosť
Hojdačka — dobré obchody
Tehly — sklamanie
Brvná — svadba
Rúbanie dubov — dozvieš sa nepríjemnú správu
Cibula — nespravidlivé ohováranie
Cigarety — dohoda s blízkymi
Dáždnik — spokojnosť
Armáda — dostaneš neočakávané peniaze
Batožina — strata miesta
Lev — ušľachtile predsazvatie
Iabuť — bohatstvo a zisk
Hon — prospešný obchod
Reťaze — nesloboda
Nos — zlé znamenie
Hroch — vtrvalosť
Zerucha — vrelá láska
Hnoj — zisk v hospodárstve
Oranie — splnené príanie.

ŽIVOT

MIESIĘCZNIK SPOŁECZNO KULTURALNY
00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13.
TEL. 26-44-49 (RED. NACZ.), 26-04-55, 26-42-57

ORGAN TOWARZYSTWA KULTURALNEGO CZECHÓW I
SLOWAKÓW W POLSCE, adres ZG TKCIS: 31-504 Kraków,
ul. Zygmunta Augusta 7/3—4, tel. 22-12-92.

ODZNACZONY: Złotym Medalem ze Wstępu Czechosłowackiego Instytutu Kontaktów Międzynarodowych, Medalem Macierzy Słowackiej Za Zasługi dla Rozwoju Literatury Słowackiej, Złotą Odznaką Za Zasługi dla Ziemi Krakowskiej, Medalem Za Zasługi dla TKCIS.

REDAKCJA: ADAM CHALUPEC (redaktor naczelny) Ján Spernoga (sekretarz redakcji), Dominik Surna, Anna Krystofeková, Mieczysław Pożarski (redaktor techniczny) Eva Rudnicka, Alžbeta Stojowska (tłumacze). Opracowanie graficzne: Areta Fedak.

WYDAWCZA: Wydawnictwo Współczesne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-490 Warszawa, ul. Wilejska 12, tel. 28-24-11.

SPOŁECZNE KOLEGIUM REDAKCYJNE: Augustin Andrašák, Ján Gallián, Zofia Chalupková, Bronisław Knapčík, Eugen Kott, Angela Kulaviaková, Ján Lukáš, Eugen Mišinec, Lídja Mšálová, František Paciga, Sevrin Valísmanský, Andrej Vojtas.

WARUNKI PRENUMERATY: Prenumeratę na kraj przyjmują Oddziały RSW „Prasa-Książka-Ruch”, oraz urzędy pocztowe i doręczyciele w terminach: do dnia 25 listopada na I kwartał, I półrocze oraz cały rok następny; do dnia 10 czerwca na II półrocze roku bieżącego. Cena prenumeraty: kwartalnie 24 zł, rocznie 96 zł. Instytucje i zakłady pracy opłacają prenumeraty w miejscowościach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch” lub — w miejscowościach, gdzie Oddziałów nie ma — w urzędach pocztowych. Czytelnicy indywidualni opłacają prenumeraty w urzędach pocztowych i (na wsi) u doręczycieli.

Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch” Central Kolportażu Prasy i Wydawnictw, ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata z wysyłką za granicę jest droższa o 50% dla zleceniodawców indywidualnych i o 100% dla instytucji.

DRUK: Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 661.

Nie zamówionych tekstów, fotografii i rysunków Redakcja nie zwraca i zastrzega sobie prawo skrótów.

Numer oddano do składu 1.X.1984, podpisano do druku 22.XI.1984.

STÁVA SA ■ STALO SE...

BÝVALÁ HOLANDSKÁ KRÁLOVNA JULIANA oslavila nedávno své 75. narozeniny. Ustoupila před několika lety ve prospěch své dcery Beatrix, ale nadále je v Holandsku nesmírně populární a vážená. Holandsko má v poslední době mnoho potíží, mj. v souvislosti s odmítnutím souhlasu na rozmístění amerických raket na svém území, ale narozeniny královny Juliany se slavily okázale a bohatě. Ulice Haagu byly toho dne plné lidí, kteří vitali svou exkrálovnu. Julianu k velké nespokojenosti příslušníků královské ochrany se v nejhustším davu vitala se svými poddanými a hovořila s nimi. Na varování před atentátem na její život odpověděla: „Nesmysl! Kdo by chtěl ubližit takové staré ženě?“

Královna přijímala delegace a zúčastnila se mnoha slavností na svou počest. Našla čas i na to, aby si s mladšími vnoučaty zašla do lunaparku a projela se s nimi na kolotoči. Lékaři se obávali, zda všechny slavnosti a radovánky nezaškodí královnu zdraví. Stará paní se však cítí výborně a její knížecí vnoučata tvrdí: „Naše babička je bomba!“ Na snímku: královna na kolotoči.

11 ROČNÝ CARLO PONTI, starší syn Sophie Lorenovej, zahrá po první raz vo filme ako partner svojej slávnej mamičky. Film nakrúcajú v Neapoli a jeho výrobcom je otec Ponti. Teda napriek nedorozumeniam medzi Sophiou a jej manželom všetko zostane v rodine. Obaja rodičia sú nadšení malým Carrom. Chlapček pracuje s veľkou chutou a myslí to väzne. „Ako profesionál!“ — teší sa Sophia Lorenová.

Talianska hviezda oslávi v septembri 50. narodeniny a nadálej je veľmi pekná. Preto nečudo, že americké vydavateľstvo Doubleday jej navrhlo, aby — podobne ako iné známe krásy — napisala knihu a odhalila v nej všetky svoje tajomstvá týkajúce sa zachovania peknej pleti, štíhlej postavy i ženského pôvabu. Vydavatelia sú si istí, že táto knižka, nezávisle od svojej ponadenskej hodnoty, sa rozide ako čerstvé žemle v miliónovom náklade. Ešte pred odovzdáním rúkopisu zaplatili Sophii okruhly milión dolárov. Nie je to žiadny rekord v tejto oblasti. Známe osobnosti často dostávajú v USA obrovské honoráre bez ohľadu na to, čo napišu. Platí sa im vlastne za meno. Príkladom je tu Mick Jagger, excentrický šéf skupiny Rolling Stones, ktorému zaplatili za jeho pamäti 4 milióny, aj keď kniha bola veľmi slabá.

Na snímke: Sophia so synom.

ETNA CHRLÍ ZLATO A STRIEBRO. Etna chrlí od svojho posledného výbuchu denne dva kilogramy zlata a deväť kilogramov striebra. Ako zistili francúzski vulkanológovia, vzácne kovy sú vyvrhované do vzduchu spolu s tisicami ton prachu a kameňov. Hľadači zlata si teda neprídu na svoje. Výtažek z Etny odhadli vedeči na jeden miligram vzácnych kovov denne. Ten možno získať pomocou vysoko výkonného odsávača prachu. Zvýšok zlata a striebra uniká vo forme jemného prášku do atmosféry.

SUŠENIE VLASOV S HUBBOU. Aby sa návštevníky kadeernictva nenudili, kým im usúšia vlasy, začali mnohé zahraničné firmy vyrábať „stereosušiče“ so zabudovanými stereofónickými slúchadlami a kazetovým prehrávačom. Zákazníčka si z repertoáru vyberá program samá. Stereosystémy pre sušenie na vlasy sa trocha lišia od normálnych, musia totiž fungovať pri veľmi vysokej teplote.

DELFINIE SKOKY. Delfinárium v Batumi pripravilo na tento rok nový program. Tréner Gela Gedžadze (na snímke s delfinom Davidom) svojich zverencov usilovne cvičí. Novým prvkom programu sú synchronizované skoky cez kruhy visiacie až päť metrov nad hladinou vody.

ZÁMKA BEZ KEÚČA. Na mezinárodnom trhu sa objavil nový maďarský výrobok, ktorému budapeštianske noviny predpovedajú kariéru Rubikovej kocky. Ide o magnetickú zámkú do bytov i do áut, ktorá sa dá odomknúť len pomocou kódového klúča. Tento klúč, ako tvrdia špecialisti, nemožno sfalšovať. Novinku patentovali v ZSSR, v USA a v NSR.

PRACOVNÍCI LÉKARSKÉ FAKULTY v Haifě (Izrael) mají v evidenci človeka, ktorý již deväť let vúbec nespí. Příčinou je střepina šrapnelu, ktorá uvázla v mozku v té časti, ktorá řídí spánok. Človek, ktorý vúbec nespí, se preto cíti dobré a nemá žiadné psychické poruchy.

DRUHÉ NARODENINY oslávia prednedávnom princ William, syn britského následníka trónu, knieža Karola. Malý princ je milým, zdravým, aj keď nevelmi poslušným chlapcom. Knieža Karol a jeho manželka by veľmi chceli, aby ich dieta bolo živé a temperamentné. William však prevýšil ich očakávania. Od rána do večera nemožno z neho spustiť oči — iba ak spí. Neraz ráno sa mu podarí ujsť pestúnce a vtedy uteká po leskúčich sa palácových dlážkach do izby svojej mamy tak rýchlo, že ho nemôže dobchnúť. Oblubnenou princovou zábavou je... vhadzovanie do umývadla a WC malých predmetov a hračiek. Inštalatéri majú teda plné ruky práce s prepchávaním zapchátych rúr.

Na princove narodeniny pozvali do paláca mnohých fotografov a fotoreportérov. Chlapček sa na nich s radosťou usmieval, a keď uvidel namierene na seba kamery, neustále sa vypýtoval „Co to je?“ a s veľkým záujmom obzeral fotoaparáty. „Žeby sa v kráľovskej rodine objavil ďalší fotograf?“ žartovali novinári.

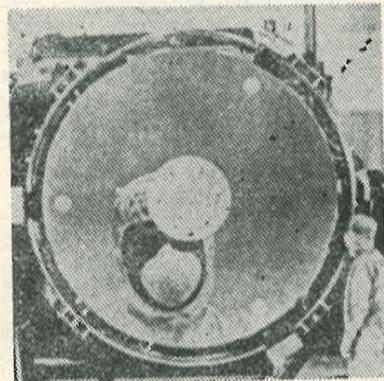
Hoci Anglia majú veľa významných starostí, hoci Veľká Británia je dejiskom takých udalostí, ako trebars dramatický štrajk baníkov, narodeniny malého prince a opisy tejto slávnejnosti veľmi zaujali poddaných kráľovnej. Nuž, čože, je to sila tradície.

Na snímke: princ ako každý Angličan rád kope loptu.

gori, v juhozápadnej časti Kéne. Práve vtedy sa tam nachádzal iba dvojročný Victor Oviti. Po zdemolovaní izby, opice ušli a vzali zo sebou prestrašeného chlapca. Náhodou išiel okolo uja Victora, ktorý videl, ako vodca stáda taha za seba plačúceho chlapca. Obyvatelia dediny organizovali hľadanie. Zanedlho našli Victora celého a nezraneného. Paviány ho nechali na čistinke, ale vzali mu topánky, ktoré si odnesli do lesa.

VYŠE štvoria sanitári a tria lekári záchranky, aby vyniesli z bytu a odviezli do nemocnice 54-ročného Altamise Sherry z mesta Stanford na Floride. Problem spočíval v tom, že Sherry váži... 272 kilogramov a k tomu, aby mohla opustiť dom, museli vybúrať kus steny. Vysvitlo tiež, že obyčajné nosidlá nevydržia vähu nemocnej. Sanitári museli zmontovať domyselný mechanizmus z dosáka a lepenky, pomocou ktorého sa nakoniec podarilo nažiť Sherry do záchranky.

VESMÍRNÝ TELESKOP. Tentotýž snímek bol pořízen v optickém závodě ve Wiltonu (USA), kde se připravuje k vyslání do vesmíru teleskop o průměru 2,4 metru. Člověk, odrážející se v zrcadle, stojí vedle fotografie asi 20 metrů před zrcadlem.

MÍNA VO VÝSLUŽBE. V britskom pristave Falmouth urobili z námornej miny pochádzajúcej z druhej svetovej vojny podkladničku na príspevky pre strošoktaných námorníkov. Je to dobrý nápad ako využiť túto hroznú zbraň na mierové účely.

HRA SO SMRTOU. Tridsaťsedemročný Kanadčan Ch. Suteczk sa dal zavrieť do suda a zhodiť do riavy Niagarského vodopádu v mestach, kde jeho výška dosahuje 53 metrov — a ostal na žive. Utrpel len niekoľko odrenín. Stal sa tak v poradí piatym šťastlivcom, ktorému sa podarilo prežiť pad vodopadom v zatvorenom sude. V troch prípadoch sa tato hra so smrťou skončila tragicky.

STÁDO pavíanov vtrhlo do obytného domu v mestečku Ni-